

Oikeusministeriön sädöshankkeet 1.10.2011

*oikeusministeriö
justitieministeriet*

Oikeusministeriön sädöshankkeet 1.10.2011

1.10.2011

Julkaisun nimi	Oikeusministeriön säädöshankkeet 1.10.2011		
Tekijä	Oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto		
Oikeusministeriön julkaisu	46/2011 Toiminta ja hallinto		
OSKARI numero	OM 1/014/2011		
ISSN-L	1798-7075		
ISSN (nid.)	1798-7075	ISSN (PDF)	1798-7083
ISBN (nid.)	978-952-259-151-7	ISBN (PDF)	978-952-259-152-4
URN	URN:ISBN:978-952-259-152-4		
Pysyvä osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-152-4		
Asia- ja avain- sanat	sädösvalmistelu, hankkeet		
Tiivistelmä	Katsaus vireillä olevista oikeusministeriön säädöshankkeista, niiden tavoitteista ja taustasta, keskeisestä sisällöstä ja arvioituista vaikutuksista sekä toteutuksesta aikatauluineen. Katsaus perustuu tilanteeseen 1.10.2011.		

1.10.2011

**Publikationens
titel** Justitieministeriets lagberedningsprojekt den 1 oktober 2011

Författare

**Justitieminis-
teriets publikation** 46/2011
Verksamhet och förvaltning

OSKARI nummer OM 1/014/2011

ISSN-L	1798-7075	ISSN (PDF)	1798-7083
ISSN (häft.)	1798-7075	ISBN (PDF)	978-952-259-152-4
ISBN (häft.)	978-952-259-151-7		

URN URN:ISBN:978-952-259-152-4
Permanent adress <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-152-4>

**Sak- och
nyckelord** Lagstiftning, lagberedning, författning

Referat En översikt över lagberedningsprojekt som är under arbete vid justitieministeriet samt information om deras mål, bakgrund, centrala innehåll och uppskattade verkningar samt projektplan med tidsplan för genomförande. Översikten är baserad på läget den 1 oktober 2011.

JOHDANTO

Oikeusministeriön toiminnan tavoitteista merkittävä osa toteutetaan lainsäädäntöhankkeilla. Näiden valmistelu tapahtuu pääosin ministeriön lainvalmisteluosastolla. Osasto julkaisee kahdesti vuodessa katsauksen vireillä olevista ministeriön säädöshankkeista, niiden tavoitteista ja taustasta, keskeisestä sisällöstä ja arvioituista vaikutuksista sekä toteutuksesta aikatauluineen. Säädöshankeluettelon tarkoituksena on antaa informaatiota vireillä olevasta lainvalmistelusta niin ministeriön omalle henkilöstölle ja muille ministeriöille kuin ulkopuolisille sidosryhmille ja kiinnostuneille.

Tämä hankekatsaus perustuu tilanteeseen 1.10.2011. Katsaukseen on sisällytetty ne hankkeet, joissa oikeusministeriö on valtioneuvoston vastuualuejaon perusteella valmisteleva ja esittelevä ministeriö. Hankkeet on jaksotettu oikeusaloitteisesti. EU:n piirissä vireillä olevat ja muut kansainväliset hankkeet on sisällytetty luetteloon siltä osin kuin niiden valmistelu on Suomen lainsäädännön kannalta riittävän konkreettisisä vaiheessa tai niitä koskevat toimenpiteet ovat muutoin ministeriössä vireillä. Hanke on yleensä poistettu katsauksesta sen jälkeen, kun säädös on tullut voimaan tai sen voimaantuloajankohta on päätetty edellyttäen, että välittömiä täytäntöönpanotoimia ei ole vireillä.

Lainvalmisteluhankkeet löytyvät myös oikeusministeriön internet-kotisivulta <http://www.om.fi>. Lähempiä tietoja hankkeista saa hankekuvausten yhteydessä mainituilta oikeusministeriön valmistelijoilta (ks. puhelinnumero ja sähköpostiosoite etunimi.sukunimi@om.fi).

Ylijohtaja

Pekka Nurmi

SISÄLLYS

1	VALTIOSÄÄNTÖ	17
1.1	PERUSTUSLAIN TARKISTAMINEN	17
1.2	KANSALAISALOITETTA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN VALMISTELU	19
1.3	VALTIONEUVOSTON OIKEUSKANSLERISTA JA EDUSKUNNAN OIKEUSASIAMIEHESTÄ ANNETTUIEN LAKIEN MUUTTAMINEN	20
1.4	YHDENVERTAISUUSLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN	22
1.5	DIREKTIIVI YHDENVERTAISEN KOHTELUN PERIAATTEEN TÄYTÖNTÖÖNPANOSTA	23
1.6	EDUSKUNTAVALIJAJÄRJESTELMÄN UUDISTAMINEN	25
1.7	VALMIUSLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN	27
2	HALLINTOMENETTELY JA HALLINTOLAINKÄYTTÖ	29
2.1	JULKISOIKEUDELLISIA SAAMISIA KOSKEVAN YLEISEN HALLINTO-OIKEUDELLISEN LAINSÄÄDÄNNÖN KEHITTÄMINEN	29
2.2	HALLINTOLAINKÄYTÖN KEHITTÄMINEN (Hallintolainkäyttötoimikunta ja sen alaiset työryhmät)	30
2.3	JULKISTEN HANKINTOJEN OIKEUSSUOJAJÄRJESTELMÄN KEHITTÄMINEN	35
2.4	ONNETTOMUUSTUTKINTAA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN KEHITTÄMINEN	38
3	INFORMAATIO-OIKEUS	40
3.1	HENKILÖTIETOLAINSÄÄDÄNNÖN SEURANTA JA ARVIOINTI	40
3.2	TURVALLISUUSSELVITYKSIÄ KOSKEVAN LAIN UUDISTAMINEN	41
3.3	EUROOPAN NEUVOSTON TIETOSUOJA-SOPIMUKSEEN (108) TEHDYN VALVONTA-VIRANOMAISIA JA MAAN RAJAN YLI TAPAHTUVAA TIETOJEN SIIRTOA KOSKEVAN LISÄPÖYTÄKIRJAN HYVÄKSYMINEEN JA VOIMAANSAATTAMINEN	44
3.4	RIKOSASIOISSA TEHTÄVÄSSÄ POLIISI- JA OIKEUDELLISESSA YHTEISTYÖSSÄ KÄSITELTÄVIEN HENKILÖTIETOJEN SUOJAAMISESTA TEHDYN NEUVOSTON PUITEPÄÄTÖKSEN TÄYTÖNTÖÖNPANO	45
3.5	EUROOPAN UNIONIN TIETOSUOJALAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN	47

3.6	EUROOPAN UNIONIN JA AMERIKAN YHDYSVALTOJEN VÄLINEN HENKILÖTIETOJEN SUOJAA KOSKEVA SOPIMUS _____	48
3.7	EUROOPAN UNIONIN JA AMERIKAN YHDYS-VALTOJEN VÄLINEN SOPIMUS LENTOYHTIÖIDEN PNR- ELI MATKUSTAJAREKISTERITIE TOJEN SIIRTÄMISESTÄ JA KÄYTÖSTÄ _	49
3.8	EUROOPAN UNIONIN JA KANADAN VÄLINEN SOPIMUS LENTOYHTIÖIDEN PNR- ELI MATKUSTAJAREKISTERITIE TOJEN SIIRTÄMISESTÄ JA KÄYTÖSTÄ _____	51
3.9	EUROOPAN UNIONIN JA AUSTRALIAN VÄLINEN SOPIMUS LENTOYHTIÖIDEN PNR- ELI MATKUSTAJAREKISTERITIE TOJEN SIIRTÄMISESTÄ JA KÄYTÖSTÄ _____	52
4	KIELELLISET JA KULTTUURISET OIKEUDET _____	54
4.1	SAAMELAISTEN OIKEUDET ALKUPERÄISKANSANA OSALLISTUA SAAMELAISTEN KOTISEUTU-ALUEELLA ERITYISESTI MAANKÄYTTÖÄ KOSKEVAAN PÄÄTÖKSENTEKOON _____	54
5	AHVENANMAA _____	56
5.1	AHVENANMAAN ITSEHALLINTOLAIN MUUTTAMINEN _____	56
5.2	TASAVALLAN PRESIDENTIN ASETUS VAMMAISTEN HENKILÖIDEN TULKKAUSPALVELUA KOSKEVIEN HALLINTOTEHTÄVIEN HOITAMISESTA AHVENANMAAN MAAKUNNASSA _____	57
5.3	TASAVALLAN PRESIDENTIN ASETUS ERÄIDEN KASVINSUOJELUAINEITA KOSKEVIEN HALLINTOTEHTÄVIEN HOITAMISESTA AHVENANMAAN MAAKUNNASSA _____	58
5.4	OIKEUSMINISTERIÖN MINISTERIÖIDEN VALMISTELIJOILLE AHVENANMAAN ASEMASTA SÄÄDÖSVALMISTELUSSA JA EU-ASIOISSA ANNETTUJEN OHJEIDEN PÄIVITTÄMINEN _____	59
6	HENKILÖ-, PERHE- JA PERINTÖOIKEUS _____	61
6.1	LAPSEKSIOTTAMISTA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN _____	61
6.2	ISYYSLAIN UUDISTAMINEN _____	62
6.3	ASETUSEHDOTUS (EU) KANSAINVÄLISISTÄ PERINTÖASIOISTA _____	63
6.4	ASETUSEHDOTUKSET (EU) TUOMIOISTUIMEN TOIMIVALLASTA, SOVELLETTAVASTA LAISTA SEKÄ PÄÄTÖSTEN TUNNUSTAMISESTA JA TÄYTÄNTÖÖNPANOSTA AVIOVARALLISUUS-SUHTEITA JA REKISTERÖITYJEN PARISUHTEIDEN VARALLISUUSOIKEUDELLISIA VAIKUTUKSIA KOSKEVISSA ASIOISSA _____	64

6.5	ELATUSAPUJEN PERINTÄÄ KOSKEVA YLEISSOPIMUS JA LAINVALINTAA KOSKEVA PÖYTÄKIRJA	66
6.6	VIHREÄ KIRJA (EU) VIRANOMAISTEN ASIA-KIRJOJEN VAPAASTA LIKKUVUUDESTA JA VÄESTÖREKISTERITIE TOJEN VAIKUTUSTEN TUNNUSTAMISESTA	67
7	VELVOITEOIKEUS JA KULUTTAJANSUOJA	69
7.1	JULKISYHTEISÖN VAHINGONKORVAUSVASTUU	69
7.2	UUDISTETUN MAKSUVIIVÄSTYSDIREKTIIVIN TÄYTÄNTÖÖNPANO JA PERINTÄLAIN UUDISTAMINEN	70
7.3	YLEISSOPIMUS VÄLITTÄJÄN HALLINNASSA OLEVIA ARVOPAPEREITA KOSKEVISTA YHDENMUKAISISTA AINEELLISOIKEUDELLISISTA SÄÄNNÖISTÄ	72
7.4	VÄLITTÄJÄN HALLINNASSA OLEVIIN ARVOPAPEREIHIN LIITTYVIIN TIETTYIHIN OIKEUKSIIN SOVELLETTAVAA LAKIA KOSKEVA YLEISSOPIMUS	73
7.5	DIREKTIIVIEHDOTUS ASUNTO-OMAISUUTEEN LIITTYVISTÄ KULUTTAJALUOTOISTA	74
7.6	DIREKTIIVI KULUTTAJIEN OIKEUKSISTA	76
7.7	YK:N KAUPPAKONVENTIOON TEHDYN VARAUMAN PERUUTTAMINEN	78
7.8	SOPIMUSVELVOITTEISIIN SOVELLETTAVAA LAKIA KOSKEVAN ROOMAN YLEISSOPIMUKSEN TARKISTAMINEN JA MUUNTAMINEN EU-ASETUKSEKSI (ROOMA I)	79
7.9	EUROOPPALAINEN SOPIMUSOIKEUS	80
7.10	LENTOYHTIÖIDEN VAHINGONKORVAUSVASTUUTA KOSKEVAN YLEISSOPIMUKSEN UUDISTAMINEN	81
7.11	KULUTTAJANSUOJA JULKISISSA PALVELUISSA	82
8	YHTIÖOIKEUS	84
8.1	SÄÄTIÖLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN	84
8.2	OSUUSKUNTALAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN MUUN YHTEISÖLAINSÄÄDÄNNÖN KEHITYSTÄ VASTAAVASTI	85
8.3	YHDISTYSLAIN MUUTOSTARPEEN SELVITTÄMINEN	86
8.4	EU:N YHTIÖOIKEUDEN KOKONAISUUDISTUS	87
8.5	EUROOPPALAINEN YKSITYINEN YHTIÖ	88
8.6	EUROOPPALAINEN SÄÄTIÖASETUS	89
8.7	LISTAYHTIÖIDEN HYVÄ HALLINNOINTITAPA	91

9	ESINE- JA YMPÄRISTÖOIKEUS	93
9.1	KULJETUSVÄLINEITÄ KOSKEVIEN KIINNITYSJÄRJESTELMIEN YHTENÄISTÄMINEN	93
9.2	YLEISSOPIMUS LIIKUTELTAVIIN LAITTEISIIN KOHDISTUVISTA KANSAINVÄLISISTÄ OIKEUKSISTA	94
9.3	SÄHKÖINEN KIINTEISTÖN KAUPPA JA PANTTAUS	95
9.4	VESILAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN	97
10	MAKSUKYVYTTÖMYYSLAINSÄÄDÄNTÖ	99
10.1	VELKAJÄRJESTELYLAIN UUDISTAMINEN	99
10.2	KONKURSSILAIN TARKISTAMINEN	101
11	RIKOSOIKEUS	103
11.1	RASISTISET RIKOKSET	103
11.2	EHDOTUS EU:N DIREKTIIVIKSI YHTEISÖN TALOUDELLISTEN ETUJEN RIKOSOIKEUDELLISESTA SUOJASTA	104
11.3	IHMISKAUPAN VASTAINEN EUROOPAN NEUVOSTON YLEISSOPIMUS	105
11.4	EHDOTUS EU:N DIREKTIIVIKSI IHMISKAUPAN EHKÄISEMISESTÄ JA TORJUMISESTA SEKÄ IHMISKAUPAN UHRIEN SUOJELEMISESTA	107
11.5	LASTEN SUOJELEMISTA SEKSUAALISTA RIISTOA JA HYVÄSIKÄYTTÖÄ VASTAAN KOSKEVAN EUROOPAN NEUVOSTON YLEISSOPIMUKSEN VOIMAANSAATTAMINEN JA SIIHEN LIITTYVIEN LAINSÄÄDÄNTÖMUUTOSTEN TEKEMINEN	108
11.6	EHDOTUS EU:N DIREKTIIVIKSI LASTEN SEKSUAALISEN HYVÄSIKÄYTÖN JA SEKSUAALISEN RIISTON SEKÄ LAPSIPORNOGRAFIAN TORJUMISESTA	110
11.7	SEKSUAALIRIKOSLAINSÄÄDÄNTÖÄ KOSKEVAN MUUTOKSEN VALMISTELU	111
11.8	RAHANPESUA JA TERRORISMIN RAHOITTAMISTA KOSKEVA EUROOPAN NEUVOSTON YLEISSOPIMUS	112
11.9	HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE YMPÄRISTÖN SUOJELUA RIKOSOIKEUDELLISIN KEINON KOSKEVAN EUROOPAN NEUVOSTON YLEISSOPIMUKSEN VOIMAANSAATTAMISESTA	114
11.10	EHDOTUS TEOLLIS- JA TEKIJÄNOIKEUKSIEN RIKOSOIKEUDELLISTA SUOJAA KOSKEVAKSI EU:N DIREKTIIVIKSI	115
11.11	EHDOTUS EU:N DIREKTIIVIKSI TIETOJÄRJESTELMIIN KOHDISTUVISTA HYÖKKÄYKSISTÄ	117

11.12	LAHJUSRIKOSSÄÄNNÖSTEN MUUTTAMINEN _____	118
11.13	RAHANPESUKRIMINALISOINTIEN MUUTOSTARPEET _____	121
11.14	METSÄSTYSRIKOSTEN SEURAAMUSTEN JA NIIHIN LIITTYVIEN TUTKINTAKEINOJEN TEHOSTAMINEN _____	123
11.15	VESILIIKENNEJUOPUMUKSEN PROMILLERAJA _____	125
11.16	SUOJAAMATTOMAN LANGATTOMAN INTERNET-LÄHIVERKON (WLAN) KÄYTÖN RANGAISTAVUUS _____	126
11.17	SANANVAPAUSRIKOKSET, VAINOAMINEN JA HÄIRINTÄKÄYTTÄYTYMINEN _____	127
11.18	ERÄIDEN TÖRKEIDEN RIKOSTEN VALMISTELUN KRIMINALISOINTI	129
12	SEURAAMUSJÄRJESTELMÄ _____	132
12.1	VALVONTARANGAISTUS _____	132
12.2	YHDYSKUNTASEURAAMUKSIA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN KOKONAISUUDISTUS _____	134
12.3	VANGINKULJETUSTA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ _____	136
12.4	VANKEUSLAIN JA TUTKINTAVANKEUSLAIN SEKÄ RIKOSLAIN 2 C LUVUN SÄÄNNÖSTEN TÄYDENTÄMINEN _____	138
12.5	SYYTTÄJÄLAITOKSEN HALLINTOA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN KEHITTÄMINEN _____	140
12.6	SYYTTÄJÄLAITOKSESTA ANNETUN LAIN MUUTTAMINEN _____	141
12.7	HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYSTÄ RANGAISTUSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANOSSA ANNETUN LAIN MUUTTAMINEN _____	142
12.8	RIKOSSEURAAMUSALAN HALLINNON UUDISTAMINEN _____	143
12.9	VALVOTTUA KOEVAPAUTTA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN KEHITTÄMINEN JA SEKSUAALI-RIKOLLISTEN LÄÄKEHOIDON HUOMIOON OTTAMINEN SEURAAMUSJÄRJESTELMÄSSÄ _____	145
12.10	VALVOTTUA KOEVAPAUTTA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN KEHITTÄMINEN _____	146
12.11	KUNTIEN OSALLISTUMINEN AUTOMAATTISEEN LIIKENNEVALVONTAAN _____	147
13	OIKEUDENKÄYNTI JA OIKEUSLAITOS _____	149
13.1	IPR-ASIOIDEN KESKITTÄMINEN MARKKINAOIKEUTEEN _____	149
13.2	RIKESAKKO- JA RANGAISTUSMÄÄRÄYSMENETTELYN KEHITTÄMINEN _____	150
13.3	ESITUTKINTA-, PAKKOKEINO- JA POLIISILAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN _____	152

13.4	OIKEUDENKÄYNTIASIAMIEHIÄ JA -AVUSTAJIA KOSKEVAN SÄÄNTELYN TARKISTAMINEN _____	154
13.5	HOVIOIKEUKSIEN, KÄRÄJÄOIKEUKSIEN JA HALLINTO-OIKEUKSIEN ORGANISAATIO-SÄÄDÖSTEN JA MÄÄRÄAJAKSI NIMITETTÄVIEN TUOMAREIDEN NIMITTÄMISTÄ KOSKEVIEN SÄÄDÖSTEN KEHITTÄMINEN _____	155
13.6	VAKUUTUSOIKEUDEN TOIMINNAN KEHITTÄMINEN _____	158
13.7	TUOMIOISTUINHARJOITTELUN KEHITTÄMINEN _____	160
13.8	TUOMARIT KANSAINVÄLISISSÄ JA EU:N TUOMIOISTUIMISSA – KANSALLISEN VALINTA- JA NIMEÄMISMENETTELYN KEHITTÄMINEN _____	162
13.9	VALTION VAROISTA MAKSETTAVISTA TODISTELUKUSTANNUKSISTA ANNETUN LAIN MUUTTAMINEN ____	164
13.10	OIKEUDENKÄYNTISÄÄNTÖJEN 17 LUVUN JA SIIHEN LIITTYVÄN TODISTELUA YLEISISSÄ TUOMIO-ISTUIMISSA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN _____	165
14	KANSAINVÄLINEN PROSESSIOIKEUS _____	168
14.1	SOVITTELUKÄYNTIÄ TÄYTÄNTÖÖNPANO _____	168
14.2	BRYSSEL I ASETUKSEN UUDISTAMINEN _____	169
14.3	EUROOPAN UNIONIN JA ISLANNIN TASAVALLAN SEKÄ NORJAN KUNINGASKUNNAN VÄLINEN SOPIMUS TIETTYJEN KESKINÄISESTÄ OIKEUS-AVUSTA RIKOSASIOISSA EUROOPAN UNIONIN JÄSENVALTIOIDEN VÄLILLÄ 29 PÄIVÄNÄ TOUKO-KUUTA 2000 TEHDYN YLEISSOPIMUKSEN JA SIIHEN VUONNA 2001 LIITETYN PÖYTÄKIRJAN SOVELTAMISESTA _____	171
14.4	EU:N DIREKTIIVI OIKEUDESTA TULKKAUKSEEN JA KÄÄNNÖKSIIN RIKOSAIKUEDELLISISSA MENETTELYISSÄ _____	172
14.5	DIREKTIIVI TIEDONSAANTIOIKEUDESTA RIKOSAIKUEDELLISISSA MENETTELYISSÄ _____	173
14.6	EHDOTUS EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI NE BIS IN IDEM - PERIAATTEEN SOVELTAMISESTA _____	174
14.7	POHJOISMAIDEN VÄLINEN SOPIMUS RIKOKSEN JOHDOSTA TAPAHTUVASTA LUOVUTTAMISESTA (POHJOISMAINEN PIDÄTYSMÄÄRÄYS) _____	176
14.8	SUOMEN JA HONGKONGIN VÄLILLÄ TOUKOKUUN 5 PÄIVÄNÄ 2005 ALLEKIRJOITETTU RIKOKSEN JOHDOSTA TAPAHTUVAA LUOVUTTAMISTA KOSKEVA SOPIMUS SEKÄ LOKAKUUN 4 PÄIVÄNÄ 2007 ALLEKIRJOITETTU KANSAINVÄLISTÄ RIKOSAIKUEUSAPUA KOSKEVA SOPIMUS _____	177

14.9	VANKEUSRANGAISTUKSIA JA VAPAUDEN-MENETYKSEN KÄSITTÄVIÄ TOIMENPITEITÄ SEKÄ EHDOLLISIA RANGAISTUKSIA JA VAIHTOEHTOISIA SEURAAMUKSIA KOSKEVIEN PUITEPÄÄTÖSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANO _____	178
14.10	EUROOPAN UNIONIN SEKÄ ISLANNIN JA NORJAN VÄLISTÄ LUOVUTTAMISMENETTELYÄ KOSKEVAN SOPIMUKSEN VOIMAANSAATTAMINEN _____	180
14.11	EUROOPAN UNIONIN JÄSENYYTEEN LIITTYVISTÄ OIKEUDENHOITOA KOSKEVISTA SÄÄNNÖKSISTÄ ANNETUN LAIN MUUTTAMINEN _____	181
14.12	EHDOTUS EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUKSEKSI YKSITYISOIKEUDEN ALALLA MÄÄRÄTTYJEN SUOJELUTOIMENPITEIDEN VASTAVUOROISESTA TUNNUSTAMISESTA _____	182
14.13	EU:N PUITEPÄÄTÖS RIKOSOIKEUDELLISIA MENETTELYJÄ KOSKEVIEN TOIMIVALTARISTIRIITOJEN EHKÄISEMISESTÄ JA RATKAISEMISESTA _____	184
14.14	HAAGIN YLEISSOPIMUS OIKEUSPAIKKASOPIMUKSISTA _____	185
14.15	EHDOTUS EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVIKSI EUROOPPALAISESTA SUOJELUMÄÄRÄYKSESTÄ _____	187
14.16	EUROOPPALAISEN VALVONTAMÄÄRÄYKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANO _____	188
14.17	LAKI KANSAINVÄLISESTÄ OIKEUSAVUSTA SIVILI- JA KAUPPAOIKEUDELLISISSA ASIOISSA _____	189
14.18	RIKOSREKISTERITIETOJEN VAIHDOSTA TEHDYN NEUVOSTON PUITEPÄÄTÖKSEN SEKÄ EUROOPPALAISEN RIKOSREKISTERIETO-JÄRJESTELMÄN (ECRIS) PERUSTAMISESTA TEHDYN NEUVOSTON PÄÄTÖKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANO _____	191
14.19	KESKINÄISTÄ OIKEUSAPUA RIKOSASIOISSA KOSKEVAN EUROOPPALAISEN YLEISSOPIMUKSEN TOISEN LISÄPÖYTÄKIRJAN VOIMAANSAATTAMINEN _____	192
14.20	EHDOTUS RIKOSOIKEUDEN ALAN EUROOPPALAISTA TUTKINTAMÄÄRÄYSTÄ KOSKEVAKSI DIREKTIIVIKSI _____	194
14.21	EHDOTUS EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUKSEKSI EUROOPPALAISEN TILIVAROJEN TURVAAMISMÄÄRÄYKSEN LUOMISESTA RAJAT YLITTÄVÄÄ VELKOJEN PERINTÄÄ VARTEN SIVILI- JA KAUPPA-OIKEUDELLISISSA ASIOISSA _____	195

14.22	DIREKTIIVI RIKOKSEN UHRIN OIKEUKSIA, TUKEA JA SUOJELUA KOSKEVIEN VÄHIMMÄISVAATIMUSTEN VAHVISTAMISESTA _____	197
14.23	DIREKTIIVI OIKEUDESTA AVUSTAJAAN RIKOSOIKEUDELLISISSA MENETTELYISSÄ _____	198

1 VALTIOSÄÄNTÖ

1.1 PERUSTUSLAIN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on tehdä tarpeelliset muutokset Suomen perustuslakiin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Perustuslakiuudistus 2000. Eripainos. LAVOn julkaisu 3/2000

Uuden perustuslain seurantaraportti I, 28.2.2001. Oikeusministeriö

Selvitys perustuslakiuudistuksen toimeenpanosta. Perustuslain seurantatyöryhmän mietintö. Oikeusministeriön työryhmämietintö 2002:7

Perustuslakiuudistukseen liittyviä selvityksiä. Perustuslain seurantatyöryhmän mietinnön liite. Oikeusministeriön työryhmämietintö 2002:8

Pääministerin ilmoitus 4/2002 vp

Hallituksen esitys laiksi Suomen perustuslain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 102/2003 vp, EV 111/2005 vp, EK 11/2007 vp ja SäädK 802/2007)

Hallituksen esitys laiksi Suomen perustuslain 35 ja 90 §:n muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 71/2006 vp, EV 202/2006 vp, EK 9/2007 vp ja SäädK 596-612/2007)

Valtiollisen kansanäänestyksen kehittämistarpeet Suomessa – Arvioita ja kehittämislinjauja (Oikeusministeriön julkaisu 2004:12)

Turvallisuuspoliisin parlamentaarinen valvonta. Oikeusvertaileva taustaselvitys (Oikeusministeriön julkaisu 2007:16)

Perustuslaki 2008 -työryhmän muistio. Oikeusministeriön työryhmämietintö 2008:8.

Presidentti-instituutio meidän aikamme Euroopassa, professori Jyrängin selvitys

Suoran demokratian käytäntöjen vertailu ja arviointi – näkökulmia suoran demokratian kehittämiseksi Suomessa, Maija Setälä

Perustuslain tarkistamiskomitean mietintö. Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 9/2010.

Lausuntomuistio

Kaikki mietinnöstä annetut lausunnot hankerekisteri HARE:ssa.

3. Keskeinen sisältö

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelman mukaan perustuslain muutoshanke saatetaan loppuun.

Oikeusministeriö asetti 31.1.2008 työryhmän (Perustuslaki 2008 -työryhmä), jonka tehtävänä oli valmistella ja kartoittaa ennakolta perustuslain toimivuuteen ja mahdollisiin muutostarpeisiin liittyviä kysymyksiä myöhemmin asetettavaa parlamentaarista valmis-

teluelintä varten sekä arvioida hankkeen edellyttämien selvitysten tarve ja ohjata selvitysten laatimista. Perustuslaki 2008 -työryhmän muistio valmistui 3.10.2008.

Valtioneuvosto asetti 30.10.2008 parlamentaarisen komitean, jonka tehtävänä on valmistella tarpeelliset muutokset Suomen perustuslakiin Perustuslaki 2008 -työryhmän muistion pohjalta. Komitean tuli laatia ehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon. Perustuslain tarkistamiskomitean mietintö valmistui 9.2.2010.

Mietinnön ja siitä saatujen lausuntojen pohjalta valmisteltiin hallituksen esitys laiksi Suomen perustuslain muuttamisesta (HE 60/2010 vp), joka annettiin eduskunnalle 14.4.2010. Eduskunta hyväksyi esityksen muutettuna lepäämään eduskuntavaalien jälkeisiin ensimmäisiin valtiopäiviin (EV 310/2010 vp, LJL 3/2011 vp).

4. Organisointi

Valmistelija:

Majuri, Tuula, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 09 160 67697

5. Taustatietoja

Uusi Suomen perustuslaki tuli voimaan 1.3.2000. Oikeusministeriössä laadittiin keväällä 2001 ensimmäinen seurantaraportti perustuslakiuudistuksen toimeenpanosta. Marraskuussa 2002 valmistui perustuslain seurantatyöryhmän mietintö perustuslakiuudistuksen toimeenpanosta, jonka jälkeen hallitus antoi asiasta eduskunnalle selvityksen pääministerin ilmoituksen (PI 4/2002 vp) muodossa.

Perustuslain 35 ja 90 §:n muuttamisesta annettu laki tuli voimaan 1.6.2007, ja perustuslain 9 ja 38 §:n muuttamisesta annettu laki 1.10.2007.

6. Aikataulu

Tarkoituksena on, että perustuslain muutokset tulisivat voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2012.

7. Vaikutukset

Ehdotetulla lailla vahvistettaisiin Suomen valtiosäännön parlamentaarisia piirteitä sekä parannettaisiin kansalaisten osallistumisoikeuksia.

8. Muut tiedot

OM 9/021/2008

OM042:00/2008

1.2 KANSALAISALOITETTA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN VALMISTELU

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on valmistella valtiollista kansalaisaloitetta koskeva lainsäädäntö.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Perustuslain tarkistamiskomitean mietintö (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 9/2010)

HE 60/2010 vp

Kansalaisaloite -työryhmän asettamispäätös 1.10.2010

Muistio 29.9.2010

Kutsu kansalaisjärjestökuulemiseen 30.11.2010

Kansalaisjärjestökuulemiskooste 9.12.2010

Ota kantaa -keskustelukooste 7.4.2011

Kansalaisaloitemenettely. Kansalaisaloitetyöryhmän mietintö. Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 21/2011

Kansalaisaloitetyöryhmän mietinnöstä annetut lausunnot löytyvät valtioneuvoston hankerekisteristä.

3. Keskeinen sisältö

Vaalien yli lepäämässä olleeseen, Suomen perustuslain muuttamista koskevaan lakiehdotukseen (LJL 3/2011 vp) sisältyy ehdotus valtiollisesta kansalaisaloitteesta, jonka mukaan vähintään viidelläkymmenellä tuhatta äänioikeutetulla Suomen kansalaisella on oikeus tehdä eduskunnalle aloite lain säätämiseksi sen mukaan kuin lailla säädetään (perustuslain 53 §:n 3 momentti). Tämän mukaisesti tarkoituksena on valmistella kansalaisaloitejärjestelmän edellyttämä lainsäädäntö, joka muodostuisi kansalaisaloitetta koskevasta laista ja eduskunnan työjärjestykseen otettavista tarpeellisista säännöksistä. Lisä-sabonin sopimukseen sisältyvään Euroopan unionin kansalaisaloitteeseen liittyvät kansalliset säännökset valmistellaan tämän hankkeen yhteydessä.

4. Organisointi

Valmistelija:

Majuri, Tuula, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 09 160 67697

5. Taustatietoja

Hanke liittyy vireillä olevaan perustuslain tarkistamishankkeeseen, jonka saattamisesta päätökseen on sovittu pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelmassa. Oikeusministeriön asettama työryhmä luovutti mietintönsä 14.4.2011. Tämän jälkeen mietintö oli laajalla lausuntokierroksella.

6. Aikataulu

Tarkoituksena on, että työryhmän mietinnön ja siitä saatujen lausuntojen pohjalta valmisteltu hallituksen esitys annetaan eduskunnalle syysistuntokauden 2011 alkupuolella.

7. Vaikutukset

Mahdollisuus valtiollisen kansalaisaloitteen tekemiseen antaisi kansalaisille uuden vaikuttamiskeinon. Järjestelmän menettelylliset yksityiskohdat voivat vaikuttaa siihen, millaisen aseman kansalaisaloite vaikuttamiskeinona käytännössä saa.

8. Muut tiedot

OM 13/41/2010

OM026:00/2010

1.3 VALTIONEUVOSTON OIKEUSKANSLERISTA JA EDUSKUNNAN OIKEUSASIAMIEHESTÄ ANNETTujen LAKIEN MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoitteena oli selvittää mahdollisuuksia perustaa YK:n hyväksymät ns. Pariisin periaatteet huomioon ottaen eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian yhteyteen perus- ja ihmisoikeuksien yleiseen edistämiseen Suomessa keskittyvä ihmisoikeusinstituutio neuvottelukuntineen.

Lisäksi tavoitteena oli selvittää, voidaanko laajentaa ylimpien laillisuusvalvojen harkintavaltaa kanteluiden tutkimisessa sekä lyhentää kanteluiden vanhentumisaikaa siten, että sääntelyssä tulisi nykyistä paremmin huomioiduksi lainvalvojen mahdollisuus valvoa perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista tehokkaasti ja joustavasti.

Oikeusministeriö asetti 26.6.2009 työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia selvitystyönsä perusteella mahdollisesti tarvittavan lainsäädännön (laki eduskunnan oikeusasiamiehestä 14.3.2002/197 ja laki valtioneuvoston oikeuskanslerista 25.2.2000/193) muutosehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Muutoksia valtioneuvoston oikeuskanslerista ja eduskunnan oikeusasiamiehestä annettuihin lakeihin valmistelevalle työryhmälle asetettavaksi 26.6.2009 (OM 6/41/2009).

Kansallisen ihmisoikeusinstituution perustaminen – Ehdotus oikeusasiamiehestä ja oikeuskanslerista annettujen lakien muuttamisesta, Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 45/2010.

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain ja valtioneuvoston oikeuskanslerin annetun muuttamisesta (HE 205/2010 vp).

3. Organisointi

Valmistelija:

Groop-Bondestam, Janina, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, p. 09 160 67686

4. Aikataulu

Ihmisoikeusinstituutiöryhmä antoi mietintönsä 7.6.2010. Mietinnöstä pyydettiin 7.6.2010 lausuntoa valtiovarainministeriöltä ja eduskunnan kanslialta. Muille ministeriöille, ylimmille laillisuusvalvojille, perus- ja ihmisoikeuksien erityisvaltuutetuille, perus- ja ihmisoikeustutkimusta harjoittaville yliopistoille, Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle, Saamelaiskäräjille, Folktingetille, Asianajajaliitolle, kansalaisjärjestöille, uskonnollisille yhdyskunnille ja työmarkkinajärjestöille varattiin tilaisuus lausua mietinnöstä. Lausuntoaika päättyi 9.8.2010. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain ja valtioneuvoston oikeuskanslerin annetun lain muuttamisesta annettiin lokakuussa 2010 valtiopäiville.

Eduskunta antoi 8.3.2011 vastauksensa hallituksen esitykseen (EV 352/2010 vp). Ihmisoikeuskeskusta koskevilta osin laki eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain muuttamisesta (535/2011) sekä eduskunnan vastaukseen sisältynyt laki eduskunnan virkamiehistä annetun lain 4 ja 29 §:n muuttamisesta (537/2011) tulevat voimaan 1.1.2012. Kantelujen käsittelyä ja vanhentumisaikaa koskevilta osin lakiin eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain muuttamisesta sisältyvät 3 §:n ja 19 a §:n 1 momentti sekä laki valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain muuttamisesta (536/2011) tulivat voimaan 1.6.2011.

5. Vaikutukset

Ihmisoikeuskeskuksen perustaminen eduskunnan oikeusasiamiehen kansliaan edistää riippumatonta ja koordinoitua perus- ja ihmisoikeusasiantuntemusta ja -osaamista suomalaisessa yhteiskunnassa sekä tulee tätä kautta vaikuttamaan perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen.

Ylemmille laillisuusvalvojille osoitettujen kantelujen käsittelyä ja vanhentumisaikaa koskevan sääntelyn uudistaminen on tarkoitus näkyä lyhentyneinä kanteluiden käsittelyaikoina, omien aloitteiden lisääntymisenä ja tarkastusten määrän ja intensiteetin kasvuna.

6. Muut tiedot

OM 6/41/2009

OM030:00/2009

1.4 YHDENVERTAISUUSLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on uudistaa yhdenvertaisuuslainsäädäntöä tavalla, joka täyttäisi nykyistä paremmin perustuslain 6 §:n sisältämän yhdenmukaisen ja laaja-alaisen syrjintäkiellon asettamat vaatimukset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Yhdenvertaisuustoimikunnan asettamispäätös OM 12/42/2006

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistustarve ja -vaihtoehdot.

Yhdenvertaisuustoimikunnan välimietintö. Oikeusministeriö. Komiteamietintö 2008:1

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistustarve ja -vaihtoehdot. Lausunnotiivistelmä yhdenvertaisuustoimikunnan välimietinnöstä. Oikeusministeriö. Lausuntoja ja selvityksiä 2008:13

Ehdotus uudeksi yhdenvertaisuuslaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi. Yhdenvertaisuustoimikunnan mietintö. Oikeusministeriö. Komiteamietintö 2009:4

Ehdotus uudeksi yhdenvertaisuuslaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi. Lausunnotiivistelmä yhdenvertaisuustoimikunnan mietinnöstä. Oikeusministeriö. Mietintöjä ja lausuntoja 46/2010

3. Keskeinen sisältö

Uudistuksella pyritään vahvistamaan yhdenvertaisuuden suoja siten, että lainsäädäntö kattaisi entistä selkeämmin kaikki syrjintäperusteet, soveltuisi yhdenmukaisemmin kaikkiin elämänalueisiin ja asettaisi eri syrjintätilanteet mahdollisimman samanlaisten oikeussuojakeinojen ja seuraamusten piiriin. Uudistuksen yhteydessä tarkistetaan tarvittavissa määrin myös syrjintäasioita nykyisin hoitavien viranomaisten asemaa, tehtäviä ja toimivaltuuksia. Tämä tehdään ottaen huomioon Suomen nykyinen perus- ja ihmisoikeusvalvonta kokonaisuutena sekä tällaiselle valvonnalle asetetut kansainväliset vaatimukset.

Uudistuksen yhteydessä tulee ottaa huomioon voimassa olevaan yhdenvertaisuuslainsäädäntöön liittyvät erityispiirteet. Lähtökohtana on, ettei nykyisen lainsäädännön mukaista suojan tasoa heikennetä eikä nykyisiin lakeihin kirjattuja seuranta-, valvonta- ja edistämismittareita ja niihin liittyviä toimivaltuuksia kavenneta, vaan niitä pyritään edelleen vahvistamaan.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Makkonen, Timo, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 09 160 67687

Kumpulainen, Sini, tutkija, oikeusministeriö, p. 09 160 67557

Hanketta valmisteltiin ensi vaiheessa oikeusministeriön 25.1.2007 asettamassa yhdenvertaisuustoimikunnassa sekä sitä avustaneissa jaostoissa. Toimikunta sai työnsä valmiiksi joulukuussa 2009. Uudistuksen valmistelu oikeusministeriössä jatkuu.

5. Taustatietoja

Vastauksessaan hallituksen esitykseen laiksi yhdenvertaisuuden turvaamisesta sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (EV 95/2003 vp) eduskunta edellytti, että hallitus valmistelee esityksen sellaiseksi yhdenvertaisuuslainsäädännöksi, jossa lähtökohdana on suomalainen perusoikeusjärjestelmä ja kaikkien syrjintäperusteiden asettaminen samanlaisten oikeussuojakeinojen ja seuraamusten piiriin.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman 22.6.2011 mukaan hallitus valmistelee yhteistyössä työmarkkinaosapuolten ja kansalaisjärjestöjen kanssa eduskunnalle annettavaksi ehdotuksen uudeksi yhdenvertaisuuslainsäädännöksi. Ohjelman mukaan työ- ja elinkeinoministeriö selvittelee ja valmistelee yhdenvertaisuutta ja työelämän sääntelyä koskevat muutokset.

6. Aikataulu

Yhdenvertaisuustoimikunta jätti mietintönsä oikeusministeriölle 15.12.2009. Oikeusministeriö järjesti keväällä 2010 lausuntokierroksen toimikunnan ehdotuksesta. Mahdollinen hallituksen esitys asiasta annetaan vaalikaudella 2011–2014.

7. Vaikutukset

Uudistus vahvistaisi yhdenvertaisuuden suojaa ja selkeyttäisi nykyistä yhdenvertaisuuslainsäädäntöä.

8. Muut tiedot

OM 12/42/2006

OM004:00/2007

1.5 DIREKTIIVI YHDENVERTAISEN KOHTELUN PERIAATTEEN TÄYTÖNTÖÖNPANOSTA

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö osallistuu neuvoston työryhmässä käytäviin neuvotteluihin neuvoston direktiivistä uskonnosta tai vakaumuksesta, vammaisuudesta, iästä tai seksuaalisesta suuntautumisesta riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2008) 426 lopullinen, ehdotus neuvoston direktiiviksi
SEK(2008) 2180, komission yksiköiden valmisteluasiakirja, vaikutusten arviointi
P6 TA(2009) 0211, Euroopan parlamentin lainsäädäntöpäätöslauselma
U 44/2008 vp
TyVL 22/2008 vp
PeVL 34/2008 vp
SuVX 166/2008 vp
SuVP 48/2009 vp
SuVX 79/2009 vp
PeVP 41/2010 vp
TyVL 10/2010 vp
SuVX 47/2010 vp
SuVX 117/2010 vp
SuVX 10/2011 vp

3. Keskeinen sisältö

Direktiivin tarkoituksena on torjua syrjintää, joka perustuu uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai seksuaaliseen suuntautumiseen. Direktiiviä sovellettaisiin julkisella ja yksityisellä sektorilla, kun on kyse sosiaalisesta suojelusta, sosiaaliturva ja terveydenhuolto mukaan lukien, sosiaalietuuksista, koulutuksesta ja yleisesti saatavilla olevien tavaroiden ja palveluiden saatavuudesta ja tarjonnasta, asuminen mukaan lukien.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Makkonen, Timo, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 09 160 67687

Kumpulainen, Sini, tutkija, oikeusministeriö, p. 09 160 67557

5. Taustatietoja

Ehdotuksen tavoitteena on täydentää yhteisöjen nykyistä, syrjinnänvastaista sääntelyä ja luoda tätä kautta aikaisempaa yhdenmukaisempi vähimmäistaso suojalle sellaista syrjintää vastaan, jota tapahtuu EY:n perustamissopimuksen 13 artiklassa tarkoitetuilla kielletyillä syrjintäperusteilla. Mainitun artiklan nojalla on aikaisemmin annettu kolme syrjinnänvastaista säädöstä (neuvoston direktiivit 2000/43/EY, 2000/78/EY ja 2004/113/EY).

Ehdotus on osa komission Uudistettua sosiaalista toimintaohjelmaa: mahdollisuudet, saatavuus ja yhteisvastuu 2000-luvun Euroopassa KOM(2008) 412, jonka yhtenä tavoitteena on syrjinnän torjuminen. Ehdotus liittyy myös komission tiedonantoon Syrjimättömyys ja yhtäläiset mahdollisuudet: uusi sitoutuminen KOM(2008) 420. Ehdotus yhdenvertaisuusdirektiiviksi on osa mainitussa asiakirjassa esiteltyä kokonaisvaltaista strategiaa yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

6. Aikataulu

Ehdotuksen käsittely neuvoston työryhmässä alkoi Ranskan puheenjohtajuuskaudella heinäkuussa 2008 ja sitä on sen jälkeen käsitelty Tsekin, Ruotsin, Espanjan, Belgian ja Unkarin puheenjohtajuuskausilla. Kesäkuussa 2011 neuvosto otti tiedoksi puheenjohtajamaan tilannekatsauksen asiassa. Neuvotteluja jatketaan Puolan puheenjohtajuuskaudella.

7. Vaikutukset

Direktiivi yhdenmukaistaisi yhteisöjen nykyistä syrjinnänvastaista sääntelyä siten, että etnisen alkuperän ja sukupuolen lisäksi syrjintä olisi kiellettyä uskonnon tai vakaumuksen, vammaisuuden, iän ja seksuaalisen suuntautumisen perusteella paitsi työelämässä myös työelämän ulkopuolella. Direktiivi edellyttäisi hyväksytyksi tullessaan tarkistuksia kansalliseen yhdenvertaisuuslainsäädäntöön.

8. Muut tiedot

OM 7/469/2008

EU/2008/1180

1.6 EDUSKUNTAVAALIJÄRJESTELMÄN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on uudistaa eduskuntavaalijärjestelmää siten, että suhteellinen vaalitapa voi toteutua mahdollisimman hyvin ja yhtäläisesti eri puolilla maata ja että myös eduskunnan alueellinen edustavuus voidaan mahdollisimman hyvin turvata.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Vaalialueitoimikunnan asettamispäätös OM 8/51/2007

Eduskuntavaalijärjestelmän uudistaminen. Vaalialueitoimikunnan mietintö 24.4.2008 (Oikeusministeriö. Komiteamietintö 2008:2)

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Suomen perustuslain 25 §:n, vaalilain ja puoluelain 9 §:n muuttamisesta (HE 7/2010 vp)

3. Keskeinen sisältö

Hankkeen tavoitteet on asetettu pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen hallitusohjelmassa, jonka mukaan vaalijärjestelmää uudistetaan nykyisen vaalipiiriä pohjalta. Uudistuksen perustana on vaalialuejärjestelmä, joka kattaa koko Suomen ja pitää sisälleen vaaliliittokiellon eduskuntavaaleissa.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että koko maa olisi yhtenä vaalialueena vaalien tuloista laskettaessa. Kustakin vaalipiiristä valittaisiin edelleen asukasluvun osoittama määrä edustajia. Ehdokkaat myös asetettaisiin nykyiseen tapaan vaalipiireittäin ja äänestäjät äänestäisivät vain oman vaalipiirinsä ehdokkaita. Näiden periaatteiden säilyttämisellä turvattaisiin eduskunnan alueellinen edustavuus. Ehdotukseen sisältyy myös valtakunnallinen kolmen prosentin sekä vaaliliittojen kieltö. Eri vaalipiirien valitsijayhdistykset ja yhteislistat kuitenkin voisivat yhtyä valtakunnalliseksi yhteislistaksi.

4. Organisointi

Hanketta on valmisteltu oikeusministeriön 31.5.2007 asettamassa Lauri Tarastin johtamassa vaalialuetoimikunnassa. Toimikunnan mietinnön pohjalta laadittiin virkamiestyönä yhteistyössä hallituspuolueiden edustajien kanssa hallituksen esitys.

Valmistelijat:

Jääskeläinen, Arto, vaalijohtaja, oikeusministeriö, p. 09 160 67572

Aaltonen, Jussi, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, p. 09 160 67620

Kumpulainen, Sini, tutkija, oikeusministeriö, p. 09 160 67557

5. Taustatietoja

Hyväksyessään perustuslakiuudistuksen vuoden 1998 valtiopäivillä eduskunta edellytti, että hallitus selvittää suhteellisuuden toteutumisessa eduskuntavaaleissa olevat ongelmat ja tarvittaessa valmistelee vaalilainsäädännön muutokset suhteellisuuden vahvistamiseksi ja toisaalta poliittisen kentän pirstoutumisen ehkäisemiseksi (EV 262/1998 vp). Asiaa valmisteltiin ensin oikeusministeriön 15.3.2000 asettamassa vaalitoimikunta 2000:ssa. Toimikunta käsitteli suhteellisuuden parantamista viiden eri mallin avulla, mutta ei päässyt asiassa yksimielisyyteen eikä siten laatinut varsinaista ehdotusta (Vaalitoimikunta 2000:n mietintö. KM 2001:8).

6. Aikataulu

Hallituksen esitys (HE 7/2010 vp) vaalialueuudistuksesta annettiin eduskunnalle 5.3.2010. Eduskunta hyväksyi esityksen lepäämään eduskuntavaalien jälkeisiin ensimmäisiin valtiopäiviin (EV 343/2010 vp, LJL 2/2011 vp).

Hallitusohjelman mukaan eduskuntavaalien vaalijärjestelmäuudistuksen tulee olla voimassa viimeistään vuoden 2015 eduskuntavaaleissa.

7. Vaikutukset

Uudistus parantaisi eduskuntavaalijärjestelmän suhteellisuutta.

8. Muut tiedot

OM 8/51/2007

OM025:00/2007

1.7 VALMIUSLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Valmiuslain uudistamisen tavoitteena on valmiuslain saattaminen nykyistä paremmin vastaamaan perustuslain vaatimuksia. Lisäksi tavoitteena on johdonmukainen ja ajantasainen toimivaltuuksien järjestelmä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Valmiuslakitoimikunnan asettamispäätös OM 32/41/2003

Valmiuslainsäädännön tarkastelua perustuslain näkökulmasta. Valmiuslakitoimikunnan välimietintö (Oikeusministeriö. Komiteamietintö 2004:1)

Ehdotus uudeksi valmiuslaiksi. Valmiuslakitoimikunnan mietintö (Oikeusministeriö. Komiteamietintö 2005:2)

Tiivistelmä valmiuslakitoimikunnan mietinnöstä saaduista lausunnoista (Oikeusministeriö. Lausuntoja ja selvityksiä 2006:5)

HE 3/2008 vp

EV 71/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Hankkeen keskeinen sisältö on valmistella esitys uudeksi valmiuslaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi.

4. Organisointi

Valmistelija:

Vanhala, Liisa, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 09 160 67761

5. Taustatietoja

Nykyinen valmiuslaki on tullut voimaan vuonna 1991, ja se on voimassa poikkeuslakina. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on kahdesti (PeVL 1/2000 vp ja PeVL 57/2002 vp) kiinnittänyt huomiota tarpeeseen selvittää mahdollisuuksia siihen, että valmiuslaissa luovuttaisiin sääntelyn rakentumisesta lainsäädäntövallan delegointiin.

6. Aikataulu

Eduskunta on 26.5.2010 hyväksynyt valmiuslakiehdotuksen ja siihen liittyvät lakiehdotukset jätettäväksi lepäämään (EV 71/2010 vp, LJL 1/2011 vp).

7. Vaikutukset

Valmiuslain uudistaminen selkeyttäisi poikkeusoloja koskevaa sääntelyä ja tekisi sen nykyistä avoimemmaksi. Muuten uudistuksella ei juurikaan ole vaikutuksia normaali-

lioloissa. Poikkeusoloissa vaikutukset riippuisivat olennaisesti kriisin luonteesta (aseellinen hyökkäys, taloudellinen kriisi tai erittäin vakava suuronnettomuus).

8. Muut tiedot

OM 32/41/2003

OM033:00/2003

2 HALLINTOMENETTELY JA HALLINTOLAINKÄYTTÖ

2.1 JULKISOIKEUDELLISIA SAAMISIA KOSKEVAN YLEISEN HALLINTO-OIKEUDELLISEN LAINSÄÄDÄNNÖN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Arvioidaan tarvetta laatia hallituksen esitys, joka koskee julkisoikeudellisten saatavien vanhentumista, korkoa ja kuittausta sekä perusteettoman edun palautusta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriössä virkatyönä suoritettuja selvityksiä aihealueesta 1980-luvulta alkaen.

Hallintolakihankkeen asiakirjat.

Julkisoikeudelliset velkasuhteet – yleislainsäädännön tarve (Oikeusministeriön julkaisu 2004:9).

3. Keskeinen sisältö

Viime vuosina on uudistettu muun ohella korkolainsäädäntöä ja vanhentumislainsäädäntöä sekä tehty merkittäviä muutoksia ulosottolainsäädäntöön. Julkisoikeudellisten saamisten osalta on merkittävästi uudistettu lähinnä vain harkinnanvaraisia valtionavustuksia koskevaa lainsäädäntöä. Muiden julkisoikeudellisten saamisten oikeudelliset peruskysymykset, kuten saatavan vanhentumissääntely, korkoseuraamukset, kuittausedellytykset sekä perusteettoman edun palauttamista koskeva sääntely on voimassa olevassa lainsäädännössä säännelty epäyhtenäisesti ja puutteellisesti.

Lainsäädännön uudistuksella pyritään ratkaisemaan näitä kysymyksiä oikeusjärjestyksen jo tapahtuneeseen kehittämistyöhön soveltuvalla tavalla sekä ottaen huomioon julkisoikeudellisiin saamisiin liittyvät erityissääntely- ja oikeusturvatarpeet.

4. Organisointi

Ensi vaiheessa on laadittu arviomuistio, jonka pohjalta päätetään jatkotoimista.

Valmistelija:

Manninen, Sami, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö, p. 09 160 67690

5. Taustatietoja

Julkisoikeudellisten saamisten erityiskysymykset erotettiin hallintolakia valmisteltaessa myöhemmin mahdollisesti toteutettavaksi hankkeeksi.

6. Aikataulu

Arviomuistio on valmistunut elokuussa 2004.

Arviomuistiosta on pyydetty lausunnot 11.2.2005 mennessä.

Jatkotoimista päätetään vaalikaudella 2011–2014.

7. Vaikutukset

Taloudellisia ja muita vaikutuksia ei voida täsmentää tässä vaiheessa.

8. Muut tiedot

OM 19/41/2004

OM059:00/2004

2.2 HALLINTOLAINKÄYTÖN KEHITTÄMINEN (Hallintolainkäyttötoimikunta ja sen alaiset työryhmät)

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on jatkaa hallintolainkäytön kehittämistä oikeusministeriön oikeuspolitiikan strategian mukaisesti niin, että oikeusongelmiin saadaan ratkaisu nykyistä joutuisammin, monipuolisemmin ja edullisemmin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

- Hallintolainkäytön horisontaaliryhmän väliraportti 1.5.2000 ja loppuraportti 30.11.2001
- Hallintolainkäytön kehittämisohjelma 2004–2007 (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2004:10) sekä muistio 19.9.2005 ohjelman tilanteesta syksyllä 2005
- Hallintolainkäytön kehittämistarpeita. Näkökohtia lainvalmistelun pohjaksi (Oikeusministeriön julkaisu 2006:4)
- Hallintolainkäyttötoimikunnan asettamiskirje 26.9.2007 taustamuistioineen
- Passiivisuustyöryhmän muistio sääntelyvaihtoehdoista 4.4.2008
- Käsittelyn joutuisuus hallinnossa ja oikeussuojakeinot käsittelyn viivästyessä. Passiivisuustyöryhmän mietintö (Oikeusministeriön työryhmämietintö 2008:5)

- Hallintolainkäytön nykytila ja kehittämistarpeet. Raportti hallintotuomioistuinten lainkäyttöhenkilökunnan kyselystä (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2008:18)
- Käsittelyn joutuisuus hallinnossa ja oikeussuojakeinot käsittelyn viivästyessä. Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2009:8)
- Hallintolainkäytön nykytila ja kehittämistarpeet. Raportti kyselystä asiamiehille ja avustajille (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2009:17)
- Hallintolainkäytön kehittäminen. Prosessityöryhmän välimietintö (Oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2009:19)
- Hallintolainkäytön kehittäminen. Lausuntotiivistelmä prosessityöryhmän välimietinnöstä (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 63/2010)
- Tehtävien jako hallintotuomioistuinten kesken. Hallintolainkäytön tasotyöryhmän mietintö (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 78/2010)
- Tehtävien jako hallintotuomioistuinten kesken. Lausuntotiivistelmä tasotyöryhmän mietinnöstä (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 30/2011)
- Oikeudenkäynti hallintoasioissa. Prosessityöryhmän mietintö (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 4/2011)
- Oikeudenkäynti hallintoasioissa. Tiivistelmä prosessityöryhmän loppumietinnöstä saaduista lausunnoista (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 40/2011)

3. Keskeinen sisältö

Hallintolainkäyttötoimikunnan ja sen kanssa yhteistyössä toimineiden työryhmien tehtävänä on ollut laatia ehdotukset seuraavista asiakokonaisuuksista:

1. oikeussuojakeinot hallintoviranomaisen passiivisuustilanteissa
2. hallintolainkäytön yleisten menettelysäännösten uudistaminen
3. eri hallintotuomioistuintasojen tehtävät ja asema hallinnon oikeussuojajärjestelmässä.

Ehdotusten laatimisessa on tullut ottaa huomioon hallintolainkäyttölain soveltamisesta saadut käytännön kokemukset, hallintotoiminnassa tapahtuneet muutokset sekä oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin edellytysten täsmentyminen kansanvälisten tuomioistuinten ratkaisukäytännössä. Työssä on tullut ottaa huomioon muut hallintolainkäytön kehittämishankkeet. Hallintolainkäyttöä on tullut tarkastella kokonaisuutena, johon kuuluvat hallintotuomioistuinten lisäksi erityistuomioistuimet ja lautakuntatyypiset muutoksenhakuelimet.

4. Organisointi

Kehittämistarpeita on arvioitu ja ehdotuksia valmisteltu hallintolainkäyttötoimikunnassa (kohta A) ja sen kanssa yhteistyössä toimineissa työryhmissä (kohdat B, C ja D).

A) Hallintolainkäyttötoimikunta (toimikausi päättynyt 31.12.2010)

Puheenjohtaja:

Mäenpää, Olli, professori, Helsingin yliopisto

Jäsenet:

Antila, Outi, osastopäällikkö, sosiaali- ja terveysministeriö, vakuutusosasto
Heikkilä, Liisa, hallinto-oikeustuomari, Helsingin hallinto-oikeus
Mäkinen, Eija, professori, Vaasan yliopisto
Niemivuo, Matti, professori, Lapin yliopisto
Pellonpää, Matti, hallintoneuvos, korkein hallinto-oikeus
Prättälä, Kari, lakiasiain päällikkö, Suomen Kuntaliitto
Renvall, Hannu, ylituomari, Turun hallinto-oikeus
Vehmas, Liisa, oikeusaputoimen johtaja, Helsingin oikeusaputoimisto

Pysyvät asiantuntijat:

Niemi, Anne E., hallintoneuvos, korkein hallinto-oikeus
Siitari-Vanne, Eija, hallintoneuvos, korkein hallinto-oikeus
Tarukannel, Veijo, ylituomari, Kuopion hallinto-oikeus

Sihteerit:

Siitari-Vanne, Eija, hallintoneuvos, korkein hallinto-oikeus
Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto p. 09 160 67692
Ikkela, Virpi (1.2.2010 alkaen), lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto
Koivisto, Ida, tohtorikoulutettava, Helsingin yliopisto (sivutoiminen sihteeri)
Laherto, Minna, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto (avustava sihteeri)

B) Passiivisuustyöryhmä (toimikausi päättynyt 30.9.2008)

Puheenjohtaja:

Niemivuo, Matti, professori, Lapin yliopisto

Jäsenet:

Aer, Janne, hallinto-oikeustuomari, Helsingin hallinto-oikeus
Huhtanen, Raija, professori, Tampereen yliopisto
Niemi, Anne E., hallintoneuvos, korkein hallinto-oikeus
Stoor, Håkan, vanhempi oikeusasiamiehensihteeri, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia
Suviranta, Outi, professori, Helsingin yliopisto

Sihteerit:

Suviranta, Outi, professori, Helsingin yliopisto
Stoor, Håkan, vanhempi oikeusasiamiehensihteeri, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia,
Laherto, Minna, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto

C) Prosessityöryhmä (toimikausi päättynyt 31.12.2010)

Puheenjohtaja:

Mäenpää, Olli, professori, Helsingin yliopisto

Jäsenet:

Antila, Outi (13.9.2010 saakka), osastopäällikkö, sosiaali- ja terveysministeriö, vakuutusosasto
Heikkilä, Liisa, hallinto-oikeustuomari, Helsingin hallinto-oikeus
Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto
Mutikainen, Riitta, hallintoneuvos, korkein hallinto-oikeus
Pekkala, Antti, hallinto-oikeustuomari, Rovaniemen hallinto-oikeus
Pellonpää, Matti, hallintoneuvos, korkein hallinto-oikeus
Pitkäranta, Ann-Mari, kehittämispäällikkö, oikeusministeriö, oikeushallinto-osasto
Renvall, Hannu, ylituomari, Turun hallinto-oikeus
Siitari-Vanne, Eija, hallintoneuvos, korkein hallinto-oikeus
Tarukannel, Veijo, ylituomari, Kuopion hallinto-oikeus
Uusitalo, Kari, vakuutus-oikeustuomari, vakuutus-oikeus
Vehmas, Liisa, oikeusaputoimen johtaja, Helsingin oikeusaputoimisto

Pysyvät asiantuntijat:

Aer, Janne, hallinto-oikeustuomari, Helsingin hallinto-oikeus
Ekblom-Wörlund, Anne, markkinaoikeustuomari, markkinaoikeus
Pölonen, Pasi, oikeusasiamiehensihteeri, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia
Rautiainen, Juha, hallinto-oikeustuomari, Helsingin hallinto-oikeus

Sihteerit:

Pitkäranta, Ann-Mari, kehittämispäällikkö, oikeusministeriö, oikeushallinto-osasto, p. 09 160 67915
Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto, p. 09 160 67692
Marela, Pirjo (1.2.–31.12.2009), lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto
Ikkela, Virpi (1.2.2010 alkaen), lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto
Koivisto, Ida, tohtorikoulutettava, Helsingin yliopisto (sivutoiminen sihteeri)
Laherto, Minna, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto (avustava sihteeri)

D) Hallintolainkäytön tasotyöryhmä (toimikausi päättynyt 31.10.2010)

Puheenjohtaja:

Pohjolainen, Teuvo, professori

Jäsenet:

Pietarinen, Päivi, kansliapäällikkö, korkein hallinto-oikeus
Mäenpää, Marjatta, ylituomari, Helsingin hallinto-oikeus
Talvitie, Liisa, ylituomari, Vaasan hallinto-oikeus
Halila, Leena, esittelijäneuvos, korkein hallinto-oikeus
Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto
Pitkäranta, Ann-Mari, kehittämispäällikkö, oikeusministeriö, oikeushallinto-osasto
Harjula, Heikki, johtava lakimies, Suomen Kuntaliitto
Länsineva, Pekka, yliassistentti, Turun yliopisto

Sihteerit:

Marela, Pirjo (1.2.–31.12.2009), lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto

Ikkela, Virpi (1.2.2010 alkaen), lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö lainvalmisteluosasto

Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto, p. 09 160 67692

Anttila, Erno, assistentti, Turun yliopisto (sivutoiminen sihteeri)

Ehdotusten jatkovalmistelu on vireillä oikeusministeriössä.

Valmistelijat:

Attila, Eeva, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto, p. 09 1606 7674

Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto, p. 09 160 67692

Pitkäranta, Ann-Mari, kehittämisspällikkö, oikeusministeriö, oikeushallinto-osasto, p. 09 1606 7915

5. Taustatietoja

Hallintolainkäyttölaki (586/1996) tuli voimaan 1.12.1996. Hallintolainkäytön kehittämistarpeita on tarkasteltu edellä (kohdassa 2) mainituissa asiakirjoissa ja lisäksi esimerkiksi oikeusturva-asiain neuvottelukunnan vuosikertomuksissa 2001–2002 ja 2002–2003 sekä tuomioistuinlaitoksen kehittämiskomitean mietinnössä (KM 2003:3).

Oikaisuvaatimusjärjestelmän kehittämistä koskevat hallintolain (434/2003) ja hallintolainkäyttölain muutokset (lait 581 ja 582/2010) tulivat voimaan 1.8.2010.

6. Aikataulu

Passiivisuustyöryhmän toimikausi on päättynyt 30.9.2008. Työryhmä on antanut mietinnön (Oikeusministeriön työryhmämietintö 2008:5). Mietinnöstä saaduista lausunnoista on laadittu lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2009:8).

Prosessityöryhmän toimikausi on päättynyt 31.12.2010. Työryhmä on antanut väli-mietinnön vuoden 2009 lopussa (Oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2009:19) ja loppumietinnön vuoden 2010 lopussa (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 4/2011). Mietinnöistä saaduista lausunnoista on laadittu lausuntotiivistelmät (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 63/2010 ja Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 40/2011).

Hallintolainkäytön tasotyöryhmän toimikausi on päättynyt 31.10.2010. Työryhmä on antanut mietinnön (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 78/2010). Mietinnöstä saaduista lausunnoista on laadittu lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 30/2011).

Toimikunnan toimikausi on päättynyt 31.12.2010. Työryhmien mietinnöt on valmisteltu yhteistyössä toimikunnan kanssa, joten toimikunta ei anna erillistä mietintöä. Ehdotusten jatkovalmistelu on vireillä oikeusministeriössä.

Tavoitteena on antaa vuoden 2012 valtiopäiville hallituksen esitys oikeussuojakeinoista hallintoasian käsittelyn viivästyessä (viranomaisen passiivisuus). Vuoden 2012 valtiopäiville on tarkoitus antaa myös hallituksen esitys oikeudenkäynnin viivästymisen hyvitämisestä annetun lain muuttamisesta niin, että sen soveltamisala laajennetaan hallintotuomioistuimiin ja erityistuomioistuimiin.

Tasotyöryhmän ja prosessityöryhmän ehdotusten jatkovalmistelun tarkempaa aikataulua on tarpeen vielä arvioida. Tavoitteena on toteuttaa uudistukset vaalikaudella 2011–2014.

7. Vaikutukset

Hallintolainkäytön järjestelmän ja menettelyn kehittämällä parannetaan kansalaisten oikeusturvaa sekä tehostetaan hallintotuomioistuinten ja muiden hallintolainkäyttöelinten toimintaa.

8. Muut tiedot

OM 12/41/2007

OM029:00/2007

2.3 JULKISTEN HANKINTOJEN OIKEUSSUOJAJÄRJESTELMÄN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on kehittää julkisten hankintojen oikeussuojajärjestelmää siten, että oikeussuojajärjestelmä toimii asiantuntevasti ja asioiden laadun edellyttämällä tavalla ripeästi. Tavoitteena on lisäksi ryhtyä tarvittaviin lainsäädäntötoimiin EU:ssa hyväksytyin hankintojen oikeussuojadirektiivien muutosten täytäntöön panemiseksi. Muutokset edellyttävät markkinaoikeuden toimivaltuuksien kehittämistä.

Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen hallitusohjelman mukaan markkinaoikeuden asemaa ja kilpailuosaamista vahvistetaan. Markkinaoikeuden asemaa ja tehtäviä arvioidaan muutoinkin kokonaisvaltaisesti.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission 4.5.2006 antama ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi neuvoston direktiivien 89/665/ETY ja 92/13/ETY muuttamisesta julkisia hankintoja

koskeviin sopimuksiin liittyvien muutoksenhakumenettelyjen tehokkuuden turvaamiseksi [asiakirja KOM (2006) 195 lopullinen]
U 49/2006 vp, TaVL 25/2006 vp
Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi julkisista hankinnoista sekä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista (HE 50/2006 vp)
Oikeusministeriön lausunto kauppa- ja teollisuusministeriölle 30.6.2006 (OM 126/43/2006)
Oikeudenmukainen ja turvallinen yhteiskunta – oikeusministeriön hallinnonalan tulevaisuuskausa 2006
Hallintotuomioistuinten toimintakertomus 2006
Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen hallitusohjelma
Oikeusministeriössä laadittu arviomuistio julkisten hankintojen oikeussuojajärjestelmän kehittämisestä (valmistunut 9.7.2007)
Oikeusministeriön ja kauppateollisuusministeriön yhdessä asettaman työryhmän toimeksianto (asettamispäätös 30.11.2007).
Julkisten hankintojen oikeussuojajärjestelmän uudistaminen (oikeusministeriö, työryhmämietintöjä 2008:6)
Julkisten hankintojen oikeussuojajärjestelmän uudistaminen. Kyselyraportti (Oikeusministeriö, lausuntoja ja selvityksiä 2008:16)
Ehdotus julkisten hankintojen oikeussuojakeinojen muuttamisesta, työryhmän välimietintö (Oikeusministeriö, työryhmämietintöjä 2009:9)
Ehdotus julkisten hankintojen oikeussuojakeinojen muuttamisesta. Lausuntoyhteenveto (Oikeusministeriö, lausuntoja ja selvityksiä 2009:28)
Julkisten hankintojen oikeussuojajärjestelmän kehittäminen. Työryhmän loppumietintö (Oikeusministeriö, mietintöjä ja lausuntoja 6/2010)

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän on selvitettävä julkisten hankintojen oikeussuojakeinojen uudistamistarpeet. Tavoitteena on, että oikeussuojakeinojen käyttöedellytykset ovat selkeitä ja että oikeussuojakeinot johtavat sisällöllisesti ja ajallisesti tehokkaaseen asioiden käsittelyyn hankintamenettelyyn osallistuvien oikeussuojan ja hankintayksiköiden toimintaedellytysten turvaamiseksi.

Oikeussuojadirektiivin mukaiset uudet oikeussuojakeinot tulee sopeuttaa kansalliseen oikeusjärjestykseen eri osapuolten oikeudet tehokkaasti ja tasaveroisesti huomioon otavalla tavalla. Direktiivin sallimia sopeutuksia kansalliseen oikeusjärjestykseen on käytettävä oikeusvarmuutta turvaavalla tavalla.

Työryhmän on otettava huomioon työ- ja elinkeinoministeriössä sekä oikeusministeriössä vireillä olevat lainvalmisteluhankkeet, joilla on vaikutusta markkinaoikeuden tehtäviin ja työmäärään. Työryhmän on samoin otettava huomioon puolustushankintoja koskevan direktiivin valmistelu.

Työryhmän toimeksiantoa on työryhmän periaatemietinnön ja siitä saadun lausuntopalautteen perusteella täsmennetty 30.1.2009 siten, että työryhmän tulee laatia 30.4.2009

mennessä hallituksen esityksen muotoon työryhmän mietintö, johon sisältyvät ehdotukset oikeussuojadirektiivin täytäntöönpanossa tarvittavista lainsäädäntötoimista.

Työryhmän lopputoimikauden aikana laaditaan muista periaatemietinnössä ehdotetuista lainsäädäntötoimista erillinen hallituksen esitysluonnos.

4. Organisointi

Hanketta on valmisteltu oikeusministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön yhteisessä työryhmässä (JUHO), jonka puheenjohtajana on toiminut ylijohtaja Pekka Nurmi oikeusministeriöstä.

5. Taustatietoja

Hankintalainsäädännön uudistus on tullut voimaan 1.6.2007. Hankintalainsäädännön uudistuksen yhteydessä ei tehty muutoksia oikeussuojakeinoihin. Hankintojen oikeussuojadirektiivien muutokset hyväksyttiin EU:ssa 15.11.2007 pidetyssä neuvostossa.

Hanke sisältyy hallituksen strategia-asiakirjaan kuuluvaan lainsäädäntösuunnitelmaan (suunnitelman 2. hanke).

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi oli 1.12.2007–31.12.2009. Työryhmä on 1) laatinut periaatemietinnön julkisten hankintojen oikeussuojajärjestelmän uudistamisesta (työryhmämietintö 2008:6), 2) hallituksen esitysluonnoksen oikeussuojadirektiivin täytäntöönpanosta (työryhmämietintö 2009:9) sekä 3) ehdotuksen muista toimista julkisten hankintojen oikeussuojajärjestelmän kehittämiseksi (Työryhmän loppumietintö. Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 6/2010).

Yllä kohdassa 2 tarkoitetut lait ovat tulleet voimaan 1.6.2010 (321–324/2010).

Kohdassa 3 tarkoitetut lait tulevat voimaan 1.10.2011 (698–701/2011).

7. Hankkeen vaikutukset

Suomen julkisten hankintojen kokonaisarvo vuosittain on noin 20 miljardia euroa eli noin 15 % bruttokansantuotteestamme. Vaikka hankinta-asioissa turvaudutaan hankintojen määrään nähden vähäisessä määrin oikeussuojakeinoihin, hankinta-asioiden käsittelyn viivästyminen aiheuttaa merkittäviä taloudellisia seuraamuksia hankintayksiköille ja tarjoajille. Oikeuskäsittelyn tehostamisen vaikutukset julkistaloudelle ja elinkeinotoiminnalle arvioidaan hankkeen edistyessä.

8. Muut tiedot

OM 12/41/2006

OM033:00/2006

2.4 ONNETTOMUUSTUTKINTAA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoitteena on saattaa onnettomuustutkinnassa tarvittavia toimivaltuuksia, tutkintaviranomaisia ja menettelytapoja koskeva sääntely ajan tasalle ja huolehtia, että se on sopusoinnussa Suomen perustuslain, Suomen kansainvälisten velvoitteiden ja EU-lainsäädännön kanssa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 21.1.2009 taustamuistioineen

Ehdotus turvallisuustutkintalaiksi. Onnettomuustutkintatyöryhmän mietintö. Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 2/2010

Ehdotus turvallisuustutkintalaiksi. Lausunnotiivistelmä. Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 42/2010

HE 204/2010 vp

EV 366/2010 vp

L 525-532/2011

3. Keskeinen sisältö

Keskeinen sisältö on valmistella ehdotus onnettomuustutkintaa koskevan lainsäädännön uudistamiseksi.

4. Organisointi

Valmistelija:

Liisa Vanhala, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 09 160 67761

5. Taustatietoja

Laki onnettomuuksien tutkinnasta (373/1985) tuli voimaan 1.1.1986. Laissa säädetään suuronnettomuuksien sekä ilmailussa, raideliikenteessä ja vesiliikenteessä tapahtuneiden onnettomuuksien tutkinnasta yleisen turvallisuuden lisäämiseksi ja onnettomuuksien ehkäisemiseksi. Laki eräiden kuolemaan johtaneiden tapahtumien tutkinnasta (662/2008) tuli voimaan 4.11.2008. Lain nojalla on tutkittu Jokelan ja Kauhajoen kouluampumistapaukset.

6. Aikataulu

Turvallisuustutkintalaki ja siihen liittyvät lait tulivat voimaan 1.6.2011.

7. Vaikutukset

Lainsäädännön uudistamisella selkeytetään onnettomuustutkintaa koskevaa lainsäädäntöä. Hankkeella ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM 24/41/2008

OM048:00/2008

3 INFORMAATIO-OIKEUS

3.1 HENKILÖTIETOLAINSÄÄDÄNNÖN SEURANTA JA ARVIOINTI

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on arvioida henkilötietolain (523/1999) toimivuus henkilötietojen käsittelyä sääntelevänä yleislakina, erityissäännösten tarpeellisuus ja merkitys sekä varmistaa lainsäädännön toimivuus ja johdonmukaisuus. Edelleen tavoitteena on lainsäädännön selkiyttämisen ja sitä kautta velvollisuuksien ja oikeuksien parempi toteutuminen.

Ensimmäisessä vaiheessa laaditaan suunnitelma henkilötietolain soveltamiskäytännön ja sen vaikutusten selvittämisestä. Samalla kartoitetaan erityislainsäädäntö ja sen suhde henkilötietolakiin sekä Suomea sitoviin kansainvälisiin velvoitteisiin. Myöhemmässä vaiheessa arvioidaan laadittujen selvitysten pohjalta tarvittavat lainsäädäntö- ja muut toimenpiteet.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Tehtävänä on laatia perusmuistio tietosuojalainsäädännön nykytilasta, säädöspoliittisista linjauksista sekä tarvittavista lainsäädäntö- ja muista toimenpiteistä. Muistiota laadittaessa tulee keskittyä keskeisimpiin henkilörekistereihin ja niitä koskevien sääntelyjen analysointiin. Sädöspoliittisia linjauksia tehtäessä on arvioitava erityislainsäädännön tarve sekä erityissääntelyssä noudatettavat periaatteet. Tavoitteena on, että eri hallinnonalojen erityissäädökset ovat yhdensuuntaiset henkilötietolain ja EU:n henkilötietodirektiivin kanssa.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Wallin, Anna-Riitta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 09 160 67693

Vettenranta, Leena, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 09 160 67695

Välimäki, Saara, hallintotieteiden ylioppilas

5. Taustatietoja

Oikeusturva-asiain neuvottelukunta on toimintakertomuksessaan (oikeusministeriön julkaisu 2005:12) vuodelta 2005 esittänyt, että tietosuojaan liittyvän sääntelyn toimeen-

panosta ja käytännön toteutumisesta tehtäisiin samanlainen empiirinen selvitys kuin julkisuuslaista tehtiin vuosina 2000–2003.

6. Aikataulu

Perusmuistio asiasta laaditaan vuoden 2012 aikana.

7. Vaikutukset

Hankkeella pyritään tarpeettoman ja päällekkäisen sääntelyn tarkistamiseen ja sitä kautta myös kustannusten vähentämiseen.

8. Muut tiedot

OM 2/41/2003

3.2 TURVALLISUUSSELVITYKSIÄ KOSKEVAN LAIN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Valmistelutyön tavoitteena on lainsäädännön kehittäminen siten, että henkilöstön sekä yritysten luotettavuus ja niiden toimitilojen turvallisuus voidaan tehokkaasti ja perusoikeudet huomioon ottavalla tavalla selvittää keskeisten yleisten ja yksityisten etujen suojaamiseksi.

Asiaa valmistelemaan asetettiin 1.10.2008 työryhmä. Työryhmän tuli säädösehdotustensa perusteeksi selvittää turvallisuusselvityslain yleinen ja turvallisuusselvitysmenettelyn erityinen soveltamisala ottaen huomioon eri toimintoihin liittyvät turvallisuuden osatekijät sekä tarve henkilöstö- ja yritysturvallisuuden keinoin varmistaa yhteiskunnan kriittisten toimintojen suojaaminen.

Työryhmän tehtäväksi annettiin sen asettamisen jälkeen myös laatia muistio säännösehdoituksineen terveydenhuollon ammattihenkilöiden taustojen selvittämisessä noudatettavista periaatteista. Muistio valmistui 14.6.2010.

Työryhmä jätti hallituksen esityksen muotoon laaditun ehdotuksensa oikeusministeriölle 31.1.2011. Työryhmän mietintö on ollut lausunnolla ja saatujen lausuntojen tiivistelmä on valmisteltavana.

Oikeusministeriö asetti 4.4.2011 työryhmän selvittämään taustaselvityksiä koskevan lainsäädännön taloudellisia vaikutuksia. Työryhmän tulee laatia riittävän yksityiskohtaiset selvitykset taustaselvityslainsäädännön uudistamisen taloudellisista vaikutuksista siten, että niiden perusteella voidaan tehdä uudistuksen toteuttamisesta tarpeelliset pää-

tökset ja toimenpiteet. Työryhmän tuli työnsä ensi vaiheessa selvittää taustaselvityslainsäädännön kokonaisuudistuksen vaikutuksia täytäntöönpanoviranomaisten resurssitarpeisiin. Työryhmä jätti tätä koskevan muistionsa oikeusministeriölle 29.6.2011.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviointimuistio 13.3.2008 OM 4/41/2006

Asettamispäätös 1.10.2008 OM 4/41/2006

Terveysturvallisuuden ammattihenkilöiden rikostaustojen selvittäminen. Oikeusministeriö. Mietintöjä ja lausuntoja 57/2010

Turvallisuusselvityslainsäädännön uudistaminen. Oikeusministeriö. Mietintöjä ja lausuntoja 8/2011

Asettamispäätös 4.4.2011 OM 6/41/2011

Muistio 29.6.2011

3. Keskeinen sisältö

Turvallisuusselvityksistä annettu laki (177/2002) tuli voimaan 1.9.2002, minkä vuoksi on asianmukaista selvittää, kohdistuuko lakiin välittömiä tarkistustarpeita. Erityisesti tulee selvittää, onko yritysturvaluusselvityksien käyttömahdollisuuksien oltava laajemmat kuin mitä kansainvälisistä tietoturvaluusselvityksistä annetussa laissa (588/2004) säädetään.

Uudistuksen yleisenä tavoitteena on tehostaa kokonaisturvallisuutta vahvistamalla yleistä turvallisuutta, edistämällä yritysturvaluutta ja kehittämällä tietoturvaluutta valtioturvallisuudessa. Tavoitteena on myös lähentää Suomen lainsäädäntöä vastaamaan kansainvälisesti noudatettavaa käytäntöä, tehostaa selvitysmenettelyä sekä tehdä se avoimemmaksi ja vuorovaikutteisemmaksi.

Tietoturvaluuden arviointilaitoksia sekä viranomaisten tietojärjestelmien ja tietoliikennejärjestelyjen tietoturvaluuden arviointia koskevalla esityksellä pyritään edistämään yritysturvaluutta luomalla valvonta yritysten tietoturvaluutta arvioiville laitoksille sekä kehittämään valtiorhallinnon tietoturvaluutta. Arviointilaitosten hyväksyntä ja valvonta, kuten myös viranomaisten tietojärjestelmien ja tietoliikennejärjestelyjen tietoturvaluuden arviointi kuuluisi Viestintävirastolle.

4. Organisointi

Taustaselvityksiä koskevan lainsäädännön taloudellisia vaikutuksia selvittävän työryhmän kokoonpano on seuraava:

Puheenjohtaja:

Wallin, Anna-Riitta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 09 160 67693

Jäsenet:

Turunen, Kaisa, ylitarkastaja, sisäasiainministeriö

Ijäs, Niko, budjettisihteeri, valtiovarainministeriö

Pekkola, Juha, turvallisuusjohtaja, puolustusministeriö
Helopuro, Sanna, viestintäneuvos, liikenne- ja viestintäministeriö

Asiantuntijat:

Santalahti, Kari, turvallisuuspäällikkö, poliisihallitus

Lampela, Lotta, ylitarkastaja, suojelupoliisi

Vira, Terhi, ylitarkastaja, pääesikunta

Paananen, Rauli, yksikön päällikkö, Viestintävirasto

Kumpula, Elisa, toimistopäällikkö, tietosuojavaltuutetun toimisto

Syväterä, Marjatta, toimialajohtaja, Oikeusrekisterikeskus

Sihteerit:

Vettenranta, Leena, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 09 160 67695

Pajuniemi, Ari, erikoissuunnittelija, oikeusministeriö p. 09 160 67540

5. Taustatietoja

Taustaselvityslainsäädännön taloudellisia vaikutuksia arvioivan työryhmän on suoritettava tehtävänsä 31.12.2011 mennessä.

6. Aikataulu

Tietoturvallisuuden arviointilaitoksia ja viranomaisten tietojärjestelmien ja tietoliikennejärjestelyjen tietoturvallisuuden arviointia koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2011.

Tavoitteena on antaa taustaselvityksiä ja rikostaustaotteita koskeva hallituksen esitys vuoden 2012 valtiopäiville.

7. Vaikutukset

Hankkeen toteuttaminen edistää turvallisuusselvityslain toimivuutta sekä voi parantaa julkisyhteisön ja yritysten mahdollisuuksia huolehtia tietoturvallisuudesta.

8. Muut tiedot

OM 4/41/2006

OM037:00/2008

OM6/41/2011

OM008:00/2011

3.3 EUROOPAN NEUVOSTON TIETOSUOJA-SOPIMUKSEEN (108) TEHDYN VALVONTAVIRANOMAISIA JA MAAN RAJAN YLI TAPAHTUVAA TIETOJEN SIIRTOA KOSKEVAN LISÄPÖYTÄKIRJAN HYVÄKSYMINEN JA VOIMAANSAATTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on saada eduskunnan hyväksyminen Euroopan neuvoston yleissopimukseen yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä (SopS 36/1992) tehtyyn valvontaviranomaisia ja maan rajan yli tapahtuvaa tietojen siirtoa koskevaan lisäpöytäkirjaan sekä saattaa lisäpöytäkirja voimaan.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Pöytäkirjan teksti (<http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/181.htm>).

3. Keskeinen sisältö

Euroopan neuvoston lisäpöytäkirja sisältää ne tietosuojan valvontaviranomaisia ja henkilötietojen siirtoa kolmansiin maihin koskevat määräykset, joilla mainittua yleissopimusta on täydennettävä, jotta se olisi sopusoinnussa EU:n tietosuojadirektiivin 95/46/EY kanssa.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Puurunen, Tapio, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, p. 09 160 67639

Vettenranta, Leena, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 09 160 67695

5. Taustatietoja

Suomi on allekirjoittanut lisäpöytäkirjan marraskuussa 2001.

6. Aikataulu

Esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle vuonna 2011.

7. Vaikutukset

–

8. Muut tiedot

OM 5/849/2011

3.4 RIKOSASIOISSA TEHTÄVÄSSÄ POLIISI- JA OIKEUDELLISESSA YHTEISTYÖSSÄ KÄSITELTÄVIEN HENKILÖTIETOJEN SUOJAAMISESTA TEHDYN NEUVOSTON PUITEPÄÄTÖKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tulee laatia ehdotus tietosuojapuitepäätöksen kansallista täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi siltä osin kuin puitepäätös koskee henkilötietojen käsittelyä rikoksista syyttämiseksi ja rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanemiseksi.

Työryhmä voi tarvittaessa laatia ehdotuksia puitepäätöksen täytäntöönpanemiseksi myös niiltä osin kuin puitepäätös koskee tulliviranomaisten suorittamaa henkilötietojen käsittelyä rikosten torjumiseksi, tutkimiseksi ja selvittämiseksi.

Työryhmän ehdotus on laadittava hallituksen esityksen muotoon.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Neuvoston puitepäätös 2008/977/YOS rikosasioissa tehtävässä poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä käsiteltävien henkilötietojen suojaamisesta

U 48/2005 vp

HaVL 2/2006 vp, PeVL 27/2006 vp, HaVL 54/2006 vp, HaVL 3/2007 vp ja HaVL 18/2007 vp

Asettamispäätös 16.3.2011 OM 5/41/2011

Määräajan jatkamista koskeva päätös 15.6.2011 OM 5/41/2011

3. Keskeinen sisältö

Tietosuojapuitepäätöksen tarkoituksena on varmistaa korkeatasoinen suoja luonnollisten henkilöiden perusoikeuksille ja -vapauksille ja erityisesti oikeus yksityisyyteen henkilötietojen käsittelyssä rikosasioissa tehtävässä poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä. Puitepäätös täydentää useita instrumentteja, joilla on lisätty yhteistyötä EU:n poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä rikosoikeuden alalla ja joiden tarkoituksena on lisätä rajat ylittävää tietojenvaihtoa. Puitepäätös sisältää muun muassa henkilötietojen käsittelyä koskevat yleiset säännökset sekä säännökset arkaluonteisten henkilötietojen käsittelystä, tietojen oikaisemisesta, poistamisesta ja suojaamisesta, rekisteröidyn informoinnista, vahingonkorvauksesta ja seuraamuksista. Puitepäätös koskee vain rajat ylittävää henki-

lötietojen käsittelyä. Suomi on kuitenkin päättänyt panna puitepäätöksen täytäntöön myös puhtaasti kansallisen henkilötietojen käsittelyn osalta.

4. Organisointi

Työryhmän kokoonpano

Puheenjohtaja:

Rantalankila, Leena, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto, p. 09 160 67836

Jäsenet:

Hartoneva, Anne, hallitussihteeri, oikeusministeriö, kriminaalipoliittinen osasto

Väisänen, Merja, hallitussihteeri, oikeusministeriö, oikeushallinto-osasto

Jalkanen, Virpi, neuvotteleva virkamies, Valtakunnansyyttäjänvirasto

Aalto, Tauno, toimialajohtaja, Oikeusrekisterikeskus

Lumme, Jere, ylitarkastaja, valtiovarainministeriö, vero-osasto

Suuripää, Keijo, poliisiylitarkastaja, sisäasiainministeriö, poliisiosasto

Puheenjohtaja toimii työryhmän sihteerinä.

5. Taustatietoja

Tietosuojapuitepäätös perustuu Eurooppa neuvoston 4 marraskuuta 2004 hyväksymään Haagin ohjelmaan. Ohjelmassa komissiota kehoitetaan tekemään ehdotuksia jäsenvaltioiden välisen lainvalvontatiedon vaihdon helpottamiseksi. Ohjelmassa painotetaan, että ehdotuksissa on tarkoin otettava huomioon henkilötietojen suojaa koskevat keskeiset periaatteet. Euroopan unionin neuvosto hyväksyi tietosuojapuitepäätöksen 27 päivänä marraskuuta 2008.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi on 16.3.2011–30.6.2011. Oikeusministeriö on 15.6.2011 teke-mällä päätöksellä jatkanut työryhmän määräaikaa 31.12.2011 saakka.

7. Vaikutukset

Tietosuojapuitepäätöksen täytäntöönpanolla vahvistetaan luonnollisten henkilöiden pe-rusoikeuksia ja perusvapauksia ja erityisesti heidän oikeuttaan yksityisyyteen, kun hen-kilötietoja käsitellään rikosten torjumiseksi, tutkimiseksi, selvittämiseksi tai niistä syyt-tämiseksi tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanemiseksi.

8. Muut tiedot

OM 5/41/2011

OM002:00/2011

3.5 EUROOPAN UNIONIN TIETOSUOJALAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Komissio antoi 4.11.2010 tiedonannon kattavasta lähestymistavasta henkilötietojen suojaan Euroopan unionissa. Komissio antaa vuonna 2012 säädösehdotuksia EU:n henkilötietojen suojaa koskevan säädöskehityksen modernisoinniksi kaikilla unionin toiminnan aloilla. Tavoitteena on henkilötietojen parempi suoja, korkeampi harmonisoinnin taso ja sisämarkkinoiden tukeminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2010) 609 lopullinen

Euroopan tietosuojavaltuutetun komission tiedonantoa koskeva lausunto 17.1.2011, 5366/11

E 119/2010 vp

HaVL 36/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Keskeisinä tavoitteina on yksilön oikeuksien ja sisämarkkinaulottuvuuden lujittaminen, rikosasioissa tehtävää poliisi- ja oikeudellista yhteistyötä koskevien tietosuojasääntöjen tarkistaminen, tietosuojan globaalien ulottuvuuden huomioon ottaminen ja tietosuojasääntöjen täytäntöönpanon valvonnan tehostaminen institutionaalisia järjestelyjä lujittamalla.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Vettenranta, Leena, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 09 160 67695

Rantalankila, Leena, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, puh. 09 160 67836

5. Taustatietoja

Tekniikan nopea kehitys ja globalisoituminen ovat tuoneet mukanaan uusia haasteita henkilötietojen suojeluun. Henkilötietoja kerätään yhä kehittyneemmin keinoin, joita on entistä vaikeampi havaita. Näiden haasteiden vuoksi EU:n on luotava kattava ja johdonmukainen lähestymistapa, joka takaa, että yksilön tietosuojaa koskevaa perusoikeutta noudatetaan täysimääräisesti sekä EU:ssa että sen ulkopuolella.

6. Aikataulu

Neuvosto hyväksyi päätelmänsä komission tiedonannosta OSA-neuvoston kokouksessa 24.–25.2.2011 ja Euroopan parlamentti antoi päätöslauselmansa kattavasta lähestymistavasta henkilötietojen suojaan EU:ssa 6.7.2011.

Lainsäädäntöehdotus on valmisteltavana komissiossa, jonka on määrä antaa ehdotuksensa vuoden 2012 alkupuolella. Sen käsittely jatkuu useita vuosia.

7. Vaikutukset

Uudistus vahvistaisi henkilötietojen suojaa ja selkeyttäisi nykyistä henkilötietojen suojaa koskevaa sääntelyä.

8. Muut tiedot

OM2010-00422

EU/2010/1665

3.6 EUROOPAN UNIONIN JA AMERIKAN YHDYSVALTOJEN VÄLINEN HENKILÖTIETOJEN SUOJAA KOSKEVA SOPIMUS

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoite on sopimuksen tekeminen EU:n ja USA:n välillä henkilötietojen suojasta, kun henkilötietoja siirretään ja käsitellään rikosten, mukaan lukien terrorismi, ehkäisemistä, tutkintaa, paljastamista ja syytteenpanoa varten rikosasioissa tehtävän poliisiyhteistyön ja oikeudellisen yhteistyön puitteissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

15851/09

17480/10 RESTREINT UE

E 9/2010 vp, HaVL 7/2010 vp ja HaVL 18/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Henkilötietoja voidaan siirtää EU:n ulkopuolelle ainoastaan, jos kyseisessä maassa taa-taan riittävä tietosuojan taso. Sopimuksen tarkoituksena on varmistaa yksilöiden perus-oikeuksien ja -vapauksien korkeatasoinen suoja ja erityisesti oikeus yksityisyyden suo-jaan henkilötietojen käsittelyssä, kun EU:n ja USA:n toimivaltaiset viranomaiset siirtä-vät ja käsittelevät henkilötietoja rikosten, mukaan lukien terrorismi, ehkäisemistä, tutkintaa, paljastamista tai syytteenpanoa varten.

4. Organisointi

Valmistelija:

Rantalankila, Leena, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, puh. 09 160 67836

5. Taustatietoja

Henkilötietojen käsittely ja siirto katsotaan olennaiseksi osaksi rikosten ja terrorismin tehokasta torjuntaa. EU on lisännyt poliisiyhteistyötä ja oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa USA:n kanssa vuoden 2001 terrori-iskujen jälkeen. Koska EU:n ja USA:n lähestymistavat henkilötietojen suojaan poikkeavat osin toisistaan, sopimuksella on tarkoitus varmistaa henkilötietojen riittävä suoja.

6. Aikataulu

EU:n neuvosto valtuutti 3.12.2010 komission aloittamaan EU:n puolesta neuvottelut sopimuksen tekemisestä ja hyväksyi sopimusta koskevat neuvotteluohjeet. Neuvottelut aloitettiin maaliskuussa 2011 ja ne jatkunevat vuonna 2012.

7. Vaikutukset

Sopimus takaisi selkeän ja yhdenmukaisen, oikeudellisesti sitovan viitekehyksen henkilötietojen suojaa koskeville periaatteille. Sopimus, jolla varmistetaan henkilötietojen suoja ja yksityisyys, mahdollistaa EU:n ja USA:n tiiviimmän yhteistyön lainvalvontatarkoituksissa tapahtuvassa henkilötietojen vaihdossa ja helpottaa tulevia henkilötietojen siirtoa koskevia EU:n ja USA:n välisiä neuvotteluja.

8. Muut tiedot

Sopimus tulee osana EU-oikeutta Suomea sitovaksi eikä se edellytä erillistä voimaansaattamista.

EU/2010/0702

3.7 EUROOPAN UNIONIN JA AMERIKAN YHDYS- VALTOJEN VÄLINEN SOPIMUS LENTOYHTIÖIDEN PNR- ELI MATKUSTAJAREKISTERITIE TOJEN SIIRTÄMISESTÄ JA KÄYTÖSTÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoite on sopimuksen tekeminen EU:n ja USA:n välillä lentoyhtiöiden PNR- eli matkustajarekisteritietojen siirtämisestä ja käytöstä terrorismin ja muun vakavan kansainvälisen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

16086/1/10 REV 1 RESTREINT UE

16086/1/10 REV 1 COR 1 (fi) RESTREINT UE

10453/11 RESTREINT UE

E 83/2010 vp, HaVL 28/2010 vp

U 29/2011 vp, U-jatkokirje 24.8.2011 OM2011-00343

3. Keskeinen sisältö

Sopimuksella velvoitettaisiin lentoyhtiöt, joilla on varausjärjestelmiä EU:n jäsenvaltioiden alueella ja/tai siellä käsiteltyjä lentomatikustajia koskevia PNR-tietoja (passenger name record) siirtämään EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja USA:n toimivaltaiselle viranomaiselle käytettäväksi terrorismin ja muun vakavan kansainvälisen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. USA puolestaan takaisi riittävän suojan lentomatikustajien henkilötiedoille.

4. Organisointi

Valmistelija:

Rantalankila, Leena, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, puh. 09 160 67836

5. Taustatietoja

USA:n lainsäädännön nojalla kaikkien matkustajaliikennettä USA:ssa tai USA:han harjoittavien lentoyhtiöiden on annettava USA:n sisäisen turvallisuuden ministeriölle sähköinen pääsy matkustajarekisteritietoihin (PNR) ennen kuin matkustaja saapuu USA:han tai lähtee sieltä. Henkilötietoja voidaan siirtää EU:n ulkopuolelle ainoastaan, jos kyseisessä maassa taataan riittävä tietosuojan taso.

6. Aikataulu

EU:n neuvosto valtuutti 2.12.2010 komission aloittamaan EU:n puolesta neuvottelut sopimuksen tekemisestä ja hyväksyi sopimusta koskevat neuvotteluohjeet. Neuvottelut on aloitettu ja ne on tarkoitus saada päätökseen vuonna 2011.

7. Vaikutukset

Sopimuksella torjutaan terrorismia, siihen liittyvää rikollisuutta ja muita vakavia kansainvälisiä rikoksia.

8. Muut tiedot

Sopimus tulee osana EU-oikeutta Suomea sitovaksi eikä se edellytä erillistä voimaansaattamista. Euroopan unionin neuvosto voi tehdä päätöksen sopimuksen lopullisesta hyväksymisestä vasta saatuaan Euroopan parlamentin hyväksynnän.

EU/2010/1508

3.8 EUROOPAN UNIONIN JA KANADAN VÄLINEN SOPIMUS LENTOYHTIÖIDEN PNR- ELI MATKUSTAJAREKISTERITIE TOJEN SIIRTÄMISESTÄ JA KÄYTÖSTÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoite on sopimuksen tekeminen EU:n ja Kanadan välillä lentoyhtiöiden PNR- eli matkustajarekisteritietojen siirtämisestä ja käytöstä terrorismin ja muun vakavan kansainvälisen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

16085/1/10 REV 1 RESTREINT UE
16085/1/10 REV 1 COR 1 (fi) RESTREINT UE
E 85/2010 vp, HaVL 30/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Sopimuksella velvoitettaisiin lentoyhtiöt, joilla on varausjärjestelmiä EU:n jäsenvaltioiden alueella ja/tai siellä käsiteltyjä lentomatkustajia koskevia PNR-tietoja (passenger name record) siirtämään EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja Kanadan toimivaltaiselle viranomaiselle käytettäväksi terrorismin ja muun vakavan kansainvälisen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Kanada puolestaan takaisi riittävän suojan lentomatkustajien henkilötiedoille.

4. Organisointi

Valmistelija:
Rantalankila, Leena, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, puh. 09 160 67836

5. Taustatietoja

Kanadan lainsäädännön nojalla kaikkien matkustajaliikennettä Kanadasta tai Kanadaan harjoittavien lentoyhtiöiden on annettava Kanadan rajavirastolle sähköinen pääsy matkustajarekisteritietoihin (PNR) ennen kuin matkustaja saapuu Kanadaan. Henkilötietoja voidaan siirtää EU:n ulkopuolelle ainoastaan, jos kyseisessä maassa taataan riittävä tietosuojan taso.

6. Aikataulu

EU:n neuvosto valtuutti 2.12.2010 komission aloittamaan EU:n puolesta neuvottelut sopimuksen tekemisestä ja hyväksyi sopimusta koskevat neuvotteluohjeet. Neuvottelut on aloitettu ja ne on tarkoitus saada päätökseen vuonna 2011.

7. Vaikutukset

Sopimuksella torjutaan terrorismia, siihen liittyvää rikollisuutta ja muita vakavia kansainvälisiä rikoksia.

8. Muut tiedot

Sopimus tulee osana EU-oikeutta Suomea sitovaksi eikä se edellytä erillistä voimaansaattamista. Euroopan unionin neuvosto voi tehdä päätöksen sopimuksen lopullisesta hyväksymisestä vasta saatuaan Euroopan parlamentin hyväksynnän.

EU/2010/1510

3.9 EUROOPAN UNIONIN JA AUSTRALIAN VÄLINEN SOPIMUS LENTOYHTIÖIDEN PNR- ELI MATKUSTAJAREKISTERITIE TOJEN SIIRTÄMISESTÄ JA KÄYTÖSTÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoite on sopimuksen tekeminen EU:n ja Australian välillä lentoyhtiöiden PNR- eli matkustajarekisteritietojen siirtämisestä ja käytöstä terrorismin ja muun vakavan kansainvälisen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

16079/1/10 REV 1 RESTREINT UE
16079/1/10 REV 1 COR 1 (fi) RESTREINT UE
E 84/2011 vp, HaVL 29/2010 vp
9822/11, 9822/11 COR 1 (fi)
9825/11, 9825/11 COR 1 (fi)
10093/11, 10093/11 COR 1 (fi)

3. Keskeinen sisältö

Sopimuksella velvoitettaisiin lentoyhtiöt, joilla on varausjärjestelmiä EU:n jäsenvaltioiden alueella ja/tai siellä käsiteltyjä lentomat-kustajia koskevia PNR-tietoja (passenger name record) siirtämään EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja Australian toimivaltaiselle viranomaiselle käytettäväksi terrorismin ja muun vakavan kansainvälisen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Australia puolestaan takaisi riittävän suojan lentomat-kustajien henkilötiedoille.

4. Organisointi

Valmistelija:

Rantalankila, Leena, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, puh. 09 160 67836

5. Taustatietoja

Australian lainsäädännön nojalla kaikkien matkustajaliikennettä Australiasta tai Australiaan harjoittavien lentoyhtiöiden on annettava Australian tullilaitokselle sähköinen pääsy matkustajarekisteritietoihin (PNR) ennen kuin matkustaja saapuu Australiaan tai lähtee sieltä. Henkilötietoja voidaan siirtää EU:n ulkopuolelle ainoastaan, jos kyseisessä maassa taataan riittävä tietosuojan taso.

6. Aikataulu

EU:n neuvosto valtuutti 2.12.2010 komission aloittamaan EU:n puolesta neuvottelut sopimuksen tekemisestä ja hyväksyi sopimusta koskevat neuvotteluohjeet. Neuvottelut on aloitettu ja ne saataneen päätökseen vuonna 2011.

7. Vaikutukset

Sopimuksella torjutaan terrorismia, siihen liittyvää rikollisuutta ja muita vakavia kansainvälisiä rikoksia.

8. Muut tiedot

Sopimus tulee osana EU-oikeutta Suomea sitovaksi eikä se edellytä erillistä voimaansaattamista. Euroopan unionin neuvosto voi tehdä päätöksen sopimuksen lopullisesta hyväksymisestä vasta saatuaan Euroopan parlamentin hyväksynnän.

EU/2010/1509

4 KIELELLISET JA KULTTUURISET OIKEUDET

4.1 SAAMELAISTEN OIKEUDET ALKUPERÄISKANSANA OSALLISTUA SAAMELAISTEN KOTISEUTUALUEELLA ERITYISESTI MAANKÄYTTÖÄ KOSKEVAAN PÄÄTÖKSENTEKOON

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoitus on kehittää saamelaisten oikeuksia alkuperäiskansana erityisesti selkeyttämällä lainsäädäntöä saamelaisten oikeudesta osallistua saamelaisten kotiseutualueella olevien maa- ja vesialueiden käyttöä koskevaan päätöksentekoon. Tarkoitus on luoda näiltä osin edellytykset ILO:n alkuperäiskansoja koskevan yleissopimuksen n:o 169 ratifiointille.

2. Hankkeeseen liittyviä asiakirjoja

Selvitysmies Pekka Vihervuori: Maahan, veteen ja luonnonvaroihin sekä perinteisiin elinkeinoihin kohdistuvat oikeudet saamelaisten kotiseutualueella. ILO:n alkuperäis- ja heimokansoja koskevan yleissopimuksen edellyttämät saamelaisten maahan ja vesiin kohdistuvia oikeuksia koskevat muutosehdotukset (Oikeusministeriön yleisen osaston julkaisu 3/1999)

Saamelaistoimikunnan asettamispäätös (OM0644:00/06/06/2000/22.11.2000)

Lausunto maanomistusoloista ja niiden kehityksestä saamelaisten kotiseutualueella, oikeustieteen tohtori Juhani Wirilander 8.8.2001

Saamelaistoimikunnan mietintö (KM 2001:14)

Lausuntoyhteenvedo ja tiivistelmä saamelaistoimikunnan mietinnöstä 3.5.2002

Luonnos hallituksen esitykseksi, pdf, 35 s.

Lausuntoyhteenvedo ja tiivistelmä hallituksen esitysluonnoksesta 18.9.2002

Saamelaiskäräjien maanomistustyöryhmän selvitys saamelaisten kotiseutualueen maakysymyksessä, I osamietintö, syyskuu 2002

Tarjouspyyntö 21.10.2002 Oikeudellis-historiallisesta tutkimuksesta

Pöytäkirja tapaamisesta 19.12.2002 oikeusministeriön ja saamelaiskäräjien edustajien välillä, 24.1.2003

Tutkimussopimus oikeusministeriön sekä Oulun yliopiston ja Lapin yliopiston välillä, 28.1.2003

Oikeusministeriön päätös lisäajan myöntämisestä tutkimukselle, 28.6.2004

Yhteispohjoismaisen asiantuntijaryhmän ehdotus saamelaisopimukseksi valmistui (tiedote 16.11.2005)

Toimeksianto 10.10.2005, OM 2/559/2005

Asiantuntijamääräys 1.3.2006, OM 2/559/2005

Tutkimusraportit, Oikeusministeriön julkaisut 2006:5, 2006:6, 2006:7 ja 2006:8 sekä Juridica Lapponica 32.

3. Keskeinen sisältö

Saamelaisten oikeuksia alkuperäiskansana kehitetään selkeyttämällä lainsäädäntöä saamelaisten kotiseutualueella olevien maa- ja vesialueiden käyttöä koskevan päätöksenteon osalta.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Kurkinen, Mirja, hallitusneuvos, oikeusministeriö, p. 09 160 67621

Vanhala, Liisa, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 09 160 67761

Busck-Nielsen, Camilla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 09 160 67694

5. Taustatietoja

Pääministeri Jyrki Kataisen hallitus on ohjelmassaan asettanut tavoitteeksi ratifioida ILO:n sopimus nro 169.

6. Aikataulu

Vaalikausi 2011–2014.

7. Vaikutukset

Vahvistaa saamelaisten oikeuksia alkuperäiskansana saamelaisten kotiseutualueella sekä luo omalta osaltaan edellytykset ILO:n sopimuksen n:o 169 ratifioinnille.

8. Muut tiedot

OM 1/559/2005

5 AHVENANMAA

5.1 AHVENANMAAN ITSEHALLINTOLAIN MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on valmistella säännösehdotukset Ahvenanmaan maakuntapäivien osallistumisesta Lissabonin sopimuksen mukaiseen toissijaisuusvalvontaan. Säännökset lisätäisiin Ahvenanmaan itsehallintolakiin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toissijaisuusperiaatteen merkitystä Ahvenanmaan maakuntapäivien kannalta on käsitelty oikeusministeriön työryhmämietinnössä 2005:9. Hallitus on esityksessään 23/2008 vp, s. 129 ilmoittanut tarkoituksena olevan antaa erillinen esitys Ahvenanmaan itsehallintolain muuttamisesta toissijaisuusperiaatteen osalta.

3. Keskeinen sisältö

Itsehallintolain 59 a §:ään lisättäisiin uusi 4 momentti, jossa maakuntapäiville annettaisiin sen toimivaltaan kuuluvissa asioissa mahdollisuus ilmoittaa eduskunnalle käsityksensä siitä, onko Euroopan unionissa valmisteltu ehdotus säädökseksi toissijaisuusperiaatteen mukainen.

4. Organisointi

Valmistelija:

Palmgren Sten, lainsäädäntöneuvos, p. 09 160 67745

5. Aikataulu

Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys Ahvenanmaan itsehallintolain muuttamisesta (HE 77/2010 vp). Eduskunta hyväksyi 26.10.2010 ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn lakiehdotuksen lepäämään ensimmäisiin eduskuntavaalien jälkeisiin valtiopäiviin (EV 161/2010, LJL 4/2011 vp).

6. Vaikutukset

Luodaan menettelytapa, jolla maakuntapäivät voi eduskunnalle ilmaista käsityksensä toissijaisuusvalvonnasta EU:lle kuuluvissa lainsäädäntöasioissa, jotka itsehallintolain mukaan ovat maakunnan lainsäädäntövallassa. Ehdotettu menettelytapa edellyttäisi, että eduskunta saattaisi maakuntapäivien kannan Euroopan unionin toimielinten tietoon.

7. Muut tiedot

OM 2/08/2010

5.2 TASAVALLAN PRESIDENTIN ASETUS VAMMAISTEN HENKILÖIDEN TULKKAUSPALVELUA KOSKEVIEN HALLINTOTEHTÄVIEN HOITAMISESTA AHVENANMAAN MAAKUNNASSA

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä oli sopimusasetuksella siirtää Kansaneläkelaitokselle Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle maakuntalain nojalla kuuluvat, vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelua koskevat hallintotehtävät.

2. Keskeinen sisältö

Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle kuuluvat, vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelua koskevat hallintotehtävät on sopimusasetuksella siirretty Kansaneläkelaitokselle, joka valtakunnassa toimii tulkkauspalvelun toimeenpanijana.

3. Organisointi

Valmistelija

Groop-Bondestam, Janina, neuvotteleva virkamies, p. 09 160 67686

4. Aikataulu

Asetus (145/2011) tuli voimaan 1.3.2011.

5. Vaikutukset

Turvataan yhdenmukaista menettelyä vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelun myöntämisessä.

6. Muut tiedot

OM 50/08/2010

5.3 TASAVALLAN PRESIDENTIN ASETUS ERÄIDEN KASVINSUOJELUAINIETA KOSKEVIEN HALLINTOTEHTÄVIEN HOITAMISESTA AHVENANMAAN MAAKUNNASSA

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä oli sopimusasetuksella siirtää valtakunnan viranomaisille ne valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvat, kasvinsuojeluaineita koskevat hallintotehtävät, joista Ahvenanmaan maakunnan hallitus tai muu maakuntalailla määrätty viranomainen huolehtii Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 30 §:n 8 kohdan nojalla.

2. Keskeinen sisältö

Edellä mainitut, kasvinsuojeluaineita koskevat hallintotehtävät on sopimusasetuksella siirretty valtakunnan viranomaisille siten, että Turvallisuus- ja kemikaalivirasto päättää kasvinsuojeluaineen hyväksymisestä myös maakunnassa kuultuaan tarvittaessa Elintarviketurvallisuusvirastoa, Metsäntutkimuslaitosta sekä Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskusta.

3. Organisointi

Valmistelija:

Groop-Bondestam, Janina, neuvotteleva virkamies, p. 09 160 67686

4. Aikataulu

Asetus (565/2011) tuli voimaan 1.6.2011.

5. Vaikutukset

Turvataan, että kasvinsuojeluaineiden hyväksymismenettelyyn liittyvän asioiden käsittelyn ja päätöksenteon maakunnassa perustuu parhaaseen käytettävissä olevaan erityisosaamiseen.

6. Muut tiedot

OM 08/08/2011

5.4 OIKEUSMINISTERIÖN MINISTERIÖIDEN VALMISTELIJOILLE AHVENANMAAN ASEMASTA SÄÄDÖSVAlMISTELUSSA JA EU-ASIOISSA ANNETTujen OHJEIDEN PäIVITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on päivittää oikeusministeriön ministeriöiden valmistelijoille annettuja ohjeita Ahvenanmaan asemasta säädösvalmisteluissa ja EU-asioissa (Selvityksiä ja ohjeita 12/2010) siltä osin kuin ohjeet koskevat Ahvenanmaan maakunnan kuulemistä kansallisissa lainsäädäntöasioissa.

2. Keskeinen sisältö

Ohjeita Ahvenanmaan asemasta säädösvalmistelussa ja EU-asioissa päivitetään ottaen huomioon eduskunnan oikeusasiamiehen päätökset 14.4.2011 (503/4/09) ja 30.5.2011 (656/4/09) sekä päätösten johdosta Ahvenanmaan maakunnan hallituksen kanssa käydyt virkamiestasoiset keskustelut. Päivitetään myös ohjeiden liitteitä 1 ja 2, jotka koskevat voimassa olevia sopimusasetuksia ja Ahvenanmaan itsehallintolain Euroopan unionin asioista säädetyn 9 a luvun sisältöä.

3. Organisointi

Oikeusministeriö on asettanut työryhmän päivittämään ohjeita. Työ tehdään virkatyönä oikeusministeriön lainvalmisteluosastolla, valmistelijana Janina Groop-Bondestam p. 09 1606 7686.

Työryhmän kokoonpano:

Groop-Bondestam, Janina, neuvotteleva virkamies (puheenjohtaja), lainvalmisteluosasto, oikeusministeriö, p. 09 160 67686

Suurpää, Johanna, johtaja, demokratia- ja kieliasioiden yksikkö, oikeusministeriö, p. 09 160 67800

Selander, Arne, hallintopäällikkö, Ahvenanmaan maakunnan hallitus

Salokoski, Kati, Ahvenanmaan maakunnan Språkrådetin valmistelija, Ahvenanmaan maakunnan hallitus

4. Aikataulu

Työryhmän toimikausi on 14.9.–31.10.2011.

5. Vaikutukset

Varmistetaan, että Ahvenanmaa-ohjeissa on konkreettisia menettelysääntöjä maakunnan kuulemisesta kansallisissa lainsäädäntöasioissa.

6. Muut tiedot

OM 44/08/2011

6 HENKILÖ-, PERHE- JA PERINTÖOIKEUS

6.1 LAPSEKSIOTTAMISTA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on ajanmukaistaa lapseksiottamista koskeva lainsäädäntö ja saattaa kansallisesti voimaan lasten adoptiota koskeva Euroopan neuvoston uudistettu yleissopimus.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviomuistio

Lausuntotiiivistelmä 10.3.2008 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2008:7)

Asettamispäätös

Työryhmän mietintö 17.12.2010 (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 84/2010)

Lausuntotiiivistelmä 21.6.2011 (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 34/2011)

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän mietinnössä ehdotetaan uudistettavaksi adoptiota koskeva lainsäädäntö kokonaisuudessaan. Uudistuksen keskeisenä tavoitteena on edistää lapsen edun toteutumista adoptioasioissa.

Mietinnössä ehdotetaan mm. kotimaisen adoptioprosessin kehittämistä, muutoksia adoptioasioita käsittelevien viranomaisten organisointiin, ilman palvelunantajaa tapahtuvien kansainvälisten adoptioiden tuomista lupamenettelyyn piiriin sekä mahdollisuutta vahvistaa tuomioistuimessa sopimus adoptiolapsen yhteydenpidosta aikaisempaan vanhempansa adoption jälkeen.

4. Organisointi

Valmistelijat

Antila, Tuomo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7719

Määttänen, Laura, tutkija, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7666

5. Taustatietoja

Lapseksiottamista koskeva laki (153/1985) tuli voimaan vuonna 1985. Sitä uudistettiin laajajakosti vuonna 1997 (175/1996), mm. jotta Haagin vuoden 1993 yleissopimus kansainvälisistä adoptioista voitiin saattaa Suomessa voimaan.

Uudistuksen taustalla olevia yhteiskunnallisia ja oikeudellisia kehityspiirteitä on selostettu työryhmän mietinnön s. 39–43.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2011.

7. Hankkeen vaikutukset

Hankkeen vaikutuksia on kuvattu työryhmän mietinnön s. 56–64.

8. Muut tiedot

OM 16/41/2007

OM014:00/2008

6.2 ISYSSLAIN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Isyyslain ajanmukaistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviomuistio isyyslain uudistamistarpeista (Oikeusministeriö, selvityksiä ja ohjeita 37/2011)

3. Keskeinen sisältö

Isyyslain säännösten ajanmukaistaminen ottaen huomioon lainsäädäntöympäristöä, perherakenteita ja isyystutkimusmenetelmiä koskevat muutokset.

4. Organisointi

Valmistelija:

Silvola, Salla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7703

5. Taustatietoja

Isyyslaki vahvistettiin vuonna 1975 ja saatettiin voimaan isyyslain voimaantulosta annetulla lailla (701/1975) lokakuun alusta 1976. On tarpeen selvittää, miltä osin isyyslain säännökset ovat yhteiskunnan muutosten seurauksena vanhentuneet ja ovatko muutokset synnyttäneet uusia suojan arvoisia tarpeita, joihin nykylainsäädäntö ei vastaa.

6. Aikataulu

Määräaika lausuntojen antamiselle isyyslain uudistamistarpeita käsittelevästä arviomuistiosta päättyy 23.9.2011. Hankkeen jatkovalmistelusta päätetään lausuntopalautteen arvioinnin jälkeen syksyllä 2011.

7. Hankkeen vaikutukset

Vanhemmuutta koskevat säännökset vastaisivat entistä paremmin nykyisiä arvostuksia ja tätä koskevat selvitykset voitaisiin toteuttaa nykyistä joustavammin.

8. Muut tiedot

OM 1/41/2011

OM018:00/2011

6.3 ASETUSEHDOTUS (EU) KANSAINVÄLISISTÄ PERINTÖASIOISTA

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on laatia yhdenmukaiset säännöt kansainvälistä perintöoikeutta koskevista kysymyksistä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2005) 65, vihreä kirja

E-kirjelmä 75/2005 vp

KOM(2009) 154, asetusehdotus

U 84/2009 vp

3. Keskeinen sisältö

Asetusehdotuksessa ehdotetaan säännöksiä toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten ja virallisten asiakirjojen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta perintöasioissa sekä eurooppalaisen perintötodistuksen käyttöönotosta. Keskeisenä liittymäperusteena olisi sekä toimivaltasäännöksissä että sovellettavaa lakia koskevissa säännöksissä perinnönjättäjän viimeinen asuinpaikka. Ehdotetun eurooppalaisen perintötodistuksen tavoitteena on helpottaa kansainvälisten perintöasioiden nopeaa ratkaisua siten, että perintötodistus olisi hyväksyttävä kaikissa jäsenvaltioissa todisteena perillisten ja testamentinsaajien asemasta sekä testamentin toimeenpanijoiden ja muiden pesänhoitajien valtuuksista.

4. Organisointi

Valmistelijat

Silvola, Salla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, 09 1606 7703

Kempainen, Outi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Liittyy vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen perustamiseksi laaditun EU:n neuvoston ja komission toimintasuunnitelman toimeenpanoon.

6. Aikataulu

Asetusehdotus annettiin syksyllä 2009 ja sitä koskevia neuvotteluja käydään neuvoston työryhmässä. Eurooppa-neuvosto on katsonut, että säädöksen tulisi olla valmis viimeistään 2011.

7. Hankkeen vaikutukset

Helpottaisi sellaisten perintöasioiden hoitamista, joilla on liittymiä yhtä useampaan jäsenvaltioon.

8. Muut tiedot

OM 11/482/2005

EU/2005/0756

6.4 ASETUSEHDOTUKSET (EU) TUOMIOISTUIMEN TOIMIVALLASTA, SOVELLETTAVASTA LAISTA SEKÄ PÄÄTÖSTEN TUNNUSTAMISESTA JA TÄYTÄNTÖÖNPANOSTA AVIOVARALLISUUS-SUHTEITA JA REKISTERÖITYJEN PARISUHTEIDEN VARALLISUUSOIKEUDELLISIA VAIKUTUKSIA KOSKEVISSA ASIOISSA

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on laatia yhdenmukaiset säännöt avioliiton ja rekisteröityjen parisuhteiden varallisuussuhteita koskevista kansainvälisyksityisoikeudellisista kysymyksistä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2006) 400 lopullinen, vihreä kirja

E-kirjelmä 134/2006 vp

KOM(2011) 126, asetusehdotus aviovarallisuussuhteista

KOM(2011) 127, asetusehdotus rekisteröityjen parisuhteiden varallisuussuhteista

U 8/2011

3. Keskeinen sisältö

Hanke sisältää kaksi erillistä ehdotusta, joista toinen käsittelee avioliiton varallisuussuhteita ja toinen rekisteröityjen parisuhteiden varallisuussuhteita. Asetusehdotuksissa ehdotetaan säännöksiä tuomioistuinten toimivallasta, sovellettavasta laista sekä päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliiton ja rekisteröityjen parisuhteiden varallisuussuhteita koskevissa asioissa. Ehdotukset kuuluvat kansainvälisen perheoikeuden alaan. Olennaisin ero ehdotusten välillä on, että kansainvälisille aviopareille annetaan mahdollisuus valita, minkä maan lakia heidän varallisuuteensa sovelletaan puolison kuollessa tai liiton päättyessä eroon. Rekisteröityjen parisuhteiden osalta sovelletaan sen maan lakia, jossa suhde on rekisteröity. Erilaista kohtelua komissio perustelee sillä, että EU:n 27 jäsenvaltiosta vain 14 valtiossa tunnustetaan rekisteröidyt parisuhteet.

4. Organisointi

Valmistelijat

Silvola, Salla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7703

Kempainen, Outi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Liittyy vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen perustamiseksi laaditun EU:n neuvoston ja komission toimintasuunnitelman toimeenpanoon.

6. Aikataulu

Asetusehdotukset annettiin maaliskuussa 2011 ja niitä koskevat neuvottelut alkoivat huhtikuussa 2011 neuvoston työryhmässä.

7. Hankkeen vaikutukset

Yhdenmukaistaisi avioliiton ja rekisteröityjen parisuhteiden varallisuussuhteita koskevat kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvat säännökset EU-maissa.

8. Muut tiedot

OM 6/482/2006

EU/2011/0858

6.5 ELATUSAPUJEN PERINTÄÄ KOSKEVA YLEISSOPIMUS JA LAINVALINTAA KOSKEVA PÖYTÄKIRJA

1. Tavoite ja tehtävät

Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssissa tehtiin 2007 elatusapujen perintää koskeva yleissopimus, jolla on tarkoitus korvata New Yorkissa vuonna 1956 tehty yleissopimus elatusavun perimisestä ulkomailla sekä Haagissa vuosina 1958 ja 1973 tehdyt elatusapupäätösten tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevat yleissopimukset. Samalla tehtiin elatusvelvoitteisiin sovellettavaa lakia koskeva pöytäkirja.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Sopimukseen liittyviä asiakirjoja on Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin verkko-osoitteessa http://www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.listing

KOM (2009) 373, Komission ehdotus

U 56/2009 vp

Päätös 2009/941/EU (Pöytäkirjan hyväksyminen)

Päätös 2011/220/EU (Yleissopimuksen allekirjoittaminen)

Päätös 2011/432/EU (Yleissopimuksen hyväksyminen)

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimus sisältää määräyksiä hallinnollisesta yhteistyöstä elatusavun perintää koskevista asioista sekä toisessa sopimusvaltiossa annetun elatusapua koskevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta. Sovellettavaa lakia koskeva pöytäkirja sisältää määräykset elatusvelvoitteisiin sovellettavasta laista.

4. Organisointi

Valmistelija

Silvola, Salla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7703

Kemppainen, Outi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

EU on ratifioinut lainvalintapöytäkirjan huhtikuussa 2010. Yleissopimus on allekirjoitettu EU:n puolesta huhtikuussa 2011 ja päätös sopimuksen hyväksymisestä on tehty heinäkuussa 2011. Yleissopimuksen ratifiointi tapahtuu myöhemmin.

7. Hankkeen vaikutukset

Parannetaan mahdollisuuksia elatusapujen kansainväliseen perintään.

8. Muut tiedot

OM 5/85/2006

6.6 VIHREÄ KIRJA (EU) VIRANOMAISTEN ASIAKIRJOJEN VAPAASTA LIIKKUVUUDESTA JA VÄESTÖREKISTERITIE TOJEN VAIKUTUSTEN TUNNUSTAMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

Laatia säädösehdotukset viranomaisten asiakirjojen vapaan liikkuvuuden helpottamiseksi sekä väestörekisteritietojen vaikutusten tunnustamiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2010) 747, vihreä kirja
E 163/2010 vp.

3. Keskeinen sisältö

Vihreän kirjan tarkoituksena on käynnistää kuuleminen viranomaisten asiakirjojen vapaata liikkuvuutta ja väestörekisteritietojen vaikutusten tunnustamista koskevista kysymyksistä.

4. Organisointi

Valmistelijat

Silvola, Salla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7703

Kemppainen, Outi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Komissio julkaisi vuosina 2007 ja 2008 selvitykset ongelmista, joita kansalaiset kohtavat, kun he ovat velvollisia vahvistuttamaan toisen jäsenvaltion viranomaisten antamia asiakirjoja, tai jotka liittyvät kansalaisten henkilö- tai perheoikeudelliseen asemaan.

Eurooppa-neuvosto on pyytänyt Tukholman-ohjelman puitteissa komissiota jatkamaan näiden selvitysten jatkotoimia, jotta oikeus vapaaseen liikkuvuuteen toteutuisi täysimääräisesti.

6. Aikataulu

Kuulemisaika vihreästä kirjasta päättyi 10.5.2011. Säädösehdotukset on tarkoitus toteuttaa vuonna 2013.

7. Hankkeen vaikutukset

Yksinkertaistaisi viranomaisten asiakirjojen vahvistamismenettelyitä ja yhdenmukais-taisi väestörekisterimerkintöjen vaikutuksia koskevia kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvia säännöksiä.

8. Muut tiedot

OM 1/482/2011

EU/2010/1877

7 VELVOITEOIKEUS JA KULUTTAJANSUOJA

7.1 JULKISYHTEISÖN VAHINGONKORVAUSVASTUU

1. Tavoite ja tehtävät

Julkisyhteisöjen vahingonkorvausvastuuta koskevan lainsäädännön uudistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Selvitys vahingonkorvauslain uudistamistarpeesta (selvitysraportti OM/23.6.1998)

Julkisyhteisöjen vahingonkorvausvastuu (Oikeusministeriö, selvityksiä ja ohjeita 59/2010)

Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriö, mietintöjä ja lausuntoja 10/2011)

3. Keskeinen sisältö

Ensi vaiheessa kartoitetaan lainsäädännön mahdollisia muutostarpeita.

4. Organisointi

Valmistelijat

Antila, Tuomo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 09 1606 7719

Määttänen, Laura, tutkija, oikeusministeriö, p. 09 1606 7666

5. Taustatietoja

Hanke liittyy vuonna 1998 aloitettuun vahingonkorvauslain uudistamiseen. Henkilövahinkojen korvaamista koskeva sääntely uudistettiin vuoden 2006 alusta. Puhtaan varallisuusvahingon korvaussääntelyn osalta puolestaan päädyttiin vuonna 2003 siihen, ettei tarvetta lainsäädäntömuutoksiin ole.

6. Aikataulu

Oikeusministeriön ulkopuoliselta selvitysmieheltä sääntelyn uudistamistarpeesta tilaama selvitys ollut lausunnolla ja lausuntopalautteesta on laadittu tiivistelmä. Hankkeen valmistelua jatketaan aikaisintaan vuoden 2011 loppupuolella.

7. Hankkeen vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 19/41/2007

7.2 UUDISTETUN MAKSUVIIVÄSTYSDIREKTIIVIN TÄYTÄNTÖÖNPANO JA PERINTÄLAIN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Uudistetun maksuviivästysdirektiivin (2011/7/EU) kansallinen täytäntöönpano ja saata-
vien perinnästä annetun lain (513/1999, nk. perintälaki) uudistaminen

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Asettamispäätös 28.3.2011

3. Keskeinen sisältö

Hankkeessa valmistellaan säännökset, jotka ovat tarpeen uudistetun maksuviivästysdi-
rektiivin täytäntöön panemiseksi. Direktiivin tarkoituksena on torjua nykyistä tehok-
kaammin kaupallisissa toimissa tapahtuvia maksuviivästyksiä. Direktiivi koskee maksu-
ja, jotka perustuvat tavaroiden tai palvelusten toimittamiseen yritykseltä toiselle tai yri-
tykseltä viranomaiselle. Direktiiviä ei sovelleta esimerkiksi kuluttajasopimuksiin.

Uutta direktiivissä on esimerkiksi velkojan oikeus saada aina maksun viivästyessä velal-
liselta 40 euron vähimmäiskorvaus perintäkuluista sekä maksuaikojen aikaisempaa täs-
mällisempi sääntely. Lisäksi lakisääteinen viivästyskorko nousee yhdellä prosenttiyksii-
köllä nykyiseen verrattuna.

Samalla hankkeessa selvitetään muista syistä kuin direktiivistä johtuvat perintälain
muutostarpeet ja valmistellaan tarvittavat muutosehdotukset. Erityisesti harkitaan hyvää
perintätapaa ja perintäkuluja koskevien säännösten täsmentämistä. Lisäksi arvioidaan,
voisiko perimistoimistoja käyttää nykyistä laajemmin perittäessä julkisia maksuja, esi-
merkiksi pysäköintivirhe- ja televisiomaksuja.

4. Organisointi

Uudistusta valmistelemaan on asetettu työryhmä.

Puheenjohtaja:

Antila, Tuomo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7719

Jäsenet:

Saarela, Tiina, diakoniatyön työalasihteeri, Kirkkohallitus
Planting, Gunveig, lakimies, Kuluttajavirasto
Peltonen, Marko, ylitarkastaja, Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Korhonen, Olli, hallintoasiantuntija, Vantaan kaupunki
Tähtivuori, Riikka, asiantuntija, Elinkeinoelämän Keskusliitto
Laine, Helena, johtaja, Finanssialan Keskusliitto
Sario, Tuula, johtava lakimies, Kuluttajaliitto - Konsumentförbundet
Pönkä, Pasi, lakimies, Suomen Kuntaliitto
Lindström, Jyrki, puheenjohtaja, Suomen Perimistöimistöjen Liitto ry
Toivonen, Tiina, lainopillinen asiamies, Suomen Yrittäjät ry

Sihteeri:

Määttänen, Laura, tutkija, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7666

5. Taustatietoja

Uudistettu maksuviivästysdirektiivi on annettu 16.2.2011. Se on osa kasvua ja työllisyyttä tukevaa Lissabonin strategiaa. Direktiivillä on pantu osaltaan täytäntöön eurooppalaisia pk-yrityksiä tukeva aloite ("Small Business Act", KOM(2008) 394) ja Euroopan talouden elvytysuunnitelmasta annettu komission tiedonanto (KOM(2008) 800).

6. Aikataulu

Uudistettu maksuviivästysdirektiivi on pantava täytäntöön 16.3.2013 mennessä. Työryhmän toimikausi päättyy 31.12.2011.

7. Hankkeen vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 7/41/2011
OM007:00/2011

7.3 YLEISSOPIMUS VÄLITTÄJÄN HALLINNASSA OLEVIA ARVOPAPEREITA KOSKEVISTA YHDENMUKAISISTA AINEELLISOIKEUDELLISISTA SÄÄNNÖISTÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Yleissopimuksen tarkoituksena on yhdenmukaistaa välittäjän hallinnassa olevia arvopapereita koskevia aineellisoikeudellisia säännöksiä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

E 106/2005 vp, jatkokirjelmä 17.6.2008

Kuulemismuistio 13.5.2009

28.5.2009 pidettyyn kuulemiseen liittyvä pöytäkirja

Kokousmuistio - UNIDROIT -diplomaattikonferenssi 2009

Yleissopimus

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimus koskee arvopapereita, joihin liittyvät oikeudet merkitään välittäjän ylläpitämälle tilille. Tällaisia arvopapereita hallitaan moniportaisissa välittäjien ketjuissa mutta myös omistajakohtaisilla arvopaperitileillä, joissa sijoittajalla säilyy suora esineoikeus arvopaperiin ja välitön suhde liikkeeseenlaskijaan. Jälkimmäisistä esimerkkejä ovat Suomen arvo-osuusjärjestelmässä omistajakohtaisille arvo-osuustileille merkityt arvopaperit.

Yleissopimuksessa määrätään mm. välittäjän hallinnassa olevien arvopapereiden hankkimisesta, luovuttamisesta ja käyttämisestä vakuutena sekä arvopapereihin kohdistuvien oikeuksien etusijajärjestyksestä. Määräyksiä on myös arvopapereihin kohdistuvien oikeuksien haltijan suojasta välittäjän maksukyvyttömyystilanteessa samoin kuin eräistä arvopapereiden selvitysjärjestelmiin liittyvistä erityiskysymyksistä.

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkkinen, Pekka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7702

5. Taustatietoja

Yleissopimus on ns. sekasopimus sisältäen sekä Euroopan yhteisön että jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. EU:n komissio on osallistunut neuvotteluihin yhteisön toimivaltaan kuuluvissa kysymyksissä.

6. Aikataulu

Yleissopimus hyväksyttiin diplomaattikonferenssissa 9.10.2009. Yleissopimuksen allekirjoittamisesta ja ratifioinnista päätetään myöhemmin.

Kehitys EU:ssa saattaa johtaa siihen, että komissio antaa vuonna 2012 arvopaperioikeutta koskevan direktiiviehdotuksen, josta johtuen yleissopimuksen ratifiointi ei ainakaan direktiiviehdotuksen käsittelyn aikana etene.

7. Vaikutukset

Yhdenmukaistamalla aineellisoikeudellisia säännöksiä yleissopimus vähentäisi erityisesti rajat ylittävään arvopapereiden vaihdantaan ja vakuuskäyttöön liittyviä oikeudellisia riskejä. Siten yleissopimus parantaisi arvopaperimarkkinoiden toimivuutta ja alentaisi markkinoiden ja niillä toimivien kustannuksia.

8. Muut tiedot

EU/2005/1064

OM 3/472/2005

7.4 VÄLITTÄJÄN HALLINNASSA OLEVIIN ARVOPAPEREIHIN LIITTYVIIN TIETTYIHIN OIKEUKSIIN SOVELLETTAVAA LAKIA KOSKEVA YLEISSOPIMUS

1. Tavoite ja tehtävät

Yleissopimuksen mahdollinen allekirjoittaminen ja ratifioiminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviomuistio 26.5.2003,

Lausuntotiivistelmä,

E-kirjelmä 98/2002 vp

U 13/2004 vp

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimuksessa määritellään, minkä maan lakia sovelletaan välittäjän hallinnassa olevien arvopapereiden luovutukseen ja vakuuskäyttöön silloin, kun arvopaperiin liittyvät oikeudet merkitään välittäjän ylläpitämälle tilille. Pääsäännön mukaan sovellettaisiin tilinhaltijan ja välittäjän valitsemaa lakia. Sopimus koskisi myös Suomen arvo-osuusjärjestelmässä arvo-osuustileille merkittyjä arvopapereita.

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkkinen, Pekka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7702

5. Taustatietoja

Yleissopimus on nk. sekasopimus sisältäen sekä Euroopan yhteisön että jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. Yleissopimukseen liittyminen edellyttää sekä EU:n että kansallisen lainsäädännön tarkistamista.

6. Aikataulu

Yleissopimus hyväksyttiin Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssissa 13.12.2002. EU:n komissio teki 5.1.2004 neuvostolle ehdotuksen päätökseksi yleissopimuksen allekirjoittamisesta yhteisön puolesta. Yleissopimuksen allekirjoittamisesta on useaan otteeseen keskusteltu neuvoston työryhmässä, mutta asiasta ei ole päästy yhteisymmärrykseen. Komissio on ilmeisesti luopunut pyrkimyksestä saada yleissopimus allekirjoitetuksi ja on ilmoittanut aikovansa tämän sijasta antaa vuonna 2012 arvopaperioikeutta koskevan direktiiviehdotuksen, jossa sääntelyn kohteena olisivat muun muassa lainvalintakysymykset.

7. Hankkeen vaikutukset

Yleissopimus parantaisi oikeusvarmuutta sovellettavasta laista ja näin tehostaisi ja mahdollisesti lisäisi arvopapereiden vaihdantaa ja vakuuskäyttöä erityisesti rajojen yli. Se myös alentaisi arvopaperimarkkinoiden ja niillä toimivien kustannuksia.

8. Muut tiedot

OM 7/482/2003

OM028/00/2001

EU290702/0073

7.5 DIREKTIIVIEHDOTUS ASUNTO-OMAISUUTEEN LIITTYVISTÄ KULUTTAJALUOTOISTA

1. Tavoite ja tehtävät

Sääntelyn tavoitteena on parantaa sisämarkkinoiden toiminnan ja toteutumisen edellytyksiä sekä ratkaista finanssikriisin yhteydessä ilmenneitä ongelmia.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimialan ja kuluttajajärjestöjen edustajista koostuvan työryhmän, ns. Forum Groupin raportti, joulukuu 2004

KOM(2005) 327 lopullinen, vihreä kirja

Oikeusministeriön lausunto komissiolle vihreästä kirjasta, 29.11.2005

E 109/2005 vp

TaVP 96/2005 vp

Report of the Mortgage Funding Expert Group

Mortgage Industry and Consumers Expert Group, Final Report

KOM(2007) 807 lopullinen, valkoinen kirja

E-kirjelmän jatkokirje 17.4.2008

KOM (2011) 142 lopullinen

U 7/2011 vp

3. Keskeinen sisältö

Direktiiviehdotus on jatkoa vuonna 2008 annetulle kulutusluottodirektiiville 2008/48/EU. Ehdotus koskee asunto- ja kiinnitysluottoja sekä kulutusluottodirektiivin soveltamisalan ulkopuolelle jääviä asunnon kunnostus- ja perusparannuslainoja.

Direktiiviehdotus sisältää samantyyppisiä säännöksiä kuin kulutusluottodirektiivi mm. luottojen mainonnassa annettavista tiedoista, ESIS-lomakkeella kuluttajalle ennen luotosopimuksen tekemistä annettavista tiedoista, lainanhakijan luottokelpoisuuden arvioinnista ja luotonantajien pääsystä luottotietoja koskeviin rekistereihin.

Uutta verrattuna kulutusluottodirektiivin on, että useihin direktiiviehdotuksen säännöksiin on liitetty komissiolle valtuus antaa asiasta tarkempia säännöksiä ja myöhemmin myös muuttaa direktiivin säännöksiä. Lisäksi direktiiviehdotuksella luotaisiin luotonvälittäjille niin sanottu Eurooppa-passi: kotivaltiota saamansa luvan nojalla luotonvälittäjä saisi toimia myös muissa jäsenvaltioissa.

4. Organisointi

Valmistelija

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7514

Rajamäki, Sofia, tutkija, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Puheenjohtajavaltion tavoitteena on saavuttaa ehdotuksesta neuvostossa poliittinen yhteisymmärrys syksyllä 2011. Euroopan parlamentin vastuuvaiokunnan ECONin on tarkoitus antaa mietintönsä ehdotuksesta joulukuussa 2011.

7. Vaikutukset

Sääntely vastaa pääpiirteissään voimassa olevan kuluttajansuojalain 7 luvun periaatteita. Suurimmat kustannusvaikutukset luotonantajille aiheutunee uuden ESIS-lomakkeen käyttöönotosta.

8. Muut tiedot

OM 4/471/2005

EU/2005/1220

7.6 DIREKTIIVI KULUTTAJIEN OIKEUKSISTA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on lainsäädäntöä yhdenmukaistamalla lisätä rajat ylittävää kuluttajankauppaa ja parantaa siten sisämarkkinoiden toimintaa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2006) 744 lopullinen, vihreä kirja

E 26/2007 vp

Suomen lausunto komissiolle 14.6.2007

KOM(2008) 614 lopullinen

U 77/2008 vp

U-jatkokirje 12.2.2010 OM2010-00040

2. U-jatkokirje 18.5.2011 OM2011-00210

3. Keskeinen sisältö

Neuvoston ja Euroopan parlamentin kesäkuussa 2011 hyväksymä direktiivin kompromissiteksti on soveltamisalaltaan ja sisällöltään olennaisesti suppeampi kuin komission alkuperäinen ehdotus (ks. kohta 5). Direktiivillä uudistetaan nykyiset kotimyyntiä ja etämyyntiä koskevat direktiivit pääosin täysharmonisoiviksi. Lisäksi direktiivi sisältää muita soveltamisalaan kuuluvia kuluttajasopimuksia koskevat elinkeinonharjoittajan tiedonantovelvoitteet. Kulutustavaran kauppaa koskeneista komission ehdotuksista poistettiin pääosa. Sääntely rajattiin koskemaan vain luovutusta ja vaaranvastuuta, joista nykyisessä direktiivissä ei säädetä. Kohtuuttomia sopimusehtoja koskevasta sääntelystä luovuttiin kokonaan. Kulutustavaran kauppaa ja kohtuuttomia sopimusehtoja koskevat nykyiset minimitasoiset direktiivit jäävät näin ollen voimaan asiasisällöltään muuttamattomina.

4. Organisointi

Valmistelijat

Rajamäki, Sofia, tutkija, oikeusministeriö, puh 09 1606 7673

Lahelma, Marjo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7672

5. Taustatietoja

Komission direktiiviehdotukseen oli yhdistetty osittain uudistettuina neljä nykyistä kuluttajansuojadirektiiviä (kotimyynti, kohtuuttomat sopimusehdot, etämyynti, ja kulutustavaran kauppa). Ehdotus koski kaikentyyppisiä elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisiä sopimuksia, mutta siinä oli suhteellisen vähän uutta sääntelyä nykyisiin direktiiveihin verrattuna. Merkittävin ehdotus oli, että uusi direktiivi olisi kaikilta osin täysharmonisoiva, eli jäsenmaat eivät saisi omassa sääntelyssään poiketa siitä. Nykyiset direktiivit ovat ns. minimisäädöksiä, joten jäsenvaltioilla on ollut oikeus ylläpitää korkeampaa kuluttajansuojan tasoa.

6. Aikataulu

Komissio antoi direktiiviehdotuksen 8.10.2008, ja sitä käsiteltiin neuvostossa ja Euroopan parlamentissa noin 2,5 vuotta. Tekstistä päästiin 1. lukemisen yhteisymmärrykseen kesäkuussa 2011. Eri kieliversioiden tarkastus on vielä kesken. Direktiivi hyväksyttyneen muodollisesti ja julkaistaneen Virallisessa lehdessä loppusyksyn 2011 aikana. Direktiivi tulee voimaan 20. päivänä sen julkaisemisesta, ja täytäntöönpano-aika on kaksi vuotta voimaantulosta. Kansallisen täytäntöönpanon valmistelu aloitetaan vuonna 2012.

7. Hankkeen vaikutukset

Yhdenmukainen lainsäädäntö on omiaan parantamaan yritysten toimintaedellytyksiä sisämarkkinoilla. Hyvin toimivat sisämarkkinat hyödyttävät kuluttajia, kun hyödykevalikoimat laajenevat ja lisääntyvä kilpailu alentaa hintoja. Sääntelyn yhdenmukaistaminen helpottaa varsinkin rajat ylittävää verkkokauppaa sekä pienyritysten että kuluttajien eduksi.

8. Muut tiedot

OM 4/471/2008

EU/2008/1481

7.7 YK:N KAUPPAKONVENTIOON TEHDYN VARAUMAN PERUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

YK:n kauppakonvention (CISG) 92 artiklan mukaisen varauman peruuttaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Muistio 23.3.2009

Avtalsslutande vid internationella köp av varor. TemaNord 2009:507

HE 16/2011 vp

3. Keskeinen sisältö

Tarkoituksena on peruuttaa YK:n kauppakonventioon tehty varauma, jonka mukaan Suomi ei sitoudu noudattamaan konvention II osan määräyksiä kansainvälistä tavaran kauppaa koskevan sopimuksen tekemisestä.

4. Organisointi

Valmistelijat

Määttänen, Laura, tutkija, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7666

Antila, Tuomo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7719

5. Taustatietoja

Suomi on ratifioinut YK:n kauppakonvention vuonna 1987, ja se on tullut Suomen osalta voimaan 1.1.1989. Ratifioidessaan konvention Suomi teki varauman, jonka mukaan se ei sovelle konvention II osan määräyksiä. Norja, Ruotsi ja Tanska tekivät vastaavan varauman. Suomi on valmistellut varauman peruuttamista yhteistyössä muiden varauman tehneiden Pohjoismaiden kanssa.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on annettu 26.8.2011.

7. Hankkeen vaikutukset

Varauman peruuttaminen selkeyttäisi oikeustilaa ja parantaisi sopimuspuolten mahdollisuuksia ennakoida, mitä oikeussääntöjä kansainvälistä tavaran kauppaa koskevan sopimuksen tekemiseen sovelletaan.

8. Muut tiedot

OM 2/42/2009

7.8 SOPIMUSVELVOITTEISIIN SOVELLETTAVAA LAKIA KOSKEVAN ROOMAN YLEISSOPIMUKSEN TARKISTAMINEN JA MUUNTAMINEN EU-ASETUKSEKSI (ROOMA I)

1. Tavoite ja tehtävät

Tehdään kansalliseen lainsäädäntöön vuonna 2008 hyväksytyyn asetuksen edellyttämät tarkistukset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2002) 654 lopullinen, vihreä kirja

E 5/2003 vp

KOM (2005) 650 lopullinen, asetusehdotus

U 7/2006

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus N:o 593/2008 sopimusvelvoitteisiin sovellettavasta laista (Rooma I)

3. Keskeinen sisältö

Asetuksessa säädettäisiin siitä, minkä valtion lain nojalla on arvioitava sopimusvelvoitetta, jolla on liittymä kahteen tai useampaan valtioon.

4. Organisointi

Valmistelija

Määttänen, Laura, tutkija, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7666

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7514

5. Taustatietoja

Liittyy vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen toimintasuunnitelman toimeenpanoon.

6. Aikataulu

Asetusta on sovellettu joulukuusta 2009. Lainsäädännön selkeyden vuoksi on tarpeen kumota voimassa olevaan lainsäädäntöön sisältyvät, asetuksen kanssa ristiriidassa olevat säännökset. Tällaisia säännöksiä on muun muassa merilaissa. Teknisluonteisia tarkistuksia on tarpeen tehdä ainakin kuluttajansuojalakiin ja työsopimuslakiin.

7. Hankkeen vaikutukset

Asetuksen säännökset vastaavat pääpiirteissään Rooman yleissopimuksen sääntelyä, minkä vuoksi asetuksen vaikutukset Suomessa jäävät verrattain vähäisiksi.

8. Muut tiedot

OM 15/461/2002

EU/2003/0097

7.9 EUROOPPALAINEN SOPIMUSOIKEUS

1. Tavoite ja tehtävät

Osallistuminen eurooppalaisen sopimusoikeuden kehittämiseen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission tiedonanto KOM(2001) 398

Komission tiedonanto KOM(2003) 68

Komission tiedonanto KOM(2004) 651

E-kirjelmä 79/2001 sekä jatkokirjelmät 2.4.2003, 2.12.2004 ja 20.5.2009

Komission vihreä kirja KOM(2010) 348

E-kirjelmä 120/2010

3. Keskeinen sisältö

Hankkeessa pohditaan vaihtoehtoja, joilla voitaisiin kehittää eurooppalaista sopimusoikeutta ja siten mm. poistaa jäsenvaltioiden sopimusoikeudellisten säännösten eroavuuksista aiheutuvia haittoja sisämarkkinoiden toiminnalle.

4. Organisointi

Valmistelijat

Määttänen, Laura, tutkija, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7666

Antila, Tuomo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7719

5. Taustatietoja

Tampereen Eurooppa-neuvosto kehotti vuonna 1999 tutkimaan kokonaisvaltaisesti tarvetta lähentää jäsenvaltioiden lainsäädäntöä yksityisoikeudellisissa asioissa esteiden poistamiseksi riita-asoiden sujuvalta käsittelyltä.

Komissio on antanut EU-sopimusoikeudesta kolme tiedonantoa (2001, 2003 ja 2004). Tiedonannoissa on esitetty muun muassa Euroopan sopimusoikeuden yhteisen viitekehysten luomista.

Komissio teki vuonna 2005 laajan tutkijaryhmän kanssa sopimuksen yhteistä viitekehystä koskevan ehdotuksen laatimisesta. Tutkijaryhmä on julkaissut ehdotuksensa tammikuussa 2009.

Komissio julkaisi 1.7.2010 vihreän kirjan toimintavaihtoehtoista etenemiseksi kohti kuluttajia ja yrityksiä hyödyttävää eurooppalaista sopimusoikeutta. Vihreän kirjan tarkoituksena oli esitellä vaihtoehtoisia tapoja eurooppalaisen sopimusoikeuden kehittämiseksi ja käynnistää asiaa koskeva julkinen kuuleminen.

6. Aikataulu

Komission odotetaan antavan loppuvuodesta 2011 ehdotuksen eurooppalaista sopimusoikeutta koskevaksi valinnaiseksi instrumentiksi.

7. Hankkeen vaikutukset

Eurooppalaista sopimusoikeutta koskeva valinnainen instrumentti ei korvaisi Suomen nykyistä sopimusoikeudellista lainsäädäntöä. Se toisi sopimusoikeuteemme nykyisen sääntelyn rinnalle toisen sopimuksia koskevan sääntelykokonaisuuden, jonka soveltamisesta sopimussuhteeseensa osapuolet voisivat sopia.

8. Muut tiedot

OM 5/482/2009

7.10 LENTOYHTIÖIDEN VAHINGONKORVAUSVASTUUTA KOSKEVAN YLEISSOPIMUKSEN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on uudistaa lentokoneiden kolmansille tahoille aiheuttamien vahinkojen korvaamista koskeva kansainvälisoikeudellinen sääntely.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Convention on Compensation for Damage to Third Parties, Resulting from Acts of Unlawful Interference Involving Aircraft Signed at Montréal on 2 May 2009

Convention on Compensation for Damage Caused by Aircraft to Third Parties Signed at Montréal on 2 May 2009

3. Keskeinen sisältö

Diplomaattikonferenssissa 20.4.–5.2009 hyväksyttiin kaksi yleissopimusta, joilla nykyaikaistetaan ja selkeytetään lentokoneiden maanpinnalla aiheuttamien vahinkojen korvausvastuuta (Conventions on Compensation for Damage Caused by Aircraft to Third Parties from Acts of Unlawful Interference or from General Risks). Yleissopimukset kuuluvat osittain EU:n yksinomaiseen toimivaltaan.

4. Organisointi

Valmistelija

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7514

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Sopimusten mahdollisesta allekirjoittamisesta ja ratifioinnista päätetään myöhemmin.

7. Hankkeen vaikutukset

Vahingonkorvausvastuun yhtenäistäminen maailmanlaajuisesti selkeyttäisi korvaussääntelyä, helpottaisi vastuiden vakuuttamista ja parantaisi matkustajien korvausoikeudellista asemaa.

8. Muut tiedot

OM 2875/45/2001

7.11 KULUTTAJANSUOJA JULKISISSA PALVELUISSA

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on selvittää, miltä osin julkisen palvelun asiakkaan asema kuluttajansuojanäkökulmasta poikkeaa yksityisesti tuotetun vastaavan tyyppisen palvelun asiakkaan asemasta, ja tarvittaessa tehdä ehdotuksia eroavaisuuksien poistamiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

OTT Mia Hoffrénin kuluttajaoikeudellinen selvitys julkisen hyvinvointipalvelun asiakkaan asemasta, oikeusministeriön julkaisu 2009:4

Työryhmän asettamispäätös 6.10.2010

Asiakkaansuojan kehittäminen julkisissa hyvinvointipalveluissa – raportti, oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 13/2011

3. Keskeinen sisältö

Julkisten palvelujen tuotantotapojen muutos ja asiakkaan valinnanvapauden lisääntyminen on hämärtänyt yksityisten ja julkisten palveluiden välistä rajaa. Tämän vuoksi raportissa ehdotetaan, että julkisen palvelun asiakkaan asemaa lähennettäisiin samankaltaisen palvelun elinkeinonharjoittajalta hankkivan kuluttajan asemaan ottaen kuitenkin huomioon julkisten palvelujen erityispiirteet.

Sen konkretisoimiseksi, millaista uutta sääntelyä erojen vähentämiseksi tarvittaisiin ja millaisia vaikutuksia sääntelyllä olisi palvelujen asiakkaisiin, järjestäjiin ja tuottajiin, raportti sisältää esimerkinomaisen luonnoksen laiksi asiakkaansuojasta julkisissa ja eräissä muissa sosiaali-, terveys-, kuntoutus- ja koulutuspalveluissa. Lakiluonnokseen sisältyvät säännökset palvelun markkinoinnista, asiakkaan oikeuksista palvelun ollessa virheellinen ja virheeseen liittyvien vaatimusten käsittelystä. Lisäksi raportissa ehdotetaan laajennettavaksi kuluttajariitalautakunnan toimivaltaa sekä kehitettäväksi julkisen palvelun asiakkaan neuvontaa tapauksissa, joissa palvelu on osoittautunut puutteelliseksi.

4. Organisointi

Lainsäädäntöneuvos Katri Kummoinen, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7514

Lainsäädäntöneuvos Tuomo Antila, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7719

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hankkeen mahdollisesta jatkovalmistelusta päätetään aikaisintaan syksyllä 2011.

7. Hankkeen vaikutukset

Hanke parantaisi yksityisoikeudellista asiakkaansuojaa julkisyhteisöjen järjestämissä palveluissa mm. luomalla selkeät säännökset siitä, kenen puoleen asiakas voi kääntyä ja mitkä hänen oikeutensa ovat palvelun ollessa puutteellinen.

8. Muut tiedot

OM 2/471/2009

OM029:00/2010

8 YHTIÖOIKEUS

8.1 SÄÄTIÖLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Säätiölainsäädäntö muutetaan vastaamaan nykyaikaisen säätötoiminnan tarpeita.

2. Hanketta edeltävät asiakirjat

Patentti- ja rekisterihallituksen aloite säätiölain uudistamisesta 1.7.2005

Lausuntopyyntö patentti- ja rekisterihallituksen aloitteesta 29.11.2005

Tiivistelmä aloitteesta annetuista lausunnoista

Arviomuistio säätiölain uudistamisesta 25.9.2007

3. Hankkeeseen kuuluvat asiakirjat

Lausuntopyyntö 28.6.2010

Arviomuistio 28.6.2010

Arviomuistion liite

OMML 15/2011 Säätiölain uudistaminen. Lausuntoyhteenveto arviomuistiosta

4. Keskeinen sisältö

Säätiölaki ajanmukaistetaan sekä kehitetään säätiöiden toimintamahdollisuuksia ja säätiöiden valvontaan käytettävissä olevia keinoja.

5. Valmistelija

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh 09 1606 7664

6. Taustatietoja

Säätiölaki on vuodelta 1930. Lakia on viimeksi merkittävästi tarkistettu vuonna 1987, minkä lisäksi lain 1.1.1995 voimaan tulleella muutoksella säätiörekisterin pito ja säätiövalvonta siirrettiin oikeusministeriöstä patentti- ja rekisterihallitukseen. Tämän jälkeen lakiin on tehty lähinnä muun lainsäädännön muutoksista johtuvia ja muita vähäisiä tarkistuksia.

7. Aikataulu

Arviomuistiosta annetuista lausunnoista on tehty tiivistelmä. Hankkeen jatkovalmistelusta päätetään syksyllä 2011.

8. Hankkeen vaikutukset

Vaikutusten arvioimiseksi lausunnonantajilta on pyydetty tietoja arvioita kaavailtujen muutosten vaikutuksista.

9. Muut tiedot

OM 11/41/2010

8.2 OSUUSKUNTALAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN MUUN YHTEISÖLAINSÄÄDÄNNÖN KEHITYSTÄ VASTAAVASTI

1. Tavoite ja tehtävät

Hallituksen esitys osuuskuntalain uudistamiseksi siten, että uusi laki vastaa soveltuvin osin vuonna 2006 voimaan tullutta osakeyhtiölakia.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Osuuskuntalakia muutetaan siten, että uusi laki vastaa soveltuvin osin vuonna 2006 voimaan tullutta uutta osakeyhtiölakia.

4. Toimenpiteet

Oikeusministeriössä laaditaan virkatyönä arvio osuuskuntalain muutostarpeesta ja luonnos hallituksen esitykseksi.

5. Organisointi

Valmistelija

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7664

Jokinen, Juha, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7716

6. Taustatietoja

Vuonna 2001 voimaan tulleen osuuskuntalain mallina on vuoden 1954 osuuskuntalaki ja vuoden 1978 osakeyhtiölaki. Tämän jälkeen osakeyhtiölainsäädäntö on uudistettu vuonna 2006 voimaan tulleella uudella osakeyhtiölailla. Osuuskaupat, osuuspankit, Metsäliitto ja Pellervo-seura ovat ehdottaneet oikeusministeriölle, että osuuskuntalaki uudistettaisiin soveltuvin osin uutta osakeyhtiölakia vastaavasti. Oikeusministeriössä

laaditaan virkatyönä yhteistyössä ehdottajien kanssa yksityiskohtainen arvio siitä, miten osuuskuntalaki tulisi muuttaa tavoitteen toteuttamiseksi.

7. Aikataulu

Arviomuistio ja luonnos hallituksen esitykseksi laaditaan syksyllä 2011 yhteistyössä osuuskuntien edustajien kanssa. Esitysluonnoksesta järjestetään laaja lausuntokierros syksyllä 2011. Hallituksen esitys uudeksi osuuskuntalaksi annetaan kevätkaudella 2012.

8. Hankkeen vaikutukset

Osuuskuntien toimintaedellytykset saatetaan yhteisöainsäädännön osalta soveltuvin osin vastaamaan osakeyhtiöiden toimintaedellytyksiä.

9. Muut tiedot

OM 2/41/2011

8.3 YHDISTYSLAIN MUUTOSTARPEEN SELVITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Etäosallistumista, hallituksen tehtäviä ja maallikkotarkastusta (toiminnantarkastus) koskeva yhdistyslain osittaisuudistus tuli voimaan 1.9.2010. Osittaisuudistuksen taustalla olleessa oikeusministeriön työryhmän mietinnössä (OMTR 2008:3) ehdotettiin, että kokonaan verkossa toimivan yhdistyksen, yhdistysten sulautumisen, liiton jäsenyhdistyksen jäsenen äänioikeus liiton puheenjohtajan vaalissa ja muulla kuin kotimaisella kielellä toimivan yhdistyksen sallimiseen liittyvä sääntelytarve selvitetään erikseen. Yhdistystoiminnan harjoittamista verkossa on arvioitu oikeusministeriön toimeksiannosta Verkko-vaikuttamista 2010-luvulla -selvityksessä (OMSO 1/2011).

2. Hanketta edeltävät asiakirjat

Toimeenpanevaa johtajaa koskeva keskustelumuistio 21.4.2008

OMTR 2008:3 Yhdistyslain tarkistaminen

Yhdistyslakiopas 30.9.2010

Opas sisältää yhteenvedon 1.9.2010 voimaan tulleista yhdistyslain muutoksista ja niiden yksityiskohtaiset tulkintaohjeet.

Verkkovaikuttamista 2010-luvulla -selvitys (OMSO 1/2011)

3. Keskeinen sisältö

Arvioidaan verkossa harjoitettavan yhdistystoiminnan sääntelytarve.

4. Toimenpiteet

Lausuntoyhteenveto julkaistaan lähiaikoina.

5. Valmistelija

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh 09 1606 7664

6. Taustatietoja

7. Aikataulu

Verkkovaikuttaminen 2010-luvulla -selvityksestä annetuista lausunnoista on tehty tiivistelmä. Hankkeen jatkovalmistelusta päätetään keväällä 2012.

8. Hankkeen vaikutukset

9. Muut tiedot

OM 19/41/2011

OM022:00/2011

8.4 EU:N YHTIÖOIKEUDEN KOKONAISUUDISTUS

1. Tavoite ja tehtävät

EU:n komissio selvittää EU:n yhtiöoikeuden kehittämistarpeita, jotka liittyvät globalisaatioon ja muiden olosuhteiden muutoksiin voimassa olevien, vuosina 1968–2007 annettujen EU:n yhtiöoikeudellisten säännösten antamisen jälkeen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission selvitystyöryhmän raportti 5.4.2011:

Report of the Reflection Group on the Future of EU Company Law

(http://ec.europa.eu/internal_market/company/modern/index_en.htm#conference)

Oikeusministeriön kommenttiluonnos 31.8.2011 ja lausuntopyyntö 1.9.2011

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän suositukset koskevat EU:n yhtiöoikeudellisen sääntelyn valmisteluperiaatteita, ohjauskeinoja (säädökset ja suositukset), yhtiöiden liikkuvuuden (siirtyminen toiseen EU-valtioon) helpottamista, yhtiöiden hallinnointitavan ja sijoittajien suhdetta yhtiön toimintaperiaatteisiin sekä yritysryhmiä

4. Organisointi

Valmistelija

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7664

Jokinen, Juha, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7716

5. Taustatietoja

Komission selvitystyöryhmä antoi 5.4.2011 raportin EU:n yhtiöoikeuden kehittämisestä. Komissio järjesti raportista 16–17.5.2011 konferenssin Brysselissä. Lisäksi raporttia on käsitelty kesäkuun alussa 2011 kokouksessa, jonka komissio järjesti EU-jäsenvaltioiden yhtiöoikeuden asiantuntijoille. Komissio ei ole järjestänyt raportista lausuntokierrosta, mutta Suomi ja eräät muut jäsenvaltiot kommentoivat komissiolle raportin suosituksia. Suomen vastaus valmistellaan oikeusministeriön johdolla yhteistyössä valtiovarainministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa. Vastausluonnos on syyskuussa 2011 laajalla lausuntokierroksella.

6. Aikataulu

Tiettävästi komissio antaa EU:n yhtiöoikeuden uudistamisesta talvella 2011/2012 vihreän kirjan siten, että siitä voidaan järjestää lausuntokierros vuoden 2012 alkupuolella ja että neuvoston päätelmiä voitaisiin käsitellä kevätkauden 2012 lopussa.

7. Hankkeen vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 17/41/2011

OM020:00/2011

8.5 EUROOPPALAINEN YKSITYINEN YHTIÖ

1. Tavoite ja tehtävät

Osallistuminen eurooppalaista yksityistä yhtiötä koskevan asetuksen valmisteluun.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission 14.5.2008 päivätty luonnos ehdotukseksi eurooppalaista yksityistä yhtiötä koskevaksi asetukseksi, http://ec.europa.eu/internal_market/company/epc/index_en.htm

Lausuntotiiivistelmä

U 41/2008 vp, jatkokirje 30.10.2009 ja 25.3.2011

3. Keskeinen sisältö

Hankkeen tarkoituksena on luoda uusi EU-asetukseen perustuva yksityinen osakeyhtiömuoto.

4. Organisointi

Valmistelija

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7664

Jokinen, Juha, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7716

5. Taustatietoja

Komissio antoi 26.5.2008 asetusehdotuksen eurooppalaisesta yksityisestä yhtiöstä (European private company, EPC tai Societas Privatas Europea, SPE). Asiaa on käsitelty kilpailukykyneuvostossa 3.–4.12.2009, mutta lähinnä työntekijöiden osallistumisoikeutta koskevien erimielisyyksien vuoksi asia palautui neuvoston työryhmän käsiteltäväksi.

6. Aikataulu

Asetusehdotusta käsitellään neuvoston työryhmässä ja Euroopan parlamentissa. Tällä hetkellä käsittely neuvostossa on keskeytynyt, ja jatkoaikataulusta ei ole tietoa.

7. Hankkeen vaikutukset

Komission alustavan arvion mukaan ehdotus hyödyttäisi ennen kaikkea pk-yrityksiä. Erityisesti konsernimuotoiset yhtiöt, jotka perustavat tai hankkivat tytäryhtiöitä muissa EU-valtioissa, voisivat muuttaa pääomarakenteen ja hallintomallin tarkoituksenmukaisemmaksi. Tällä pitäisi olla positiivinen vaikutus työllisyyteen ja yritysten kilpailukykyyn. Pienempien yhtiöiden osalta ehdotuksen vaikutukset riippuvat lähinnä siitä, miten selkeäksi sääntely muodostuu.

8. Muut tiedot

OM 1/453/2008

8.6 EUROOPPALAINEN SÄÄTIÖASETUS

1. Tavoite ja tehtävät

Komissio valmistelee ehdotusta asetukseksi eurooppalaisesta säätiöstä, joka olisi uusi eurooppalainen oikeushenkilömuoto säätiötoimintaa varten. EU:n toimivalta huomioon ottaen ehdotus koskisi ainakin taloudellista toimintaa harjoittavia säätiöitä. Komissio on julkistanut hankkeesta soveltuvuustutkimuksen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Lehdistötiedote, komission konsultaatiopyyntö sekä soveltuvuustutkimus:
http://ec.europa.eu/internal_market/company/eufoundation/index_en.htm

3. Keskeinen sisältö

Uusi eurooppalainen säätiömuoto, jota tulisi jäsenvaltioissa kohdella kuten kansallista säätiötä. Tietyvästi säätiöasetuksessa ei ehdoteta verosäännöksiä.

4. Toimenpiteet

Suomi lähetti valtioneuvoston koordinoitun kannan komissiolle toukokuussa 2009. Vastauksessaan Suomi katsoi, ettei se tässä vaiheessa katsonut olevan tarvetta eurooppalaisen säätiöasetuksen laatimiselle.

5. Organisointi

Valmistelija

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7664

6. Taustatietoja

7. Aikataulu

Komissio on julkaissut lausuntopyynnön sekä soveltuvuustutkimuksen, joiden tarkoituksena on kartoittaa tarve mahdollisen Eurooppa-säätiö asetuksen laatimiseksi.

Komissio ei ole ilmoittanut asian jatkoaikataulua, mutta komissio harkitsee asetusehdotuksen antamista vuoden 2011 loppuun mennessä..

8. Hankkeen vaikutukset

Uusi eurooppalainen säätiömuoto toisi uuden vaihtoehdon säätiötoiminnan harjoittamiseen Suomessa ja muissa EU-valtioissa. Suomen kansallisen säätiölainsäädännön osalta tulisi käytännössä ottaa kantaa ainakin siihen, miten elinkeinotoiminnan harjoittamista säätiömuodossa säännellään jatkossa.

9. Muut tiedot

OM 1/472/2009

8.7 LISTAYHTIÖIDEN HYVÄ HALLINNOINTITAPA

1. Tavoite ja tehtävät

EU:n komissio pyrkii parantamaan EU-alueella julkisen kaupankäynnin kohteena olevien listayhtiöiden hallinnointitapaa (engl. corporate governance). Komissio on antanut vihreän kirjan julkisen kaupankäynnin kohteena olevien listayhtiöiden hyvän hallinnointitavan kehittämiseksi. Tietyvästi komissio valmistelee hyvästä hallinnointitavasta uutta suositusta ja arvioi EU-lainsäädännön tarvetta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Vihreä kirja EU:n yritysten hallinnointi- ja ohjausjärjestelmää koskevasta kehyksestä (KOM(2011) 164 lopullinen, annettu 5.4.2011) ja sitä koskeva kuuleminen ja lehdistötiedote (http://ec.europa.eu/internal_market/company/modern/corporate-governance-framework_en.htm)

Valtiovarainministeriön yhteistyössä oikeusministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön kanssa laatima lausunto 14.7.2011

3. Keskeinen sisältö

Komission vihreässä kirjassa käsitellään listayhtiöiden hyvän hallinnointi- ja ohjausjärjestelmän kannalta

- yhtiön hallituksen roolia ja toimintaa sekä hallituksen jäsenille asetettavia vaatimuksia ja hallituksen sisäistä työnjakoa ja vastuuta
- osakkaiden sitoutumista ja aktiivisuutta ja vähemmistöosakkaiden suojaa erilaisissa yhtiöissä ja yritysryhmissä
- yhtiön toimintaa ja johtamista koskevaa raportointia (mm. avoimuus ja ”noudata tai selitä” periaatteen soveltamiskäytäntö)
- tarvetta ja mahdollisuuksia erikokoisten listayhtiöiden hyvän hallinnoinnin vaatimusten eriyttämiseen, sekä
- listaamattomien yhtiöiden osalta tarvetta hyvän hallinnointitavan määrittelymiseen ja listayhtiöiden hallinnointitavalle asetettavien vaatimusten vaikutusta listautumisaikeisiin.

4. Organisointi

Valmistelija

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7664

Jokinen, Juha, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7716

5. Taustatietoja

Komissio antoi 5.4.2011 EU-alueen listayhtiöiden hyvästä hallinnointitavasta vihreän kirjan, josta komissio järjesti avoimen lausuntokierroksen keväällä ja kesällä 2011. Valtiovarainministeriö valmisti yhteistyössä oikeusministeriön ja työ- ja elinkeinoministe-

riö kanssa vihreästä kirjasta lausunnon, joka toimitettiin komissiolle heinäkuussa 2011. Ministeriöiden lausuntoluonnoksesta järjestettiin laaja lausuntokierros kesällä 2011.

6. Aikataulu

Komissio ei ole julkistanut yhteenvetoa kesän 2011 lausuntokierroksen palautteesta eikä vahvistanut jatkotoimia ja niiden aikataulua.

7. Hankkeen vaikutukset

Vaikutusarviota ei ole saatavana.

8. Muut tiedot

OM 18/41/2011

OM021:00/2011

9 ESINE- JA YMPÄRISTÖOIKEUS

9.1 KULJETUSVÄLINEITÄ KOSKEVIEN KIINNITYSJÄRJESTELMIEN YHTENÄISTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Yhtenäisen lain säätäminen kuljetusvälineiden velkakiinnityksestä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimikunnan mietintö (KM 1993:44)

3. Keskeinen sisältö

Mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki alusten, ilma-alusten sekä ajoneuvojen kiinnittämistä ja panttaamista velan vakuudeksi. Uudella lailla korvattaisiin nykyiset, eri kuljetusvälineitä koskevat erillislait. Kiinnityskelpoisia olisivat rekisteröidyt ja tyypillisesti elinkeinotoiminnassa käytettävät kuljetusvälineet. Ehdotuksen mukaan kuljetusvälineiden kiinnittämisessä siirrytään panttikirjajärjestelmään, joka on jo käytössä kiinteistöjen osalta. Ehdotetussa laissa olisi säännöksiä muun muassa kiinnitysmenettelystä ja valtion vahingonkorvausvastuusta sekä panttioikeuden sisällöstä.

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkkinen, Pekka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7702

5. Taustatietoja

Kuljetusvälineiden velkakiinnitystoimikunnan mietintö (KM 1993:44). Mietintö on ollut lausuntokierroksella ja siitä on tehty tiivistelmä.

6. Aikataulu

Jatkovalmistelun aikataulusta ei ole päätetty. Asiassa on syytä seurata ratkaisuja, joita tehdään liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvista kansainvälisistä oikeuksista tehdyn yleissopimuksen täytäntöönpanossa (ks. hanke Yleissopimus liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvista kansainvälisistä oikeuksista).

7. Vaikutukset

Vaikutuksia ei voida arvioida tässä vaiheessa.

8. Muut tiedot

OM 23/41/2008

Dnro 1984/061/91

OM0196:00/06/01/1998

9.2 YLEISSOPIMUS LIIKUTELTAVIIN LAITTEISIIN KOHDISTUVISTA KANSAINVÄLISISTÄ OIKEUKSISTA

1. Tavoite ja tehtävät

Liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvia kansainvälisiä oikeuksia (Convention on International Interests in Mobile Equipment) koskevan Unidroit'n yleissopimuksen ja lentokalustoa koskevan pöytäkirjan allekirjoittamis- ja ratifioimistarpeen selvittäminen. Hallitusten välisissä neuvotteluissa valmistellaan parhaillaan myös rautateiden liikkuvan kaluston sekä avaruusesineiden vakuuskäyttöä koskevia pöytäkirjoja.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Tausta-asiakirjoja on verkko-osoitteessa <http://www.unidroit.org/> (sen jälkeen valinta "International Interests in Mobile Equipment").

KOM (2008) 508 lopullinen, päätösehdotus (yleissopimus ja lentokalustopöytäkirja)

KOM(2009) 94 lopullinen (rautatiekalustopöytäkirja)

E 49/2009 vp

3. Keskeinen sisältö

Tarkoituksena luoda kansainvälinen rekisteri, johon voitaisiin merkitä liikuteltavaan kalustoon kohdistuvia kansainvälisiä vakuusoikeuksia.

4. Organisointi

Valmistelijat

Pulkkinen, Pekka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7702

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Yleissopimus ja lentokalustoa koskeva pöytäkirja hyväksyttiin diplomaattikonferenssissa Etelä-Afrikassa marraskuussa 2001 ja ne tulivat kansainvälisesti voimaan 1.3.2006. Eräät yleissopimuksen ja pöytäkirjan määräyksistä kuuluvat Euroopan yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan. EU on tullut yleissopimuksen ja pöytäkirjan sopimuspuoleksi

1.8.2009. Suomen osalta yleissopimuksen ja pöytäkirjan ratifiointitarvetta on selvitetty 28.9.2007 päättyneellä lausuntokierroksella.

Rautateiden liikkuvan kaluston vakuuskäyttöä koskeva pöytäkirja hyväksyttiin diplomaattikonferenssissa helmikuussa 2007. EU allekirjoitti pöytäkirjan joulukuussa 2009. Avaruusesineiden vakuuskäyttöä koskeva pöytäkirja on valmisteilla mutta Suomi ei osallistu valmisteluun. Unidroit'n sihteeristö selvittää lisäksi tarvetta maatalous-, kaivos- ym. laitteiden vakuuskäyttöä koskevaan pöytäkirjaan.

7. Hankkeen vaikutukset

Mahdollisuus vahvistaa arvokkaaseen liikuteltavaan kalustoon, kuten ilma-aluksiin kohdistuvia kansainvälisiä vakuusoikeuksia, jotka ovat vaikeuksitta täytäntöönpantavissa kaikissa sopimusvaltioissa, tehostaa omaisuuden vakuuskäyttöä ja alentaa kaluston rahoituskustannuksia.

8. Muut tiedot

OM 3284/45/2001

9.3 SÄHKÖINEN KIINTEISTÖN KAUPPA JA PANTTAUS

1. Tavoite ja tehtävät

Sähköisen kiinteistön kaupan, panttauksen ja kirjaamismenettelyn edellyttämä lainsäädäntö.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimikunnan I osamietintö 20.12.2004 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2004:28)

HE 75/2005 vp 10.6.2005

Toimikunnan loppumietintö 19.1.2006: Sähköistä kiinteistönvaihdantaa selvittävän toimikunnan loppumietintö (Oikeusministeriö, Komiteamietintö 2006:1)

Lausuntotiivistelmä 28.12.2006 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2006:27)

Luonnos hallituksen esitykseksi 1.2.2010

Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 65/2010)

Hallituksen esitys eduskunnalle sähköistä kiinteistön kauppaa, panttausta ja kirjaamismenettelyä koskevaksi lainsäädännöksi (HE 146/2010)

LaVM 27/2010 vp

EV 243/2010 vp

Lait 96–99/2011

3. Keskeinen sisältö

Maakaaren on lisätty säännökset siitä, miten kiinteistön kauppakirja, panttikirja ja kirjaamishakemus voitaisiin tehdä sähköisessä muodossa ja miten niitä käsiteltäisiin kirjaamisviranomaisessa. Maanmittauslaitoksen ylläpitämistä asiointijärjestelmistä säädetään laissa.

4. Organisointi

Valmistelijat

Pulkkinen, Pekka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7702

Salila, Jari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7706

5. Taustatietoja

Kiinteistön kauppaa, panttausta ja kirjaamisjärjestelmää koskevat säännökset ovat maakaareissa (540/1995), joka tuli voimaan 1.1.1997. Maakaaren alkuperäisten säännösten mukaan kiinteistön kauppakirja ja panttikirja ovat aina kirjallisia. Käytännössä myös kirjaamishakemukset tehdään kirjallisesti.

Sähköinen kiinteistön vaihdanta ja sähköinen asiointi edellyttävät lainsäädännöllisten esteiden poistamisen lisäksi monipuolisten sähköisten palvelujen kehittämistä.

6. Aikataulu

Lait maakaaren ja eräiden muiden lakien muuttamisesta on annettu 4.2.2011. Lakien voimaantulosta säädetään myöhemmin erikseen lailla, kun uudistuksen edellyttämät asiointijärjestelmät valmistuvat.

7. Hankkeen vaikutukset

Lainmuutos tarjoaisi kiinteistön kaupassa ja luottojärjestelyissä vaihtoehtoisen toimintatavan, joka olisi nykyistä menettelyä vaivattomampi ja edullisempi. Sähköiset palvelut vähentäisivät yksityishenkilöiden sekä rahoituslaitosten ja muiden kiinteistöalalla toimivien kustannuksia.

Sähköinen asiointi vähentäisi viranomaisten rutiinitehtäviä. Uudistuksella olisi merkittäviä henkilöstövaikutuksia kirjaamisviranomaisissa. Taloudelliset hyödyt edellyttävät kuitenkin melko suurta sähköisten asiointipalvelujen käyttöä.

Asiointijärjestelmien rakentamiskustannukset on arvioitu noin 5 miljoonaksi euroksi ja vuotuiset käyttökustannukset noin 1 miljoonaksi euroksi. Kustannukset katettaisiin käyttömaksuilla.

8. Muut tiedot

OM 4/41/2004

OM016:00/2004

9.4 VESILAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Uudistuksen tavoitteena on vesilainsäädännön selkeyttäminen ja ajanmukaistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimikunnan asettamispäätös 22.3.2000

Toimikunnan mietintö 16.6.2004 (Oikeusministeriö, Komiteamietintö 2004:2)

Työryhmän asettamispäätös 1.6.2005

Lausuntotiivistelmä 12.8.2005 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2005:20)

Työryhmän mietintö 16.6.2006 (Oikeusministeriö, Työryhmämietintö 2006:13)

Lausuntotiivistelmä 23.1.2007 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2006:26)

Vesilainsäädännön uudistamista koskeva esitysluonnos

Hallituksen esitys Eduskunnalle vesilainsäädännön uudistamiseksi

HE 277/2009

MmVL 16/2010 vp

TaVL 13/2010 vp

PeVL 61/2010 vp

YmVM 22/2010 vp

Asettamispäätös 8.6.2011

3. Keskeinen sisältö

Uudistus ajanmukaistaa vesilain sääntelytekniikan. Vesien käyttöä ja vesitaloushankkeita koskevassa aineellisessa sääntelyssä ei tapahdu merkittäviä muutoksia. Vesioikeudellisten menettelyiden tehostamisen myötä katselmustoimituksesta ja lopputarkastuksesta luovutaan. Uudistuksen yhteydessä tehdään muutoksia useisiin vesilakia sivuaviin lakeihin. Uudistus selkeyttää vesilain, ympäristönsuojelulain sekä maankäyttö- ja rakennuslain välisiä suhteita vesiasioissa. Uudistuksen yhteydessä tarkistetaan myös vesilakia täsmentävä alemmanasteinen sääntely.

4. Organisointi

Valmistelija

Salila, Jari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7706

5. Taustatietoja

Vesilainsäädäntöä on muutettu osittaistarkistuksin useaan otteeseen. Lainsäädännössä tapahtuneiden muutosten johdosta vesilainsäädäntö on tarpeen tarkistaa ja ajanmukaistaa kokonaisuudessaan.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on annettu 15.1.2010. Esitykseen sisältyvät lait on vahvistettu 11.3.2011. Lait tulevat voimaan 1.1.2012.

7. Hankkeen vaikutukset

Uudistus selkeyttää yleisesti vesilain järjestelmää ja menettelyä vesiasioissa. Vesien yleiskäytössä ja vesitaloushankkeiden sääntelyssä ei tapahdu merkittäviä muutoksia.

Uudistus tehostaa pienten vesitaloushankkeiden ja ojitustoiminnan valvontamahdollisuuksia, purojen suojelua ja parantaa vesistöjen kunnostushankkeiden toteuttamisedellytyksiä. Vesitaloushankkeista johtuvat kalataloudelliset menetykset voitaisiin kompensoida aiempaa joustavammin. Uudistus tehostaa vesiasioiden käsittelyä ja nopeuttaa laajojen lupa-asioiden käsittelyä aluehallintovirastossa.

8. Muut tiedot

OM 7/021/2004

OM 191:00/06/06/2000

10 MAKSUKYVYTTÖMYYSLAINSÄÄDÄNTÖ

10.1 VELKAJÄRJESTELYLAIN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tehtävänä oli laatia ehdotukset yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain uudistamiseksi sekä tarvittavat muutokset muihin lakeihin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Asettamispäätös 18.9.2009

Työryhmämietintö 11.12.2009 (Oikeusministeriö, työryhmämietintö 2009:20)

HE 52/2010 vp , L 632/2010

Työryhmän määräajan jatkamispäätös 10.12.2010

Loppumietintö 8.3.2011 (OM, Mietintöjä ja lausuntoja 11/2011)

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän työ jakaantui kahteen vaiheeseen. Työryhmän tehtävänä oli ensimmäisessä vaiheessa arvioida sitä, tulisiko velkajärjestelyn maksuohjelmaa lyhentää. Työryhmän tuli tältä osin antaa ehdotuksensa marraskuun 2009 loppuun mennessä.

Seuraavassa vaiheessa työryhmän tuli selvittää, olivatko velkajärjestelyn edellytykset ja esteperusteet ajan tasalla. Työryhmän tehtävänä oli myös selvittää, voitiinko nykyistä velkajärjestelymenettelyä yksinkertaistaa etenkin lisäsuoritusjärjestelmän osalta. Työryhmän tuli myös kartoittaa velkajärjestelylain mahdolliset ongelmakohdat yritystoininnan kannalta. Lisäksi työryhmän tuli arvioida, antoiko nykyinen ulosottokaaren mukainen vapaakuukausimalli riittävän taloudellisen suojan velallisille. Vielä työryhmän tuli selvittää, millä tavalla voitaisiin toteuttaa velkavastuun enimmäiskesto myös silloin, kun velallista vastaan ei ole haettu tuomiota.

Työryhmän kokoonpano oli:

Puheenjohtaja

Lainsäädäntöneuvos Tuula Linna, oikeusministeriö

Jäsenet

Neuvotteleva virkamies Ulla Karhu, työ- ja elinkeinoministeriö

Johtava lakimies Helena Laine, Finanssialan Keskusliitto

Puheenjohtaja Jyrki Lindström, Suomen Perimistoimistojen Liitto ry

Sosiaali- ja potilasasiamies Miikkael Liukkonen, Vantaan kaupunki

Johtava talous- ja velkaneuvoja Aulikki Pentikäinen, Espoon kaupunki

Lainsäädäntöasioiden päällikkö Janne Makkula, Suomen Yrittäjät

Ulosottojohtaja Juhani Toukola, oikeusministeriön oikeushallinto-osasto
Käräjätuomari Riitta Kiiski, Helsingin käräjäoikeus
Asianajaja Olli Pohjakallio, Suomen Asianajajaliitto

Sihteeri

Erityisasiantuntija Kirsi Pulkkinen, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7722

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkkinen, Kirsi, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7722

5. Taustatietoja

Hallituksen helmikuussa 2009 ns. politiikkariihessä tekemän linjauksen mukaan konkurssiin joutuneille yrittäjille ja ylivelkaantuneille on annettava uusi mahdollisuus. Niin yrityksiä kuin yksityishenkilöitä on kannustettava hakemaan neuvoja ja apua velkaantumisongelmiensa ratkaisemiseen niin varhain kuin mahdollista. Lisäksi maksuhäiriöpolitiikkaa ja velkajärjestelyprosesseja tarkistetaan, jotta konkurssiin menneiden yrittäjien paluu yrittäjätoimintaan tai työmarkkinoille on mahdollista nykyistä nopeammin.

6. Aikataulu

Työryhmän työn ensimmäisestä vaiheesta annettiin mietintö "Maksuohjelman kesto" joulukuussa 2009. Hallituksen esitys (HE 52/2010) johti lainmuutokseen (L 632/2010), joka tuli voimaan 1.8.2010. Työryhmä antoi 8.3.2011 loppumietintönsä (OM, Mietintöjä ja lausuntoja 11/2011). Mietintö oli lausuntokierroksella 15.6.2011 saakka. Jatkovalmistelusta päätetään myöhemmin.

7. Vaikutukset

Uudistushankkeella odotetaan olevan vaikutusta velallisten nopeampaan palaamiseen yhteiskunnan aktiivisiksi toimijoiksi. Velkajärjestelyn yksinkertaistaminen vaikuttaa velallisen aseman lisäksi myös mm. talous- ja velkaneuvonnan sekä tuomioistuinten toimintaan.

8. Muut tiedot

OM 15/41/2009

OM041:00/2009

10.2 KONKURSSILAIN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Konkurssilain eräiden säännösten tarkistaminen

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 14.1.2010

Työryhmämietintö 30.9.2010 (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 73/2010)

Lausuntotiivistelmä 28.1.2011 (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 6/2011)

3. Keskeinen sisältö

Tehtävänä on arvioida sitä, onko niin sanottua itsekriminointisuoja koskevien säännösten lisääminen konkurssilakiin tarpeellista. Lisäksi tulee selvittää, voidaanko pesänhoitajalle antaa tehtäväksi rikosilmoituksen tekeminen ja onko syytä nostaa raukeavissa konkurssipesissä pesänhoitajalle maksettavan palkkion ylärajaa. Kokonaisuinen ei kuitenkaan saa kasvaa. Vielä tehtävänä on ehdottaa korjausta takaisinsaantikanteen määräaikaan julkisselvityksenä jatkuvan konkurssin osalta sekä ehdottaa tarvittaessa muita vähäisempiä korjauksia ja täsmennyksiä konkurssilakiin.

4. Organisointi

Valmistelija

Leppänen, Maarit, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7704

5. Taustatietoja

Suomalaisessa oikeuskäytännössä ilmenneiden tapausten vuoksi on käynyt aiheelliseksi selvittää, tulisiko myös konkurssilakiin lisätä säännökset itsekriminointisuojusta vai onko riittävää, että pesänhoitajat ja tuomioistuimet suoraan noudattavat korkeimman oikeuden ja ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntöä.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on tarkoitus antaa vuonna 2012.

7. Vaikutukset

Tarkoitus on vähentää epäselvyyttä, joka nyt kohdistuu pesänhoitajan asemaan suhteessa itsekriminointisuojaan. Palkkiota koskevalla muutoksella on tarkoitus parantaa selvitystyön edellytyksiä paljon työtä vaativissa konkurssipesissä. Selvitystyöhön käytettäviä kokonaismenoja ei kuitenkaan lisätä. Takaisinsaantikanteen määräaikaa koskevalla lainmuutoksella korjataan laissa oleva aukko.

8. Muut tiedot

OM 1/41/2010

OM002:00/2010

11 RIKOSOIKEUS

11.1 RASISTISET RIKOKSET

1. Tavoite ja tehtävä

Tehtävänä on saattaa kansallisesti voimaan neuvoston puitepäättös rasismien ja muukalaisvihan torjumisesta rikosoikeudellisin keinoin sekä Euroopan neuvoston tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen lisäpöytäkirja, joka koskee rasistisia ja muukalaisvihamielisiä tietoverkkorikoksia.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 26.5.2009

Työryhmän mietintö (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 3/2010)

Muistio tarpeesta säätää internet-sivustojen ylläpitäjille erityinen rasistisen rikoksen tunnusmerkistön täyttävän aineiston valvonta- ja poistamisvelvollisuus

Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 77/2010)

HE 317/2010 vp

EV 332/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Lisäpöytäkirja ja puitepäättös sisältävät velvollisuuden säätää rangaistavaksi niissä määritellyt rasismiin ja muukalaisvihaan liittyvät rikokset sekä määritellä rangaistukset ja rangaistusten koventamisperusteet. Hanketta valmistelevaan asetettu työryhmä ehdotti mietinnössään kiihottamista kansanryhmää vastaan ja rasistisia vaikutteita koskeviin säännöksiin kovennuksia ja selvennyksiä sekä laajentamista vihasäännösten suuntaan. Myös oikeushenkilön rangaistusvastuun alaa ehdotettiin laajennettavaksi. Työryhmän ehdotusten pohjalta laadittiin hallituksen esitys, joka annettiin eduskunnalle joulukuussa 2010.

4. Organisointi

Valmistelija:

Salonen, Mirja, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7675

5. Taustatietoja

Neuvoston puitepäättös 2008/913/YOS rasismien ja muukalaisvihan tiettyjen muotojen ja ilmaisujen torjumisesta rikosoikeudellisin keinoin

Euroopan neuvoston tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen lisäpöytäkirja, joka koskee tietojärjestelmien välityksellä tehtyjen luonteeltaan rasististen ja muukalaisvihamielisten tekojen kriminalisointia (ETS 189)

6. Aikataulu

Hallituksen esitys eduskunnalle on annettu 17.12.2010 (HE 317/2010 vp). Lait ovat tulleet voimaan 1.6.2011 (510/2010, 511/2010).

7. Hankkeen vaikutukset

Rangaistussäännösten yhtenäistämällä tehostetaan rasismin torjuntaa.

8. Muut tiedot

OM 4/41/2009

OM018:00/2009

11.2 EHDOTUS EU:N DIREKTIIVIKSI YHTEISÖN TALOUDELLISTEN ETUJEN RIKOSOIKEUDELLISESTA SUOJASTA

1. Tavoite ja tehtävät

Komissio on 23.5.2001 tehnyt ehdotuksen direktiiviksi yhteisön taloudellisten etujen rikosoikeudellisesta suojaamisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM (2001) 272

U 57/2001 vp

LaVL 18/2001 vp

COM(2005) 583 FINAL/2

3. Keskeinen sisältö

EU:n jäsenvaltioiden hallitusten välisessä yhteistyössä on hyväksytty yleissopimus Euroopan taloudellisten etujen suojaamisesta sekä siihen liittyvät kolme pöytäkirjaa. Ehdotuksen tarkoituksena on, että direktiiviin sisällytettäisiin jäsenvaltioiden hyväksymiin neljään yleissopimukseen liittyvät kriminalisointivelvoitteet. Direktiivi ei siis sisältäisi uusia kriminalisointivelvoitteita, vaan se siirtäisi jo hyväksytyjen yleissopimusten ai-neellista rikosoikeutta koskevan sisällön direktiiviin eli I pilariin.

4. Organisointi

Valmistelija

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7705

5. Taustatietoja

Suomi on saattanut kansallisesti voimaan yleissopimuksen ja siihen liittyvät kolme pöytäkirjaa. Ne ovat tulleet myös kansainvälisesti voimaan.

Ehdotus mainitaan komission tiedonannossa COM(2005) 583 final/2, joka koskee yhteisöjen tuomioistuimen 13 päivänä syyskuuta 2005 antaman tuomion (asia C-176/03 komissio v. neuvosto) vaikutuksia.

6. Aikataulu

Asian käsittelyä neuvoston työryhmässä ei ole aloitettu.

7. Vaikutukset

Tavoitteena on muuttaa yhteisöpetossopimuksessa ja sen pöytäkirjoissa olevien määräysten oikeusperustaa.

8. Muut tiedot

OM 3/481/2005

11.3 IHMISKAUPAN VASTAINEN EUROOPAN NEUVOSTON YLEISSOPIMUS

1. Tavoitteet ja tehtävät

Yleissopimuksen pääasiallisena tavoitteena on ehkäistä ihmiskauppaa ja auttaa sen uhreja.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriön lausunto 20.11.2003 23/84/2003

Lopullinen yleissopimus ja selitysmuistio (CETS No. 197)

Ulkoasiainministeriön asettaman työryhmän mietintö 31.8.2010

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimus sisältää määräyksiä keinoista estää ihmiskauppaa, uhrien suojelemisesta, rikosvastuusta, tutkinnasta ja oikeudenkäynnistä, kansainvälisestä yhteistyöstä sekä seurantajärjestelmästä.

4. Organisointi

Ulkoasiainministeriö on asettanut sopimuksen kansallista voimaansaattamista varten työryhmän.

Kanerva, Janne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 1606 7723 (työryhmän jäsen)

5. Taustatietoja

Yleissopimuksen valmisteli helmikuussa 2005 työnsä lopettanut EN:n työryhmä (CAHTEH). Työryhmän työhön osallistuivat ulkoasiainministeriö ja oikeusministeriö.

6. Aikataulu

EN:n ministerikomitea hyväksyi uuden yleissopimuksen 3.5.2005. Se avautui allekirjoituksille EN:n huippukokouksessa 16.–17.5.2005. Suomi on allekirjoittanut sopimuksen 29.8.2006. Sopimuksen voimaansaattaminen kansallisesti on ulkoasiainministeriön vastuulla. Sen asettaman työryhmän jatkettu määräaika päättyi 31.12.2010. Työryhmän mietintö luovutettiin 31.8.2010. Mietintö on ollut 30.11.2010 päättyneellä lausuntokierroksella. Hallituksen esitys yleissopimuksen voimaansaattamisesta on tarkoitus antaa vielä vuoden 2011 aikana ulkoasiainministeriöstä.

7. Vaikutukset

Yleissopimuksella pyritään estämään ihmiskaupparikoksia, edistämään niihin syyllistyneiden vastuuseen saattamista ja auttamaan ja suojelemaan ihmiskaupan uhreja. Yleissopimuksen voimaansaattaminen Suomessa edellyttää ainakin rikosoikeudellisia lainsäädäntömuutoksia.

8. Muut tiedot

OM 5/84/2005

11.4 EHDOTUS EU:N DIREKTIIVIKSI IHMISKAUPAN EHKÄISEMISESTÄ JA TORJUMISESTA SEKÄ IHMISKAUPAN UHRIEN SUOJELEMISESTA

1. Tavoite ja tehtävä

Direktiiviehdotuksen tavoitteena on ehkäistä ja torjua ihmiskauppaa sekä suojella ihmiskaupan uhreja. Direktiivin tarkoituksena on korvata aiempi aihepiiriä koskeva neuvoston puitepäättös 2002/629/YOS.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta, uhrien suojelemisesta ja puitepäättöksen 2002/629/YOS kumoamisesta (KOM(2010)95 lopullinen)

U 14/2010 vp

LaVL 8/2010 vp

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/36/EU ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta sekä ihmiskaupan uhrien suojelemisesta ja neuvoston puitepäättöksen 2002/629/YOS korvaamisesta

3. Keskeinen sisältö

Euroopan komissio teki 29 päivänä maaliskuuta ehdotuksen (KOM(2010)95 lopullinen) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta, uhrien suojelemisesta ja puitepäättöksen 2002/629/YOS kumoamisesta. Teknisesti komission ehdotuksessa on kysymys ihmiskauppaa koskevan puitepäättöksen kumoamisesta ja uuden direktiivin säätämisestä sen tilalle. Uusi direktiivi on sisällöltään puitepäättöstä laajempi.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Salonen, Mirja, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7675

Kanerva, Janne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7723

5. Taustatietoja

Direktiiviehdotus pohjautuu ihmiskauppaa koskevaan aiempaan puitepäättökseen. Lisäksi direktiiviin ollaan lisäämässä sellaisia elementtejä, joita on Euroopan neuvoston aihepiiriä koskevassa yleissopimuksessa (CETS 197).

6. Aikataulu

Komissio antoi ehdotuksensa 29.3.2010. Neuvoston ja parlamentin hyväksynnän jälkeen direktiivi annettiin 5.4.2011. Direktiivin asettamat velvoitteet on saatettava jäsenvaltioissa voimaan 6.4.2013 mennessä.

7. Hankkeen vaikutukset

Direktiivillä on tarkoitus yhtenäistää jäsenvaltioiden lainsäädäntöä ihmiskaupaan liittyvissä rikosoikeudellisissa kysymyksissä. Lisäksi direktiivillä pyritään vahvistamaan ihmiskaupan uhrien suojelua ja auttamista.

8. Muut tiedot

EU/2010/0830

11.5 LASTEN SUOJELEMISTA SEKSUAALISTA RIISTOA JA HYVÄKSIKÄYTTÖÄ VASTAAN KOSKEVAN EUROOPAN NEUVOSTON YLEISSOPIMUKSEN VOIMAANSAATTAMINEN JA SIIHEN LIITTYVIEN LAINSÄÄDÄNTÖMUUTOSTEN TEKEMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Yleissopimuksella ja sen kansallisella voimaansaattamisella pyritään tehostamaan lasten seksuaalista suojaa ja itsemääräämisoikeutta rikos- ja prosessioikeuden säännöksiä täydentämällä, estämään lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten tekemistä ennaltaehkäisevillä toimenpiteillä sekä auttamaan tehokkaasti seksuaalirikosten kohteeksi joutuneita lapsia.

Hanketta valmistelemaan asetetun työryhmän tehtävänä oli arvioida yleissopimuksen edellyttämät lainsäädännön muutostarpeet ja se, miten sopimuksen velvoitteet muuten vastaavat Suomessa omaksuttuja menettelytapoja. Työryhmän tehtävänä oli myös valmistella tarvittavat lainsäädäntömuutokset. Työryhmä julkaisi hallituksen esityksen muotoon laaditun mietintönsä 4.5.2010.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Euroopan neuvoston yleissopimus lasten suojelemisesta seksuaalista riistoa ja seksuaalista hyväksikäyttöä vastaan (CETS 201)

Työryhmän asettamispäätös 7.4.2009

Työryhmän mietintö (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 34/2010)

Lausuntotivistelmä (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 67/2010)

HE 282/2010 vp
EV 364/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Suomen lainsäädäntö vastaa keskeisiltä osiltaan yleissopimuksen vaatimuksia. Joitakin muutoksia voimaansaattamisen yhteydessä tullaan kuitenkin tekemään. Muutostarpeet liittyvät erityisesti rikosoikeudelliseen sääntelyyn. Tämä koskee esimerkiksi rikoslain 20 luvun täydentämistä ja muuttamista. Lainsäädännöllisten muutosten lisäksi arvioitavaksi tulevat erilaiset menettelytavat, jotka liittyvät muun muassa lasten seksuaalisen hyväksikäytön ehkäisemiseen, uhrien tukemiseen sekä rikosentekijöiden hoitoon.

4. Organisointi

Valmistelijat

Kanerva, Janne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto,
puh. 09 1606 7723

Salonen, Mirja, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto,
puh. 09 1606 7675

5. Taustatietoja

Suomi allekirjoitti yleissopimuksen 25.10.2007. Sopimus tuli kansainvälisesti voimaan 1.7.2010, kun vaadittavat viisi jäsenvaltiota olivat ratifioineet sopimuksen.

6. Aikataulu

Työryhmän mietintö julkaistiin 4.5.2010 ja sitä koskevien lausuntojen määräaika päättyi 30.6.2010. Hallituksen esitys eduskunnalle on annettu 3.12.2010. Lait on jo vahvistettu. Laki rikoslain muuttamisesta (540/2011) ja laki liiketoimintakiellosta annetun lain 3 ja 11 §:n muuttamisesta (541/2011) tulivat voimaan 1.6.2011, laki rikosrekisterilain 6 §:n muuttamisesta (543/2011) tulee voimaan 1.10.2011 ja laki lastensuojelulain 25 ja 25 d §:n muuttamisesta (542/2011) tulee voimaan 1.1.2012. Yleissopimus tulee Suomessa voimaan 1.10.2011.

7. Vaikutukset

Yleissopimuksen voimaansaattamisella ja siihen liittyvillä lainsäädäntömuutoksilla tehostetaan lasten suojaa seksuaalirikoksilta.

8. Muut tiedot

OM 25/41/2008

OM016:00/2009

11.6 EHDOTUS EU:N DIREKTIIVIKSI LASTEN SEKSUAALISEN HYVÄKSIKÄYTÖN JA SEKSUAALISEN RIISTON SEKÄ LAPSIPORNOGRAFIAN TORJUMISESTA

1. Tavoite ja tehtävä

Direktiiviehdotuksen tavoitteena on torjua lasten seksuaalista hyväksikäyttöä ja riistoa sekä lapsipornografiaa. Direktiivin tarkoituksena on korvata aiempi aihepiiriä koskeva neuvoston puitepäättös 2004/68/YOS.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja seksuaalisen riiston sekä lapsipornografian torjumisesta ja puitepäätöksen 2004/68/YOS kumoamisesta (KOM(2010)94 lopullinen)

U 15/2010 vp

LaVL 10/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Euroopan komissio teki 29 päivänä maaliskuuta ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja seksuaalisen riiston sekä lapsipornografian torjumisesta. Teknisesti komission ehdotuksessa on kysymys lasten seksuaalista riistoa koskevan puitepäätöksen kumoamisesta ja uuden direktiivin säätämisestä sen tilalle. Uusi ehdotettu direktiivi on sisällöltään puitepäätöstä laajempi.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Salonen, Mirja, lainsäädäntösihteerä, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7675

Kanerva, Janne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7723

5. Taustatietoja

Direktiiviehdotus pohjautuu lasten seksuaalista riistoa ja lapsipornografiaa koskevaan aiempaan puitepäätökseen. Lisäksi direktiiviin ollaan lisäämässä sellaisia elementtejä, joita on Euroopan neuvoston aihepiiriä koskevassa yleissopimuksessa (CETS 201).

6. Aikataulu

Komissio antoi ehdotuksensa 29.3.2010. Direktiivi on tarkoitus lopullisesti hyväksyä ja antaa syksyn 2011 aikana. Jäsenvaltioilla on tämän jälkeen kaksi vuotta aikaa saattaa lainsäädäntönsä vastaamaan direktiivin asettamia vaatimuksia.

7. Hankkeen vaikutukset

Direktiivillä on tarkoitus yhtenäistää jäsenvaltioiden lainsäädäntöä lasten seksuaaliseen hyväksikäyttöön ja riistoon sekä lapsipornografiaan liittyvissä rikosoikeudellisissa kysymyksissä. Lisäksi direktiivillä pyritään vahvistamaan tällaisten rikosten uhrien suoje-
lua ja auttamista.

8. Muut tiedot

EU/2010/0834

11.7 SEKSUAALIRIKOSLAINSÄÄDÄNTÖÄ KOSKEVAN MUUTOKSEN VALMISTELU

1. Tavoite ja tehtävät

Rikoslain 20 luvun 5 §:ssä tarkoitetun puolustuskyvyttömyyden kohdistuvan, sukupuoliyhteyttä koskevan teon säätäminen raiskausrikokseksi. Samalla seksuaalirikossääntöksiin tehdään tämän muutoksen edellyttämät muut muutokset, joita sääntelyn johdonmukaisuus edellyttää.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 48/2010 (Puolustuskyvyttömyyttä henkilöä koskevien raiskaussääntösten muuttaminen)

HE 283/2010 vp

EV 321/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Julkaistun ehdotuksen mukaan raiskauksesta tuomittaisiin jatkossa myös se, joka on sukupuoliyhteydessä sellaisen puolustuskyvyttömän henkilön kanssa, jonka puolustuskyvyttömyyttä tekijä ei ole aiheuttanut. Lisäksi ehdotuksen mukaan seksuaalisen teon tekeminen puolustuskyvyttömälle henkilölle rangaistaisiin pakottamisena seksuaaliseen tekoon riippumatta siitä, mikä on tekijän osuus puolustuskyvyttömyyden syntyyn.

4. Organisointi

Valmistelijat

Kanerva, Janne, lainsäädäntöneuvos, puh. 09 1606 7723

Salonen, Mirja, lainsäädäntösihteeri, puh. 09 1606 7675

5. Taustatietoja

Jo nykyisin raiskauksen tekotavoissa on rikoslain 20 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan sellaisia, jotka rinnastuvat puolustuskyvyttömän hyväksikäyttöön. Tämän johdonmukaisuusnäkökohdan lisäksi on kiinnitettävä huomiota kysymyksessä olevan teon vakavuuteen ja paheksuttavuuteen. Myös muissa pohjoismaissa puolustuskyvyttömään henkilöön kohdistuvat, sukupuoliyhteyteen liittyvät teot on säädetty raiskauksiksi.

6. Aikataulu

Oikeusministeriön julkaisu on ollut 31.8.2010 päättyneellä lausuntokierroksella. Hallituksen esitys eduskunnalle on annettu 3.12.2010. Laki rikoslain 20 luvun muuttamisesta (495/2011) tuli voimaan 1.6.2011.

7. Vaikutukset

Rangaistusajkojen pidentymisestä huolimatta mainittavia taloudellisia vaikutuksia tai vaikutuksia viranomaisten toimintaan ei ehdotuksilla ole. Koska kysymyksessä olevien rikosten uhrit ovat lähes poikkeuksetta naisia, muutokset ovat omiaan parantamaan naisten seksuaalisen itsemääräämisoikeuden rikosoikeudellista suojaa.

8. Muut tiedot

OM 7/41/2010
OM013:00/2010

11.8 RAHANPESUA JA TERRORISMIN RAHOITTAMISTA KOSKEVA EUROOPAN NEUVOSTON YLEISSOPIMUS

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena oli muuttaa ja täydentää Euroopan neuvoston vuoden 1990 yleissopimusta erityisesti rahanpesun ennaltaehkäisemiseen ja terrorismin rahoittamiseen liittyvillä artikloilla. Yleissopimus on tullut voimaan Suomessa 1 päivänä heinäkuuta 1994 (SopS 53/1994). Työn edistyessä selvisi, että tuloksena tulee olemaan uusi yleissopimus.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Lopullinen sopimus ja selitysmuistio (CETS No. 198)

3. Keskeinen sisältö

Kansainvälistä yhteistyötä ja oikeusapua kehitetään erityisesti kansallisten toimintayksikköjen (FIU eli Financial Intelligence Unit) asemaa painottamalla ja maksuliikenneta-
pahtumien valvontaa tehostamalla. Rahanpesuun kuuluvien tekojen alaa laajennetaan
sekä tekemuotojen lisäämisen että oikeushenkilön vastuun mukaan ottamisen kautta.
Yleissopimusta tullaan soveltamaan myös terrorismin rahoittamiseen. Siihen tulee uusi
luku sopimuksen noudattamisen valvontajärjestelmästä. Yleissopimuksen suhde Suo-
men lainsäädäntöön selviää lopullisesti sen kansallisen voimaansaattamisen yhteydessä.

4. Organisointi

Valmistelija

Kanerva, Janne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7723

5. Taustatietoja

Yleissopimuksen muuttamiseen ja täydentämiseen liittyviä kysymyksiä harkittiin ja sel-
vitettiin työryhmässä (PC-S-ML), jonka loppuraportti (PC-R-M (03) 1) on valmistunut
keväällä 2002. Artiklat perustuvat pitkälti jo olemassa oleviin kansainvälisiin velvoittei-
siin ja suosituksiin.

6. Aikataulu

Yleissopimus valmisteltiin Euroopan neuvoston työryhmässä (PC-RM). Euroopan neu-
voston ministerikomitea hyväksyi uuden yleissopimuksen 3.5.2005. Suomi on allekir-
joittanut sopimuksen 16.12.2005.

7. Vaikutukset

Sopimuksella tehostetaan rahanpesu- ja terrorisminrahoittamisrikosten torjuntaa ja ri-
koshyödyn takaisinsaamista. Alustavan arvion mukaan Suomen lainsäädännön muutta-
mistarve on melko vähäinen ja liittyy tarkoituksenmukaisuusnäkökohtiin eikä sopimuk-
sen velvoittaviin määräyksiin.

8. Muut tiedot

OM 7/84/2005

11.9 HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE YMPÄRISTÖN SUOJELUA RIKOSOIKEUDELLISIN KEINAIN KOSKEVAN EUROOPAN NEUVOSTON YLEISSOPIMUKSEN VOIMAANSAATTAMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

Hallituksen esityksen tavoitteena on hyväksyä Strasbourgissa 4.11.1998 allekirjoitettu Euroopan neuvoston yleissopimus ympäristön suojelusta rikosoikeudellisin keinoin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Strasbourgissa 4.11.1998 allekirjoitettu Euroopan neuvoston yleissopimus ympäristön suojelusta rikosoikeudellisin keinoin

HE 52/2005 vp

YmVL 24/2005 vp

2008/99/EY direktiivi ympäristönsuojelusta rikosoikeudellisin keinoin

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimus sisältää määräyksiä ympäristöön tai ihmisiin kohdistuvasta vaarallisesta toiminnasta, jonka sopimuspuolet sitoutuvat kriminalisoimaan lainsäädännössään. Sopimus sisältää määräyksiä ympäristörikoksista säädetävistä rangaistuksista, lainkäyttövallasta, omaisuuden ja hyödyn menetetyksi julistamisesta, oikeushenkilön rangaistusvastuusta, kansallisten viranomaisten yhteistyöstä ja kansainvälisestä yhteistoiminnasta.

4. Organisointi

Valmistelija

Andersson, Lena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7725

5. Taustatietoja

Yleissopimus ei ole tullut kansainvälisesti voimaan. Ainoastaan Viro on ratifioinut sen.

Aikaisempi hallituksen esitys 52/2007 vp EN:n yleissopimuksen voimaan saattamisesta ja EU:n ympäristörikospuitepäätöksen (EYVL L 29, 5.2.2003, s. 29) täytäntöönpanosta peruttiin 28.4.2007, koska yhteisön tuomioistuin kumosi mainitun puitepäätöksen 13.9.2005 antamallaan tuomiolla C-176/03.

Tuomion mukaan pääosa puitepäätöksen määräyksistä olisi tullut antaa Euroopan yhteisön perustamissopimuksen nojalla. Jos toimivalta säätää tietyn alan velvoitteita kuuluu yhteisölle ja yhteisö on käyttänyt toimivaltansa, myös toimivalta solmia kansainvälisiä sopimuksia alalla siirtyy jäsenvaltiolta yhteisölle. Yhteisö on käyttänyt toimivaltansa siten, että 19.11.2008 annettiin Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi

2008/99/EY ympäristönsuojelusta rikosoikeudellisin keinoin. Kun toimivalta sopimuksen solmimiseen on nyt siirtynyt yhteisölle, on erikseen selvitettävä, aikooko yhteisö ratifioida sopimuksen.

6. Aikataulu

Koska yhteisön aikeista sopimuksen ratifioimiseksi ei ole tietoa, aikataulu on avoinna.

7. Vaikutukset

Esitys tehostaa ympäristön suojelua sopimukseen liittyvissä valtioissa yhdenmukaistamalla ympäristörikosten rikostunnusmerkistöjä.

8. Muut tiedot

OM 30/41/2003

OM034:00/2003

11.10 EHDOTUS TEOLLIS- JA TEKIJÄNOIKEUKSIEN RIKOSOIKEUDELLISTA SUOJAA KOSKEVAKSI EU:N DIREKTIIVIKSI

1. Tavoite ja tehtävät

Direktiiviehdotuksen tavoitteena on teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistaminen vahvistamalla jäsenvaltioiden kansallisissa laeissa säädettävät vähimmäisrangaistukset niitä loukkaavista rikoksista ja antamalla määräykset jäsenvaltioiden välisestä rikosoikeudellisesta yhteistyöstä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2005) 276 lopullinen

U 39/2005 vp

LaVL 2/2006

SiVL 5/2006

TaVL 8/2006

SuV:n ptk- 16/2006

KOM(2006) 168 lopullinen

U 39/2005 vp 28.9.2006 jatkokirjelmä

LaVL 21/2006

SuV:n ptk 53/2006

3. Keskeinen sisältö

Ehdotuksessa direktiiviksi on määräykset teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaavien tekojen säättämisestä rangaistaviksi sekä rangaistustyypeistä, joita teoista on langetettava. Rangaistavuus koskisi tahallisia kaupallisessa laajuudessa tehtyjä teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaavia tekoja. Rangaistuksiksi olisi säädettävä vankeutta, sakkoa, menettämisseuraamuksia sekä erityisseuraamuksia kuten liiketoimintakielto ja loukkaamiseen käytettyjen esineiden tuhoaminen.

Direktiivissä on myös määräykset rangaistusten vähimmäistasosta, laajennetusta rikosohjodyn menettämisestä, syytetoimenpiteiden aloittamisesta ja yhteisistä tutkintaryhmistä.

4. Organisointi

Valmistelija

Mikkola, Sanna, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7709

5. Taustatietoja

Ehdotuksen tarkoituksena on täydentää 29 päivänä huhtikuuta 2004 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä (2004/48/EY), joka koskee muita kuin rikosoikeudellisia toimenpiteitä, menettelyjä ja oikeussuojakeinoja teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamiseksi. Komissio on siirtänyt direktiiviehdotukseen aikaisemman samaa aihepiiriä koskevan puitepäätöksen määräykset (KOM(2005) 276 lopullinen).

6. Aikataulu

Valtioneuvosto on lähettänyt eduskunnalle ehdotuksia koskevan kirjelmän U 39/2005 marraskuussa 2005 sekä oikeusministeriön jatkokirjelmän 28.9.2006. Lissabonin sopimuksen voimaantulon vuoksi komissio tulee antamaan asiassa uuden ehdotuksen vuonna 2011.

7. Vaikutukset

Ehdotuksella pyritään torjumaan teollis- ja tekijänoikeusrikollisuutta varmistamalla, että kaikissa unionin jäsenvaltioissa voidaan langettaa tehokkaita, oikeasuhtaisia ja varoittavia rangaistuksia ja menettämisseuraamuksia. Ehdotuksella pyritään myös parantamaan teollis- ja tekijänoikeusrikosten tutkintaan ja syytetoimiin liittyvää jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä.

8. Muut tiedot

OM 23/481/2005

EU/2005/1194

EU/2005/1195

11.11 EHDOTUS EU:N DIREKTIIVIKSI TIETOJÄRJESTELMIIN KOHDISTUVISTA HYÖKKÄYKSISTÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Direktiiviehdotuksen tavoitteena on edistää tietojärjestelmiin kohdistuvien rikosten torjuntaa. Direktiivissä annettaisiin vähimmäissäännöt jäsenvaltioiden kansallisissa laeissa olevista rikostunnusmerkistöistä ja rangaistuksista sekä määrättäisiin jäsenvaltioiden välisestä rikosoikeudellisesta yhteistyöstä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi tietojärjestelmiin kohdistuvista hyökkäyksistä ja neuvoston puitepäätöksen 2005/222/YOS kumoamisesta (KOM(2010) 517 lopullinen)

U 50/2010 vp

U-jatkokirje, OM2011-00165, OM2011-00166

LaVL 18/2010 vp

HaVL 37/2010 vp

HaVL 2/2011 vp

LaVL 4/2011 vp

3. Keskeinen sisältö

Ehdotuksessa on kysymys nykyisen tietojärjestelmiin kohdistuvista hyökkäyksistä tehdyn puitepäätöksen kumoamisesta ja uuden direktiivin säätämisestä sen tilalle. Uusi ehdotettu direktiivi sisältää nykyiseen puitepäätökseen sisältyvät säännökset, mukaan lukien laitton tunkeutuminen tietojärjestelmään, laitton järjestelmän häirintä, laitton datan vahingoittaminen, rikokseen yllyttäminen ja avunanto tai rikoksen yritys, oikeushenkilön vastuu ja rikosoikeudellinen lainkäyttövalta.

Ehdotuksessa on myös uusia rangaistava tekoja koskevia säännöksiä, jotka sisältyvät Euroopan neuvoston tietoverkkorikollisuutta koskevaan yleissopimukseen. Nämä koskevat rikoksen tekemisessä käytettyjä laitteita ja välineitä sekä viestintäsalaisuuden loukkaamista. Raskauttavia olosuhteita koskeviin säännöksiin on lisätty hyökkäysten laajamittaisuus eli ns. bot-verkkojen käyttö ja tekijän henkilöllisyyden salaaminen siten, että aiheutetaan vahinkoa henkilöllisyyden oikealle haltijalle.

4. Organisointi

Valmistelija

Monto, Mikko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7696

5. Taustatietoja

Euroopan unionin neuvosto teki 24 päivänä helmikuuta 2005 puitepäätöksen tietojärjestelmiin kohdistuvista hyökkäyksistä (2005/222/YOS). Euroopan neuvosto teki Budapes-tissä 23 päivänä marraskuuta 2001 tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksessa (SopS 60/2007). Puitepäätös ja yleissopimus on pantu kansallisesti täytäntöön (HE 153/2006 vp).

Komissio on tehnyt ehdotuksen neuvoston puitepäätöksen korvaamisesta direktiivillä Lissabonin sopimuksen voimaantulon vuoksi.

6. Aikataulu

Valtioneuvosto on lähettänyt eduskunnalle ehdotuksia koskevan kirjelmän U 50/2010 joulukuussa 2010 ja jatkokirjelmän toukokuussa 2011.

Direktiiviehdotuksen käsittely neuvoston työryhmässä on aloitettu tammikuussa 2010. Direktiivistä päästiin neuvoston puolella yhteisymmärrykseen kesäkuun 2011 OSA-neuvostossa. Neuvottelut Euroopan parlamentin kanssa alkanevat syksyllä 2011.

7. Vaikutukset

Ehdotuksella pyritään torjumaan tietojärjestelmiin kohdistuvia rikoksia varmistamalla, että kaikissa unionin jäsenvaltioissa on säädetty teoista riittävät rangaistukset. Ehdotuk-sella pyritään myös parantamaan tällaisten rikosten tutkintaan liittyvää jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä ja rikosten tilastointia.

8. Muut tiedot

OM 1/481/2011

EU/2010/1522

11.12 LAHJUSRIKOSSÄÄNNÖSTEN MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on ollut arvioida, millaisiin lainsäädännöllisiin toimenpiteisiin Euroopan neuvoston korruptionvastaisen toimielimen GRECO:n Suomea koskevat suositukset antavat aihetta ja laatia ehdotus tarvittaviksi lainsäädäntötoimenpiteiksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Lahjusrikostyöryhmän asettamispäätös 1.12.2008

Työryhmämietintö 2009:16

Hallituksen esitys 79/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Strasbourgissa 15 päivänä toukokuuta 2003 tehdyn lahjontaa koskevan Euroopan neuvoston rikosoikeudellisen yleissopimuksen lisäpöytäkirjan. Rikoslakiin tehtäisiin sopimuksen voimaansaattamisesta johtuvat muutokset.

Lahjontaa koskevan Euroopan neuvoston rikosoikeudellisen yleissopimuksen lisäpöytäkirja on tullut kansainvälisesti voimaan helmikuun alussa 2005. Lisäpöytäkirja tulee Suomen osalta voimaan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, kun on kulunut kolme kuukautta siitä päivästä, jona se on ilmaissut suostumuksensa tulla lisäpöytäkirjan sitomaksi.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan kansanedustajan lahjusrikoksia koskevia säännöksiä muutettaviksi siten, että ne nykyistä selvemmin vastaisivat Euroopan neuvoston rikosoikeudellisen yleissopimuksen määräyksiä. Samalla vakavimpia kansanedustajan lahjusrikoksia varten muodostettaisiin erityiset törkeitä tekemuotoja koskevat tunnusmerkkiset: törkeä lahjuksen antaminen kansanedustajalle ja törkeä lahjuksen ottaminen kansanedustajana. Törkeitä tekemuotoja koskevat tunnusmerkkiset ehdotetaan muodostettaviksi myös vakavimmista aktiivista ja passiivista lahjontaa koskevista rikoksista elinkeinotoiminnassa. Näiden rikosten enimmäisrangaistus nousisi kahdesta neljään vuoteen vankeutta. Uusien törkeiden lahjusrikosten ja virkamiehiä koskevien törkeiden lahjusrikosten ankaroittamisperusteet ja rangaistusasteikot vastaisivat toisiaan. Lahjusrikossäännöksiä muutettaisiin myös siten, että ne nykyistä selvemmin koskisivat välimiehiä.

Hyväksyessään Euroopan neuvoston rikosoikeudellisen yleissopimuksen vuonna 2002 Suomi teki siihen kaksi varaumaa, jotka koskivat vaikutusvallan väärinkäytön kriminalisointia ja lainkäyttövaltaa yksityisen sektorin lahjusrikoksissa. Rikoslainsäädäntöä ehdotetaan muutettavaksi siten, että niin sanottu kaksoisrangaistavuuden vaatimus ei enää koskisi yksityisen sektorin lahjusrikoksia. Esityksessä ehdotetaan myös, että eduskunta hyväksyisi lahjontaa koskevan Euroopan neuvoston rikosoikeudelliseen yleissopimukseen tehdyn lainkäyttövaltaa yksityisen sektorin lahjontarikoksissa koskevan varauksen peruuttamisen. Esitykseen sisältyy lakiehdotus lisäpöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti kuin lisäpöytäkirja 1.10.2011. Lisäpöytäkirjan määräykset saatettaisiin voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana 1.10.2011.

Yleissopimukseen tehtyjen varaumien peruuttamisen on tarkoitettu tulevan voimaan, kun eduskunnan hyväksymästä peruuttamisesta ilmoitetaan yleissopimuksen tallettajalle 1.10.2011.

Laki rikoslain muuttamisesta tulee voimaan 1.10.2011.

4. Organisointi

Valmistelija

Marttunen, Matti, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh.09 1606 7653

5. Taustatietoja

GRECO piti 7.12.2007 antamassaan arvioissa Suomen lahjusrikoslainsäädäntöä varsin kattavana, mutta antoi kuitenkin seitsemän Suomea koskevaa suositusta. Eduskunnan lakivaliokunta on myös kehottanut harkitsemaan yksityisen sektorin lahjusrikoksia koskevien rangaistusten koventamista ja kaksoisrangaistavuusvaatimuksen poistamista (LaVM 3/2006 ja LaVM 4/2006).

6. Aikataulu

Hallituksen esitys annettiin kesäkuussa 2010. Lait tulevat voimaan 1.10.2011.

7. Vaikutukset

Esityksellä ei ole toteutuessaan välittömiä taloudellisia vaikutuksia. Ei ole odotettavissa, että rangaistussäännösten ankaroitumisen ja yhtenäistymisen myötä lahjusrikosjutut mainittavasti lisääntyisivät tai elinkeinotoiminnan lahjusrikokset tai muut lahjusrikokset vähenisivät. Lahjusrikosten rakenteellinen ja törkeiden tekemuotojen yhdenmukaistaminen ohjaa kuitenkin rangaistuksen mittaamista nykyistä tarkemmin ja yhtenäistää sitä. Lahjonta on uhka demokratialle ja ihmisoikeuksille, se heikentää kilpailua ja estää taloudellista kehitystä, vaarantaa demokraattisten instituutioiden ja yhteiskunnan moraalisen perustan. Esitetyt lainsäädäntötoimet osoittavat Suomen sitoutumista vakavien kansainvälisten rikosten torjumiseen ja niillä vahvistetaan kansainvälisen yhteisön kuvaa Suomesta aktiivisesti ja uskottavasti korruptionvastaista työtä tekevänä maana.

8. Muut tiedot

OM 22/41/2008

OM046:00/2008

11.13 RAHANPESUKRIMINALISOINTIEN MUUTOSTARPEET

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on pohtia rikoslain 32 luvun rahanpesua koskevien kriminalisointien muutostarvetta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Asettamispäätös 30.6.2009

Työryhmämietintö (Oikeusministeriö: Mietintöjä ja lausuntoja 27/2010)

Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriö: Mietintöjä ja lausuntoja 68/2010)

HE 285/2010 vp

LaVM 31/2010 vp

EV 286/2010

Lait 191–192/2011

Asettamispäätös 2.12.2010 (uusi työryhmä)

Työryhmän muistio 31.5.2011 (OM 7/41/2009)

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän tehtävänä (asettamispäätös 30.6.2009) oli arvioida, antavatko FATF:n (ks. alla kohta taustatietoja) rikoslakia koskevat muutossuositukset aihetta muuttaa lainsäädäntöä.

Erityisesti työryhmän oli arvioitava, ovatko arvostelun kohteena olevat lainsäädäntöratkaisut sillä tavalla oikeusjärjestelmän peruseriaatteiden edellyttämiä, että se oikeuttaa rangaistavuuden alan rajaamisen Suomessa omaksutulla tavalla. Työryhmän oli otettava työssään huomioon tarvittavassa määrin keskeisten EU:n jäsenvaltioiden ja Pohjoismaiden tekemät asiaa koskevat lainsäädäntöratkaisut.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rikoslain kätkemis- ja rahanpesurikoksia koskevaa lukua sekä kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annettua lakia. Rahanpesun tunnusmerkistöä täsmennettäisiin ja siihen lisättäisiin tekotavaksi rikoshyödyn hallussapito. Oikeushenkilön rangaistusvastuun soveltamisalaa laajennettaisiin tuottamukselliseen rahanpesuun. Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että jatkossa rahanpesurikoksissa olisi mahdollista antaa kansainvälistä oikeusapua ilman kaksoisrangaistavuuden edellytyksen täyttymistä. Rahanpesukriminalisoinnit täyttävät kansainvälisissä sopimuksissa asetetut kriminalisointivelvoitteet. Siltä osin kuin niistä on poikettu, se on tehty kansainvälisten instrumenttien sallimien poikkeamismahdollisuuksien rajoissa.

Mainittua hallituksen esitystä valmisteltaessa rikoslain 32 luvun 11 §:n 1 momentin rajoitussäännöksen tarkoituksenmukaisuudesta on esitetty erilaisia näkemyksiä. Koska kysymys on merkittävästä periaatteellisesta kysymyksestä, oikeusministeriö on asetta-

nut uuden työryhmän harkitsemaan asiaa. 2.12.2010 asetetun työryhmän tehtävä on pohtia tätä kysymystä.

4. Organisointi

Jatkotyön valmistelija

Marttunen, Matti, lainsäädäntöneuvos, puh. 09 1606 7653

Uuden työryhmän kokoonpano:

Puheenjohtaja:

Valtakunnansyyttäjä Matti Nissinen, Valtakunnansyyttäjänvirasto

Jäsenet:

Osastopäällikkö Kauko Aaltomaa, Sisäasianministeriö, poliisiosasto

Asianajaja Mika Ilveskero, Suomen Asianajajaliiton puheenjohtaja

Laamanni Heli Lehto-Kinnunen, Tuusulan käräjäoikeus

Dekaani, professori Kimmo Nuotio, Helsingin yliopisto

Lainsäädäntöneuvos Matti Marttunen, Oikeusministeriö

Lainsäädäntöjohtaja Asko Välimaa, Oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Voimassa olevat rikoslain rahanpesusäännökset perustuvat kansainvälisiin velvoitteisiin. OECD:n yhteydessä työskentelevä rahanpesun vastainen työryhmä FATF (Financial Action Task Force on Money Laundering) on todennut, että Suomen rikoslain rahanpesua koskeva sääntely ei kaikilta osin täytä sen vuonna 2003 uudistettuja rahanpesun vastaisia suosituksia ja terrorisminvastaisia erityissuosituksia.

Arvostelun kohteena on ollut se, että (1) Suomen lainsäädäntö ei nimenomaisesti kata kaikkia rahanpesun muotoja. (2) Toisaalta niin kutsuttu itsepesu ei ole rangaistavaa. Itsepesulla tarkoitetaan menettelyä, jossa rahanpesua edeltävän esirikoksen tekijä pesee omalla rikoksellaan saamaansa omaisuutta. Arvostelun kohteena on myös ollut se, että (3) salahanke ei ole rangaistavaa rahanpesun perustunnusmerkistön yhteydessä ja että (4) rahanpesurikoksiin sovelletaan rajoitussäännöstä, jonka mukaan rahanpesusta ei voida tuomita rikoksentekijän kanssa yhteistaloudessa asuvaa, joka ainoastaan käyttää tai kuluttaa rikoksentekijän yhteistalouden tavanomaisiin tarpeisiin hankkimaa omaisuutta.

6. Aikataulu

Työryhmän mietintö julkaistiin 22.3.2010 ja se lähetettiin lausuntokierrokselle, jonka määräaika päättyi 31.5.2010. Hallituksen esitys annettiin eduskunnalle 3.12.2010.

Jatkovalmistelua tekevän työryhmän toimikausi oli 15.12.2010 – 31.5.2011. Työryhmän muistio on lausuntokierroksella, jonka jälkeen päätetään jatkovalmistelusta.

7. Vaikutukset

Rahanpesun torjuntaa tehostetaan.

8. Muut tiedot

OM 7/41/2009

OM027:00/2009

11.14 METSÄSTYSRIKOSTEN SEURAAMUSTEN JA NIIHIN LIITTYVIEN TUTKINTAKEINOJEN TEHOSTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävä

Hallituksen esityksessä 221/2010 vp ehdotetaan rikoslain 48 a lukuun törkeää metsästysrikosta koskeva säännös sekä törkeää laittoman saaliin kätkemistä koskeva säännös. Muutoksia ehdotetaan myös metsästyskieltoa ja metsästysrikkomusta koskeviin säännöksiin ja tutkintakeinojen tehostamista.

Tavoitteena on erityisten moitittavien tekotapojen huomioon ottaminen lainsäädännössä ja metsästysrikosten tutkinnan tehostaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 6.10.2009

Työryhmämietintö (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 44/2010)

HE 221/2010 vp

EV 302/2010 vp

Lait 232–236/2011

3. Keskeinen sisältö

Ehdotettu törkeää metsästysrikosta koskeva säännös koskisi erityisen raakoja, suureen määrään riistaeläimiä kohdistuvia, erityisen suunnitelmallisia, huomattavaa taloudellista hyötyä tavoittelevia ja uhanalaisiin riistaeläimiin kohdistuvia metsästysrikkoksia. Rangaistusasteikko olisi vähintään neljä kuukautta ja enintään neljä vuotta vankeutta.

Törkeää laittoman saaliin kätkemistä koskeva säännös koskisi suureen määrään riistaeläimiä kohdistuvia, erityisen suunnitelmallisia, huomattavaa taloudellista hyötyä tavoittelevia ja uhanalaisiin riistaeläimiin kohdistuvia tekoja. Rikoksesta ehdotetaan seuraamukseksi sakko tai enintään kolme vuotta vankeutta. Samalla laittoman saaliin kätkemisen enimmäisrangaistusta ehdotetaan nostettavaksi kuudesta kuukaudesta yhteen vuoteen vankeutta.

Törkeästä metsästysrikoksesta tuomittu olisi aina lähtökohtaisesti määrättävä metsästyskieltoon, joka olisi kestoaltaan vähintään kolme ja enintään kymmenen vuotta. Televalvonta ja matkaviestimen sijaintitietojen hankkiminen olisivat mahdollisia sekä törkeän metsästysrikoksen että törkeän laittoman saaliin kätkemistä koskevan rikoksen esitutkinnassa. Törkeään metsästysrikokseen sovellettaisiin oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevia säännöksiä EY:n niin sanotun ympäristörikosdirektiivin 2008/99/EY velvoitteiden täyttämiseksi.

Metsästysrikkomuksena ehdotetaan rangaistavaksi muun kuin hirvieläimen pyyntilupa-otetun määräyksen rikkominen sekä muun kuin hirvieläimen metsästystä koskevan ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönti.

4. Organisointi

5. Taustatietoja

Viime talvina on paljastanut useita suurpetoihin kohdistuneita metsästys- ja eläinsuojelurikoksia, joista osassa ovat tekijät jääneet selvittämättä. Rikokset on usein tehty raa'illa tavalla esimerkiksi moottorikelkalla yliajamalla. Rikoksen tekotavan erityistä raakuutta, suunnitelmallisuutta tai sen kohdistumista erityisesti suojeltaviin eläimiin ei oteta nykyisissä metsästysrikossäännöksissä huomioon.

6. Aikataulu

Esitykseen sisältyvät lait tulivat voimaan 1.4.2011.

7. Hankkeen vaikutukset

Rangaistussäännösten ja tutkintakeinojen tehostamisella edistetään metsästysrikosten torjuntaa.

8. Muut tiedot

OM 17/41/2009

OM036:00/2009

11.15 VESILIIKENNEJUOPUMUKSEN PROMILLERAJA

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tehtävänä on pohtia

1. rikoslain 23 luvun vesiliikennejuopumusta koskevan kriminalisoinnin muutostarvetta sekä
2. muita keinoja puuttua vesiliikennejuopumuksiin ja -turvallisuuteen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 24.8.2010

Työryhmän mietintö (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 16/2011)

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän työn keskeisenä sisältönä oli arvioida nykyisten kriminalisointien muutostarvetta. Työryhmä ehdotti, että vesiliikennejuopumuksen promilleraja laskettaisiin 0,5 promilleen ammattimaisessa vesiliikenteessä. Lisäksi työryhmä ehdotti eräitä muita kuin rikosoikeudellisia keinoja parantaa vesiliikenneturvallisuuksia.

4. Organisointi

Puheenjohtaja:

Lainsäädäntöneuvos Matti Marttunen, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7653

Jäsenet:

Ylitarkastaja Silja Hallenberg, sisäasiainministeriö, rajavartio-osasto

Poliisitarkastaja Timo Ajaste, Poliisihallitus

Ylitarkastaja Risto Saari, Liikenne- ja viestintäministeriö

Lakimies Sirpa Pasula, Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi

Kihlakunnansyyttäjä Pihla Keto, Helsingin syyttäjänvirasto

Käräjätuomari Kari Lappi, Helsingin käräjäoikeus

Ylijohtaja Tapio Lappi-Seppälä, Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos

Asianajaja Anu Ryyänen, Suomen Asianajajaliitto

Työryhmän kuuli työnsä aikana alan järjestöjä.

5. Taustatietoja

Vesiliikennejuopumusta koskevan rikoslain 23 luvun 5 §:n 1 momentin mukaan rangaistavuudelta edellytetään yhden promillen humalatilaa tai sitä, että alusta ohjaavan kyky tehtävän vaatimiin suorituksiin on huonontunut ja lisäksi sitä, että olosuhteet ovat sellaiset, että teko on omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen turvallisuudelle. Vesiliikennejuopumusta koskevassa rangaistussäännöksessä promilleraja on asetettu korkeammalle kuin muissa liikennejuopumussäännöksissä, sillä se tulee muista liikennejuopumus-

säännöksistä poiketen sovellettavaksi vakavuudeltaan hyvin erilaisiin tilanteisiin aluksen koon ja kapasiteetin taikka vesistön tai väylän suuruuden mukaan (HE 90/2002 vp).

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi oli 1.9.2010 – 28.2.2011. Mietintö julkaistiin 25.3.2011. Mietintö on ollut lausuntokierroksella. Lausunnoista laaditaan syksyllä 2011 kooste, jonka jälkeen päätetään jatkovalmistelusta.

7. Vaikutukset

Tavoitteena on parantaa vesiliikenneturvallisuutta.

8. Muut tiedot

OM 9/41/2010

OM017:00/2010

11.16 SUOJAAMATTOMAN LANGATTOMAN INTERNET-LÄHIVERKON (WLAN) KÄYTÖN RANGAISTAVUUS

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on puuttua ongelmiin, jotka johtuvat suojaamattoman langattoman tietoverkon käytön rangaistavuudesta luvattomana käyttönä. Rikoslakia on muutettu niin, että luvattomana käyttönä ei pidetä suojaamattoman langattoman tietoverkkoyhteyden kautta muodostetun internet-yhteyden käyttämistä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

HE 277/2010 vp.

Oikeusministeriön arviomuistio 14.10.2009: Suojaamattoman langattoman internet-lähiverkon (WLAN) käytön rikosoikeudellisia kysymyksiä

Lausuntotiivistelmä, (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 35/2010)

3. Keskeinen sisältö

Luvatonta käyttöä koskevaa rikoslain 28 luvun 7 §:ää on muutettu niin, että luvattomana käyttönä ei pidetä suojaamattoman langattoman tietoverkkoyhteyden kautta muodostetun internet-yhteyden käyttämistä. Lainmuutoksella suojaamattoman WLANin (wireless local area network) ja vastaavan tyyppisen langattoman tietoverkon käyttäminen sekä sen kautta tapahtuvan internet-yhteyden luvattoman käytön rangaistavuus on nimenomaisesti suljettu pois.

4. Organisointi

5. Taustatietoja

Oikeuskäytännössä on katsottu henkilön syyllistyneen lievään luvattomaan käyttöön (rikoslaki 28 luku 9 §), koska hän oli tahallaan käyttänyt toisen suojaamatonta langatonta verkkoyhteyttä ilman tämän lupaa.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys eduskunnalle on annettu 3.12.2010.

Rikoslain 28 luvun 7 §:n muutos on tullut voimaan 15 päivänä maaliskuuta 2011 (säädöskokoelma 190/2011)

7. Vaikutukset

Lainmuutos selkiyttää nykyistä suojaamattomien WLAN-tyyppisten verkkojen käyttöön liittyvää lainsäädäntöä ja edistää siten erityisesti julkis- ja yksityisoikeudellisten yhteisöjen maksuttomien WLANien ja vastaavan tyyppisten verkkojen tarjontaa.

Viranomaisten mahdollisuudet valvoa WLANien luvatonta käyttöä ovat vähäiset. Lainmuutos siirtää vastuuta verkon suojaamisesta käyttäjälle itselleen. Tällä on tietoturvallisuuden parantamiseen ohjaava vaikutus.

8. Muut tiedot

OM 14/41/2009

OM035:00/2010

11.17 SANANVAPAUSRIKOKSET, VAINOAMINEN JA HÄIRINTÄKÄYTTÄYTYMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena arvioida sananvapausr rikosten tarkistustarpeita, vainoamisen kriminalisoinnin tarvetta sekä viestintäteknologian avulla tapahtuvan ja muun häirintäkäyttämisen aiheuttamia rikosoikeudellisen sääntelyn tarkistustarpeita.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen päätöslauselma 1577/2007 Towards decriminalisation of defamation (sananvapausr rikokset)

EV 94/2009 vp (viestintävälineillä tapahtuva häirintä)

Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (CETS 210) (vainoaminen)

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän tehtävänä on arvioida sananvapausrikkoksia koskevan lainsäädännön tarkistustarpeet Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännön pohjalta. Tehtävänä on myös arvioida rikoslainsäädännön tarkistustarpeita modernilla viestintäteknologialla toteutettavaa yksityisyyteen kohdistuvaa häirintää ja ilkivaltaa vastaan. Lisäksi tehtävänä on arvioida, onko syytä säätää vainoaminen (stalking) rangaistavaksi. Tehtävänä on myös arvioida erilaisesta muusta yksityisyyteen ja rauhaan kohdistuvasta häirintäkäytännöstä aiheutuvia mahdollisia tarpeita rikoslainsäädännön muuttamiseen.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Marttunen, Matti, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7653

Matikkala, Jussi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7707

Työryhmä asetetaan syyskuussa 2011.

5. Taustatietoja

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin (EIT) on antanut toistakymmentä tuomiota, joissa Suomen on yksityiselämän suojaaja ja kunnianloukkausta koskevissa asioissa katsottu rikkoneen EIS 10 artiklaa. Suomalaiset tuomioistuimet ovat ratkaisukäytännössään painottaneet yksityiselämän ja kunnian suojaaja, kun taas EIT on painottanut enemmän sananvapautta. Euroopan Neuvoston parlamentaarinen yleiskokous on päätöslauselmasaan 1577/2007 Towards decriminalisation of defamation kehottanut jäsenvaltioita muun muassa poistamaan kunnianloukkausta koskevista rangaistussäännöksistään vankeusrangaistuksen uhan.

RL 24:1:n mukaiseen kotirauhan rikkomiseen voi syyllistyä muun muassa häiritsemällä toisen kotirauhaa soittamalla oikeudettomasti puheluita. Lailla 685/2009 säännökseen lisättiin tekotapana kotirauhan häiritseminen lähettämällä matkapuhelimeen viestejä. Hyväksyessään mainitun matkapuhelinviestejä koskevan rikoslain muutoksen eduskunta edellytti lakivaliokunnan mietinnön pohjalta, että tehdään kokonaisvaltainen selvitys oikeussuojakeinoista modernilla viestintäteknologialla toteutettavaa yksityisyyteen kohdistuvaa häirintää ja ilkivaltaa vastaan ja ryhdytään tarvittaviin lainsäädäntö- ja muihin toimenpiteisiin (EV 94/2009 vp, LaVM 10/2009 vp s. 2-3).

Euroopan neuvoston yleissopimuksen naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (CETS 210) 34 artikla edellyttää, että sopimuspuolet toteuttavat tarvittavat lainsäädäntö- tai muut toimet varmistaakseen, että toiseen henkilöön kohdistuva tahallinen ja toistuva uhkaava käyttäytyminen, joka saa tämän henkilön pelkäämään turvallisuutensa vaarantumista, kriminalisoidaan. Artikla 78 mahdollistaa poikkeamisen velvoitteesta. Menettelystä on käytetty nimitystä stalking, Suomessa ahdistelu, häirintä tai vainoaminen. Suomi on allekirjoittanut hyväksymisvaraamin sopi-

muksen 11.5.2011. RL 25:7:ssä on kriminalisoitu laitton uhkaus. Myös muut rangaistus­ säännökset kuten kotirauhan rikkominen, salakuuntelu, salakatselu ja pakottaminen samoin kuin pahoinpitelykriminalisoinnit voivat osaltaan antaa suojaa vainoamista vastaan. Tämäntyyppistä menettelyä vastaan henkilölle voidaan määrätä turvaamistoimen­ piteenä lähestymiskiello (laki lähestymiskiellosta, 898/1998).

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi on 1.10.2011–16.4.2012.

7. Vaikutukset

Hanke liittyy osin kansainväliseen yhteistyöhön rikosoikeuden alueella (sananvapausri­ kokset, vainoaminen). Tavoitteena on häirintäkäyttäytymisen kohteeksi joutuneen ase­ man parantaminen.

8. Muut tiedot

OM 16/41/2011

11.18 ERÄIDEN TÖRKEIDEN RIKOSTEN VALMISTELUN KRIMINALISOINTI

1. Tavoite ja tehtävät

Perustettavan työryhmän tehtävänä on pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman mukaisesti laatia hallituksen esityksen luonnos vakavimpien rikosten valmistelun kri­ minalisoinnista. Vakavilla rikoksilla tarkoitetaan tässä yhteydessä henkirikoksia ja tör­ keää ryöstöä. Työryhmän tulee lisäksi arvioida, onko valmistelun rangaistavuus perus­ teltua liittämällä myös törkeään pahoinpitelyyn. Säännösehdotukset sijoitetaan rikoslain eri­ tyiseen osaan.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviomuistio ”Eräiden törkeiden rikosten valmistelun kriminalisointi” (oikeusministeri­ ön selvityksiä ja ohjeita 12/2011)

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän työn keskeisenä sisältönä on arviomuistion ja siitä saatujen lausuntojen pohjalta valmistella tarvittavat muutokset rikoslakiin. Työssä on mahdollisimman pit­ källe noudatettava rikoslain kokonaisuudistuksen yleisiä periaatteita.

4. Organisointi

Puheenjohtaja:

Lainsäädäntöneuvos Matti Marttunen, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7653

Jäsenet:

Lainsäädäntöneuvos Jussi Matikkala, oikeusministeriö

Suomen Asianajajaliiton edustaja

Sisäasiainministeriön edustaja

Valtakunnansyyttäjänviraston edustaja

Helsingin hovioikeuden edustaja

Matikkala toimii myös työryhmän sihteerinä.

Työryhmä voi kuulla asiantuntijoita.

5. Taustatietoja

Suomen lainsäädännössä ei ole yleistä säännöstä rikosten valmistelusta, mutta rikoslaisessa on noin 20 erityissäännöstä valmistelurikoksista tai tiettyjen valmistelutoimien rangaistavuudesta. Säännökset perustuvat usein kansainvälisten sopimusten edellyttämien erittäin vakavia rikoksia koskevien velvoitteiden täyttämiseen.

Oikeusministeriössä 16.3.2011 valmistuneessa arviomuistiossa (Eräiden törkeiden rikosten valmistelun kriminalisointi, oikeusministeriön selvityksiä ja ohjeita 12/2011) katsotaan, että törkeän ryöstön, törkeän pahoinpitelyn ja henkirikosten valmistelu on mahdollista kriminalisoida vain tarkasti määritellyin ehdoin ja rajauksin. Arviomuistion mukaan asia vaatii jatkovalmistelussa vielä huolellista rajanvetoa ja perusteellista harjainta.

Oikeusministeriö pyysi arviomuistiosta 35 viranomaiselta, organisaatiolta ja asiantuntijalta kirjallisen lausunnon. Lausuntoja saapui 27. Oikeusministeriön lausuntopyyntöä oli yksilöity eräitä teemaan liittyviä kysymyksiä, joista keskeisin oli, onko arviomuistiossa esitetty rajaus tiettyihin rikoksiin kannatettava.

Lausuntopalaute oli kirjavaa. Osa lausujista katsoi, ettei valmistelukriminalisoinneille ole juuri tarvetta. Osa halusi laajentaa rikoksen valmistelun alaa myös muihin rikoksiin. Vaikka yksiselitteisten johtopäätösten tekeminen saaduista lausunnoista on vaikeaa, voidaan niiden perusteella todeta, että arviomuistiossa esitetty valmistelun kriminalisoinnin rajaus sai enemmistön kannatuksen. Saadut lausunnot analysoidaan yksityiskohtaisesti perustettavan työryhmän työssä.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi 1.10.2011 – 30.3.2012

7. Vaikutukset

Uudistuksen vaikutukset arvioidaan työryhmätyön aikana.

8. Muut tiedot

OM 4/41/2011

12 SEURAAMUSJÄRJESTELMÄ

12.1 VALVONTARANGAISTUS

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoitteena on valmistella hallituksen esitys valvontarangaistusta koskevaksi lainsäädännöksi. Valvontarangaistus olisi lyhyiden ehdottomien vankeusrangaistusten sijasta tuomittava seuraamus, jonka täytäntöönpanoa valvottaisiin sähköisesti.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän ensimmäisen vaiheen asettamispäätös 22.6.2005.

Työryhmän välimietintö: Vankien sähköiset valvontamenetelmät (OM:n lausuntoja ja selvityksiä 2006:1)

Työryhmän toisen vaiheen asettamispäätös 28.11.2006

Työryhmän toisen vaiheen toimikauden pidentämispäätös 12.6.2007.

Työryhmän loppumietintö: Sähköinen valvonta (OM:n työryhmämietintö 2007:17)

Lausuntotiivistelmä: Sähköinen valvonta (OM:n lausuntoja ja selvityksiä 2008:17)

Hankeryhmän asettamispäätös 6.4.2009 (2/69/2009).

Hallituksen esitys valvontarangaistusta ja sähköistä valvontaa avolaitoksissa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 17/2010 vp)

Perustusvaliokunnan lausunto (PeVL 30/2010 vp)

Lakivaliokunnan mietintö (LaVM 30/2010 vp)

Eduskunnan vastaus 266/2010 vp

Lait 329–335/2011

Oikeusministeriön lausuntopyyntö valtioneuvoston asetusluonnoksista (9.9.2011)

3. Keskeinen sisältö

Hallituksen esitystä valvontarangaistuksesta on valmisteltu oikeusministeriössä työryhmän (2007:17) ehdotusten ja niistä saadun lausuntopalautteen (2008:17) pohjalta. Valvontarangaistusta koskeva hallituksen esitys annettiin eduskunnalle keväällä 2010 (HE 17/2010 vp).

Valvontarangaistus on vapaudessa toimeenpantava, teknisin laittein valvottu rikosoikeudellinen seuraamus. Valvontarangaistus olisi ehdottoman vankeuden sijasta tuomitava rangaistus silloin, kun yhdyskuntapalvelun tuomitsemiseen este. Lisäksi edellytyksenä olisi, että seuraamus olisi perusteltu tuomitun sosiaalisten valmiuksien ylläpitämiseksi ja edistämiseksi eikä valvontarangaistuksen tuomitsemiselle ole aikaisemmista vankeusrangaistuksista tai valvontarangaistuksista taikka kysymyksessä olevan rikoksen laadusta johtuvaa estettä.

Hallituksen esityksen mukaan valvontarangaistus voitaisiin tuomita vähintään 14 vuorokauden ja enintään kahdeksan kuukauden vankeusrangaistuksen sijasta. Valvontarangaistus tuomittaisiin saman pituisena kuin vankeusrangaistus olisi tuomittu, ja siitä vapautuisi ehdonalaiseen vapauteen samoin edellytyksin kuin vankeusrangaistuksestakin.

Valvontarangaistuksen sisältönä on tuomitulle asetettu velvollisuus pysyä kotona tai muussa asumiseen tarkoitettussa paikassa kaikkina niinä aikoina, joina hänellä ei ole rangaistuksen toimeenpanosuunnitelmaan sisältyvää ohjelmaa. Muu asumiseen tarkoitettu paikka voisi olla esimerkiksi päihdekuntoutusta järjestävä laitos. Toimintavelvoitteen enimmäismäärä on 50 tuntia viikossa ja vähimmäismäärä 10 tuntia viikossa. Valvontarangaistukseen sisältyy aina ehdoton päihteidenkäyttökielto.

Hallituksen esitykseen sisältyvät myös säännökset, jotka mahdollistaisivat sähköisen valvonnan avolaitoksissa.

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotukset 19.1.2011 muun muassa siten muutettuina, että valvontarangaistus voidaan tuomita enintään kuuden kuukauden ehdottoman vankeusrangaistuksen sijasta.

4. Organisointi

Vastuuhenkilöt:

Mohell, Ulla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7892

Herlin Tuuli, suunnittelija, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7893

5. Taustatietoja

Valvontarangaistuksen täytäntöönpanoa valmistellaan erillisessä hankeryhmässä (2/69/2009).

6. Aikataulu

Työryhmä luovutti Sähköinen valvonta -mietintönsä (OM työryhmämietintö 2007:17) oikeusministeriölle 5.12.2007. Lausuntotiivistelmä on valmistunut syyskuussa 2008. Valvontarangaistuksen täytäntöönpanon ja muun sähköisen valvonnan käytännön toteuttamista valmistelemaan on 6.4.2009 asetettu erillinen hankeryhmä (2/69/2009).

Valvontarangaistusta koskeva hallituksen esitys annettiin eduskunnalle keväällä 2010 (HE 17/2010 vp).

Eduskunta hyväksyi lakiehdotukset 19.1.2011. Lait (329–335/2011) tulevat voimaan 1.11.2011. Laki vankeuslain 4 luvun 1 ja 11 §:n muuttamisesta (328/2011) tuli voimaan 1.5.2011.

7. Vaikutukset

Valvontarangaistuksen täytäntöönpanoa valmisteleavan hanketyöryhmän (2/69/2009) arvion mukaan valvontarangaistusta suoritettaisiin päivittäin keskimäärin 110 tuomittua siten, kun valvontarangaistus on saavuttanut täyden laajuutensa.

8. Muut tiedot

OM 5/69/2005

OM 2/69/2009

12.2 YHDYSKUNTASEURAAMUKSIA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN KOKONAISUUDISTUS

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tehtävänä on kehittää sellainen yhdyskuntaseuraamuskokonaisuus, jonka avulla voidaan muokata seuraamusjärjestelmästä lähitulevaisuuden vaatimukset täyttävä ja sosiaalisesti nykyistä tasa-arvoisempi. Keskeistä näiden tavoitteiden toteuttamisessa on yhteiskunnan turvallisuuden varmistaminen. Olennainen turvallisuutta lisäävä tekijä on uusintarikollisuuden vähentäminen muun muassa lisäämällä rikoksentehtäjän valmiuksia elää rikoksetonta elämää ja katkaisemalla rikollisuutta ylläpitävä syrjäytyminen. Tavoitteena on myös yhdyskuntaseuraamuksia koskevan lainsäädännön selkeys ja kattavuus. Yhdyskuntaseuraamuksista säädettäisiin siten, että seuraamusjärjestelmän sisällöstä ja tavoitteista sekä eri seuraamusmuotojen keskinäisestä suhteesta olisi tarvittavat, laintasoiset säännökset. Keskeisiä lailla säädettäviä asioita ovat rikoksesta epäillyn ja tuomitun oikeudet ja velvollisuudet sekä viranomaisten toimivaltuudet.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriön päätös 11.1.2010 toimikunnan asettamiseksi

3. Keskeinen sisältö

Valmistellaan hallituksen esityksen muotoon ehdotukset yhdyskuntaseuraamusjärjestelmän kehittämiseksi ottaen huomioon muun muassa rangaistuksen täytäntöönpanon vaikuttavuus rikoksentehtäjän rikoksettoman elämän valmiuksien parantamiseksi, sosiaalinen tasa-arvoisuus sekä turvallisuus.

4. Organisointi

Hanketta varten oikeusministeriö asetti 11.1.2010 toimikunnan, jonka tehtävänä on:

1. Selvittää eri seuraamuslajien tämänhetkinen käyttö ja toimivuus Suomessa.
2. Verrata Suomen tilannetta yhdyskuntaseuraamusten käyttöön ja kehityssuuntiin muualla Euroopassa.
3. Arvioida yleiset tarpeet ja mahdollisuudet eri yhdyskuntaseuraamusten kehittämiseksi ja käytölle ottaen huomioon muun muassa Euroopan neuvoston yhdyskuntaseuraamuksia koskevat suositukset.
4. Kuvata yhdyskuntaseuraamusten yleiset periaatteet, tavoitteet ja sisältö.
5. Arvioida perustuslain vaatimukset yhdyskuntaseuraamusten sisällölle ja niitä koskevalle sääntelylle.
6. Kartoittaa mahdollisia suomalaiseseen rikosseuraamusjärjestelmään sopivia ja tarvittavia uusia yhdyskuntaseuraamusvaihtoehtoja.
7. Selvittää, millainen yhdyskuntaseuraamus voisi toimia vankeuden ohella sakon muuntorangaistuksena.

Toimikunnan tehtävänä on myös arvioida, miten seuraamusjärjestelmän selkeys, toimivuus ja johdonmukaisuus sekä sen yksittäisten osien vaikuttavuus ja vakuuttavuus turvataan. Kyseeseen tulee muun muassa eri seuraamuslajien keskinäisen suhteen täsmäntäminen (RL 2a–2c ja 6 luvut). Toimikunnan tulee myös täsmäntää lain- ja tarkoituksenmukaisuuden kannalta parhaat toimintatavat ja periaatteet hyvinvointivaltion yleisten tukijärjestelmien käytölle yhdyskuntaseuraamusten osana.

Yhdyskuntaseuraamuksia koskevan lainsäädännön kokonaisuudistuksen valmistelua varten asetetaan toimikunta, jonka kokoonpano on seuraava.

Puheenjohtaja:

osastopäällikkö Jarmo Littunen, oikeusministeriön kriminaalipoliittinen osasto

Jäsenet:

lainsäädäntöneuvos Matti Marttunen, oikeusministeriön lainvalmisteluosasto

ylikomisario Ari-Pekka Calin, sisäasiainministeriön poliisiosasto

johtaja Kari Ilmonen, sosiaali- ja terveysministeriö

varajäsenenään lääkintöneuvos Helena Vormo, sosiaali- ja terveysministeriö

johtaja Tapio Lappi-Seppälä, Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos

käräjätuomari Pia Sandvik, Espoon käräjäoikeus

varajäsenenään käräjätuomari Leena Kartimo, Hyvinkään käräjäoikeus

kihlakunnansyyttäjä, apulaispäällikkö Eeva-Liisa Olkinuora, Kanta-Hämeen syyttäjänvirasto

varajäsenenään kihlakunnansyyttäjä Juha-Mikko Hämäläinen, Helsingin syyttäjänvirasto

ylitarkastaja Heimo Kangaspunta, Rikosseuraamuslaitos

varajäsenenään erikoissuunnittelija Raino Lavikkala, Rikosseuraamuslaitos

johtaja Tuula Tarvainen, Rikosseuraamuslaitoksen Laukaan vankila ja Jyväskylän yhdyskuntaseuraamustoimisto

varajäsenenään johtava sosiaalityöntekijä Seija Ruuskanen, Rikosseuraamuslaitoksen Kaakkois-Suomen yhdyskuntaseuraamustoimiston Kouvolan yksikkö

lakimies Mika Paavilainen, Suomen Kuntaliitto

varajäsenenään erityisasiantuntija Jaana Viemerö, Suomen Kuntaliitto

Pysyvä asiantuntija:

lainsäädäntöneuvos Ulla Mohell, oikeusministeriön kriminaalipoliittinen osasto

Sihteerit:

hallitussihteeri Anne Hartoneva, oikeusministeriön kriminaalipoliittinen osasto

erikoistutkija Henrik Linderborg, Rikosseuraamuslaitos

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Toimikunnan työn määräaika päättyy vuoden 2011 lopussa.

7. Vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 13/69/2008

12.3 VANGINKULJETUSTA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tehtävänä on

1. selvittää vanginkuljetusviranomaisten (Rikosseuraamuslaitos, poliisi, tulli ja rajavartiolaitos) työnjakoa vanginkuljetuksessa sekä vanginkuljetuksen toimivuutta, kustannuksia ja henkilöressurssien käyttöä;
2. selvittää mahdollisuudet työnjaon tarkistamiseen sekä kuljetusten ja käräjävartioinnin järjestämiseen ostopalveluina ottaen huomioon vankien perusoikeudet sekä perustuslain säännökset viranomaistoiminnan hoitamisesta;
3. selvittää mahdollisuudet oikeuden istuntojen järjestämiseen vankiloissa, teknisten yhteyksien ja välineiden käyttämiseen vangin henkilökohtaisen läsnäolon korvaamiseksi oikeuden istunnossa sekä tuomioistuinten mahdollisuudet osallistua käräjävartioinnin tarkoituksenmukaiseen hoitamiseen;
4. arvioida kohtien 2 ja 3 edellyttämät henkilöstö- ja muut kustannusvaikutukset sekä tehdä esitykset tarvittavista toimenpiteistä, niiden vaatimista säädosmuutoksista sekä hallinnonalojen henkilöstö- ja määrärahatarpeista;
5. tehdä esitys vankien kuljetuksenaikaista kohtelua koskevaksi lainsäädännöksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriön ja sisäasiainministeriön kansliapäälliköiden tekemä työryhmän asetuspäätös 10.1.2002

Työryhmän määräjän pidentämisspätös 13.12.2002

Valtioneuvoston asetus vanginkuljetusasetuksen 3 §:n muuttamisesta (308/2002)

Työryhmän mietintö, esitys laiksi vanginkuljetuksesta (lausuntoja ja selvityksiä 2003:20)

Rikosseuraamusviraston esitys oikeusministeriölle vanginkuljetuslainsäädännön uudistamisesta (29.2.2008, dnro 2/61/2001)

Hallituksen esitys eduskunnalle vanginkuljetusta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 319/2010 vp)

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vanginkuljetuksen hankkimisesta yksityiseltä palveluntuottajalta (HE 320/2010 vp)

Hallintovaliokunnan lausunto (43/2010 vp) hallituksen esityksestä HE 319/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Annetaan asianmukaiset säännökset kuljetettavan henkilön kohtelusta ja olosuhteista kuljetuksen aikana. Lisäksi selvitetään kuljetusviranomaisten välistä työnjakoa ja vastuuta sekä Rikosseuraamuslaitoksen mahdollisuutta hankkia vanginkuljetuspalveluita yksityiseltä palvelutarjoajalta.

4. Organisointi

Vastuuhenkilö

Hartoneva, Anne, hallitussihteeri, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7578

5. Taustatietoja

Vanginkuljetusta koskevien säännösten tulisi vastata vankeinhoidon nykyisiä vaatimuksia ja organisaatioita. Kuljetusviranomaisten välinen tehtäväjako tulisi selvittää.

Lainvalmistelutyössä otetaan huomioon vankeuslain ja tutkintavankeuslain säännökset vankien kohtelusta ja olosuhteista sekä Rikosseuraamuslaitoksessa toteutetut organisatoriset uudistukset, erityisesti rikosseuraamusalueiden merkitys vanginkuljetusten tehostajina ja erilaisten järjestämisvaihtoehtojen toteuttajina. Erityisenä seikkana tulee selvittää, voidaanko vanginkuljetustehtäviä hankkia ostopalveluna yksityiseltä palveluntarjoajalta.

Ostopalvelumahdollisuuden käytön edellytyksien määrittelemisessä on toimittu yhteistyössä oikeusministeriön lainvalmisteluosaston kanssa.

6. Aikataulu

Työryhmän ehdotus on luovutettu oikeusministeriölle ja sisäasiainministeriölle.

Ehdotus on ollut lausuntokierroksella syksyllä 2003.

Valmistelutyötä on tehty Rikosseuraamuslaitoksen rakennehankkeen yhteydessä.

Asia on kriminaalipoliittisella osastolla virkamiesvalmistelussa.

Hanke liittyy oikeusministeriön tuottavuusohjelmaan. Tähän liittyen Rikosseuraamusvirasto on teettänyt vanginkuljetuksen logistiikkaselvityksen ulkopuolisella asiantuntijalla. Selvitys on valmistunut 24.10.2007. Rikosseuraamusvirasto on tehnyt 29.2.2008 esityksen järjestelyvaihtoehdon valitsemisesta, mahdollisten ostopalvelujen käytön laajuudesta sekä kuljetettavien vankien kohtelua ja olosuhteita koskevien säännösten yksityiskohdista.

Hallituksen esitykset on annettu eduskunnalle joulukuussa 2010.

Hallituksen esitykset raukesivat eduskunnan työn päätyttyä kevätkauteen 2011.

Hallituksen esitys tai esitykset annettaneen vuoden 2012 aikana.

7. Vaikutukset

Hankkeen tarkoituksena on tehostaa ja nopeuttaa vanginkuljetustoimintaa. Tämän on arvioitu merkitsevän sekä kuljetettavien henkilöiden aseman ja olosuhteiden parantamista että kustannustason laskua nykyiseen verrattuna. Tavoitteen toteuttaminen liittyy olennaisesti 1.10.2006 voimaan tulleen vankeutta ja tutkintavankeutta koskevan lainsäädännön tavoitteiden täyttämiseen sekä 1.1.2010 voimaan tulleeseen Rikosseuraamulaitoksen uuteen organisaatioon. Järjestelyjen toteuttamisen yhteydessä selvitetään myös mahdollisuudet hankkia kuljetuspalveluita yksityisiltä kuljetusalan toimijoilta.

8. Muut tiedot

OM 047:00/2001

12.4 VANKEUSLAIN JA TUTKINTAVANKEUSLAIN SEKÄ RIKOSLAIN 2 C LUVUN SÄÄNNÖSTEN TÄYDENTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tehtävänä on:

1. Valmistella vangin muutoksenhakuoikeutta koskevat täsmentävät säännökset.
2. Valmistella rikoslain 2 c lukuun, vankeuslakiin ja tutkintavankeuslakiin tarvittavat täsmentävät säännökset.
3. Selvittää niin sanottuun vankeuslakipaketin täytäntöönpanoon liittyvät muut muutostarpeet sekä valmistella tarvittavat säännökset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän mietintö: Vangin muutoksenhakuoikeus (OM:n lausuntoja ja selvityksiä 2006:25 ja lausuntotiivistelmä 6.3.2007 (kohta 1).

Lausuntopyynnöt 12.12.2008 ja 23.10.2009 sekä saadut lausunnot (kohdat 2–3).

Hallituksen esitys laiksi rikoslain 2 c luvun muuttamisesta. HE 54/2010 vp (kohta 2)
Lakivaliokunnan mietintö (LaVM 15/2010 vp), Eduskunnan vastaus (EV 116/2010 vp)
(kohta 2)
Laki rikoslain 2 c luvun muuttamista (1099/2010)
Vankeuslakitiimiin asettaminen (5.4.2011, 1/61/2011)

3. Keskeinen sisältö

Tehdään yllä mainitussa työryhmän mietinnössä esitetyt muutokset vangin muutoksenhakuoikeutta koskevaan lainsäädäntöön. Täsmennetään vankeuslain ja tutkintavankeuslain säännöksiä, jotka koskevat muun muassa tutkintavangin vapauttamista oikeuspai-kalta sekä terveydellisistä syistä myönnettävän lykkäyksen vaikutusta täytäntöönpanoon koskevia säännöksiä. (kohdat 1 ja 3)

Täsmennetään muun muassa rikoslain 2 c luvun rangaistusajan laskemista, jäännösran-gauksuksen määräytymistä, ehdonalaisten vapauttamisen määräytymistä, elinkautista ran-gaistusta suorittavan vangin aikaisimman vapauttamisajankohdan määräytymistä kos-kevia säännöksiä.(kohta 2)

4. Organisointi

Vastuuhenkilöt:

Ulla Mohell, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh 09 1606 7892

Matti Vartia, hallitussihteeri, oikeusministeriö, puh 09 1606 7754

Tuuli Herlin, suunnittelija, oikeusministeriö, puh 09 1606 7893

5. Taustatietoja

Käsitellessään vankeuslakia koskevaa hallituksen esitystä (HE 263/2005 vp) eduskun-nan lakivaliokunta (LaVM 10/2005 vp) edellytti, että oikeusministeriön tulee selvittää mahdollisuudet laatia luettelo sellaisista vankilassa tehtävistä ratkaisuista, joista ei saa hakea muutosta sekä arvioida järjestelyn suhde oikaisuvaatimusmenettelyyn.

6. Aikataulu

Hallituksen esitykset annetaan eduskunnalle kahdessa vaiheessa.

Rikoslain 2 c luvun säännöksiä koskeva hallituksen esitys on annettu eduskunnalle ke-väällä 2010 (HE 54/2010 vp). Laki on hyväksytty eduskunnassa (EV 116/2010) ja laki (1099/2010) tulee voimaan 1.2.2011.

Muu vankeuslainsäädännön täsmentämistä koskeva hallituksen esitys annetaan edus-kunnalle vuonna 2012.

7. Vaikutukset

Vankien muutoksenhakuoikeutta koskevat säännökset täsmentävät muutoksenhakujär-jestelmää sekä valitus- ja kanteluasioiden välistä rajanvetoa. Säännönmukaisen muutok-

senhaun laajentaminen tulee lisäämään hallinto-oikeudelle tehtäviä valituksia ja vähentämään eduskunnan oikeusasiamiehelle ja Rikosseuraamusvirastolle tehtäviä kanteluita.

Rikoslain 2 c lukua, vankeuslakia ja tutkintavankeuslakia koskevilla uusilla säännöksillä pyritään täsmentämään säännösten sisältöä ja yhdenmukaistamaan säännösten soveltamista käytännössä.

8. Muut tiedot

OM 2/630/2005

OM 1/61/2011

12.5 SYYTTÄJÄLAITOKSEN HALLINTOA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tehtävänä on uudistaa syyttäjälaitoksen hallintoa koskeva lainsäädäntö.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän mietintö: Syyttäjälaitoksen hallintoa koskevat säädökset (oikeusministeriön työryhmämietinnöt 2008:12) ja lausuntotiivistelmä 28.9.2009.

Hallituksen esitys syyttäjälaitosta koskevan lainsäädännön uudistamiseksi (HE 286/2010 vp.)

Eduskunnan vastaus 311/2010 vp.

3. Keskeinen sisältö

Hankkeen tarkoituksena on valmistella selkeät, yhtenäiset ja perustuslain vaatimukset täyttävät säännökset syyttäjälaitoksesta.

4. Organisointi

Vastuuhenkilöt:

Kuusama Leena, hallitusneuvos, oikeusministeriö, p. 091606 7734

Martikainen Juho, hallitussihteeri, oikeusministeriö, p. 09 1606 7754

5. Taustatietoja

Syyttäjälaitoksen organisaatiota koskevaa lainsäädäntöä uudistettiin muutoksilla, jotka tulivat voimaan 1.4.2007. Uudistuksessa ei otettu huomioon kihlakuntajärjestelmästä luopumisesta aiheutuvia muutoksia. Uudistuksessa ei myöskään kattavasti selvitetty

syyttäjälaitoksen lainsäädännön hajanaisuudesta ja perustuslain voimaantulosta aiheutuvia muutostarpeita.

6. Aikataulu

Laki syyttäjälaitoksesta (439/2011) tulee voimaan 1.1.2012.

7. Vaikutukset

Uudella lainsäädännöllä selkeytetään ja täsmennetään syyttäjälaitosta koskevia säännöksiä sekä kootaan säännökset yhdeksi laiksi.

8. Muut tiedot

OM 2/66/2007

12.6 SYYTTÄJÄLAITOKSESTA ANNETUN LAIN MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Syyttäjälaitoksesta annetun lain 32 §:n asetuksenantovaltuuden täsmentäminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hallituksen esitys annetaan syksyllä 2011.

3. Keskeinen sisältö

Hankkeen tarkoituksena on täsmentää syyttäjälaitoksesta annetun lain 32 §:n asetuksenantovaltuutta siten, että asetuksella voidaan säätää syyttäjälaitoksen henkilöstöstä ja sen tehtävistä sekä päätösvallasta eräissä virkamiesoikeudellisissa asioissa.

4. Organisointi

Vastuhenkilö:

Kuusama Leena, hallitusneuvos, oikeusministeriö, p. 1606 7734

5. Taustatietoja

Syyttäjälaitoksen organisaatiota koskeva lainsäädäntö on uudistettu syyttäjälaitoksesta annetulla lailla, joka tulee voimaan 1.1.2012.

6. Aikataulu

Laki tulisi voimaan 1.1.2012.

7. Vaikutukset

Esitys on teknisluontoinen eikä sillä ole erityisiä vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM 2/66/2007

12.7 HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYSTÄ RANGAISTUSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANOSSA ANNETUN LAIN MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Henkilötietojen käsittelystä rangaistusten täytäntöönpanossa annettua lakia on tarkoitus muuttaa siten, että rikosseuraamusalan organisaatiossa toteutetut muutokset otetaan huomioon myös tässä laissa. Lisäksi muutoksessa on tarkoitus selkiinnyttää säännöksiä sillä tavoin kuin eräät käytössä olevissa rekistereissä tehdyt muutokset ja käytännössä havaitut ongelmat edellyttävät.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Ehdotettavalla lainsäädännöllä uudistettaisiin henkilötietojen käsittelyä rangaistusten täytäntöönpanossa annettua lakia siten, että siinä otettaisiin muun muassa viranomaisten nimissä ja päätösvallassa huomioon rikosseuraamusalalla vuoden 2010 alusta lukien toteutettu organisaatiouudistus. Lisäksi lakiin tehtäisiin rekisteritietojen uudistamista edellyttäviä muutoksia sekä asianmukaisen tiedonsaannin turvaavia täsmennyksiä.

4. Organisointi

Ehdotusta valmistellaan oikeusministeriön kriminaalipoliittisella osastolla.

Vastuuhenkilö:

Hartoneva, Anne, hallitussihteeri, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7578

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esitys laiksi henkilötietojen käsittelystä rangaistusten täytäntöönpanossa annetun lain muuttamisesta on tarkoitettu annettuna eduskunnalle syyskaudella 2011.

7. Vaikutukset

Ehdotetuilla muutoksilla toteutettaisiin sekä rikosseuraamusalan organisaatiouudistuksen että rekisterien kehittymisen ja asianmukaisen tietojen käsittelyn edellyttämät muutokset henkilötietojen käsittelystä rangaistusten täytäntöönpanossa annettuun lakiin.

8. Muut tiedot

Oikeusministeriön lainvalmisteluosastolla on valmisteilla rikosasioissa tehtävässä poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä käsiteltävien henkilötietojen suojaamisesta tehdyn puitepäätöksen 2008/977/YOS täytäntöönpanoa koskeva hallituksen esitys. Henkilötietojen käsittelyä rangaistusten täytäntöönpanossa koskevaa lakiesitystä on valmisteltu yhteistyössä edellä todetun puitepäätöksen valmistelun kanssa.

12.8 RIKOSSEURAAMUSALAN HALLINNON UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Rikosseuraamusalan organisaatio uudistetaan siten, että Kriminaalihoitolaitos ja Vankeinhoito-laitos yhdistetään ja alalle muodostetaan yksi yhtenäinen viranomainen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Selvitysmies Jukka Wuolijoen raportti Rikosseuraamusalan hallinnon, talouden, ohjauksen ja valvonnan tilasta sekä ehdotukset tarvittaviksi toimenpiteiksi (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2007:1), oikeusministeriön päätös kesäkuussa 2007 Vankeinhoidon kehittämissuunnitelmasta, Rikosseuraamusviraston päätös marraskuussa 2007 rikosseuraamusalan kehittämissuunnitelman asettamisesta (Rikosseuraamusalan 2010 -hanke). Eduskunnan vastaus 312/2010.

3. Keskeinen sisältö

Rikosseuraamusalalle muodostetaan yksi yhtenäinen viranomainen sekä uudistetaan alue- ja laitosrakennetta. Valmistellaan uusi laki rikosseuraamusalan hallinnosta. Samassa yhteydessä muutetaan useita muita lakeja.

4. Organisointi

Vastuuhenkilö:

Kuusama, Leena hallitusneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7734

5. Taustatietoja

Käsitellessään hallituksen esitystä rikosseuraamusalan organisaatiomuutokseksi (HE 136/2000 vp) eduskunnan lakivaliokunta (LaVM 13/2000 vp) piti tärkeänä sitä, että pidemmällä tähtäyksellä voidaan muodostaa yksi yhtenäinen virasto rangaistusten täytäntöönpanoa varten niin, että käytettävät määrärahat saadaan mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti hyödynnetyksi.

Ensimmäisenä vaiheena rikosseuraamusalan kehittämishanketta Rikosseuraamusviraston organisaatio uudistettiin 1.1.2009 lukien siten, että se mahdollistaa alan yhtenäisen ohjauksen.

Laki Rikosseuraamuslaitoksesta (953/2009) on tullut voimaan 1.1.2010.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys organisaatiouudistuksen edellyttämiksi muutoksiksi muuhun lainsäädäntöön on annettu eduskunnalle syksyllä 2010 (HE 279/2010 vp). Samalla lakeihin ehdotettiin tehtäviksi joitakin muita käytännön toiminnan edellyttämiä muutoksia. Lainmuutokset ovat tulleet voimaan 1.9.2011. Tarkistuksia valtioneuvoston asetuksiin tehdään vuoden 2011 aikana.

7. Vaikutukset

Yhtenäinen organisaatio tehostaa toimintaa ja johtamista sekä resurssien käyttöä. Rangaistuksen täytäntöönpano tapahtuu yhtenä prosessina, mikä mahdollistaa yhtenäiset käytännöt ja molempien organisaatioiden asiantuntemuksen hyväksikäytön. Uudistus lisää työn tuottavuutta ja toiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Organisaation kehittämishanke osa alan tuottavuusohjelmaa ja se tuo organisaatiolle henkilöstösäästöjä.

8. Muut tiedot

Laki Rikosseuraamuslaitoksesta (953/2009)

Valtioneuvoston asetus Rikosseuraamuslaitoksesta (1108/2009)

12.9 VALVOTTUA KOEVAPAUTTA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN KEHITTÄMINEN JA SEKSUAALI- RIKOLLISTEN LÄÄKEHOIDON HUOMIOON OTTAMINEN SEURAAMUSJÄRJESTELMÄSSÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on

1. selkeyttää ja täsmentää valvottua koevapautta koskevaa lainsäädäntöä
2. sisällyttää valvottua koevapautta koskeviin säännöksiin seksuaalirikolliselle tarkoitettua lääkehoitoa koskeva sääntely

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Perustuslakivaliokunnan lausunto (PeVL 217/2005 vp)

Lakivaliokunnan mietintö (LaVM 9/2005 vp)

Hankeryhmän asettamispäätös 4.2.2008 (OM 2/69/2008)

Työryhmän asettamispäätös 4.2.2008 (OM 2/69/2008)

Seksuaalirikollisten hoito -mietintö (OM:n työryhmämietintö 2009:1)

Seksuaalirikollisten hoito -lausuntotiivistelmä (OM:n lausuntoja ja selvityksiä 2009:20)

Hallituksen esitys laeiksi vankeuslain, ehdonalaisen vapauden valvonnasta annetun lain ja rikoslain 2 c luvun muuttamiseksi (HE 310/2010 vp)

3. Keskeinen sisältö

Valmistellaan täsmälliset ja laintasoiset säännökset valvotun koevapauden täytäntöönpanosta ja täytäntöönpanon valvonnassa käytetyistä teknisistä menetelmistä. Sisällytetään valvotun koevapauden säännöksiin seksuaalirikolliselle tarkoitettua lääkehoitoa koskeva sääntely.

4. Organisointi

Vastuuhenkilöt:

Ulla Mohell, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö puh. 09 160 67892

Tuuli Herlin, suunnittelija, oikeusministeriö, puh. 09 160 67893

5. Taustatietoja

1. Lakivaliokunta (9/2005 vp) edellytti, että jos koevapauden valvonnassa käytettyjen teknisten välineiden valikoima myöhemmin vakiintuu, nyt hyväksyttävää säännöstä on valvontakäytäntöjen yhtenäisyyden turvaamiseksi välttämättä edelleen täsmennettävä. Hankkeella on yhtymäkohtia valvontarangaistusta koskevaan sääntelyyn (330/2010), koska tarkoituksena on, että

valvonnassa käytettäisiin samoja menetelmiä. Myös säännökset ovat monilta osin samansisältöisiä.

2. Tavoitteena on ehkäistä uusintarikollisuutta rangaistukseen sisältyvällä hoidolla tai kuntoutuksella. Seksuaalirikokset aiheuttavat tekojen kohteiksi joutuneille ja heidän läheisilleen usein kärsimystä. Seuraamusjärjestelmässä harkitaan kaikki asianmukaiset keinot seksuaalirikosten vähentämiseksi.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys laeiksi vankeuslain, ehdonalaisen vapauden valvonnasta annetun lain ja rikoslain 2 c luvun muuttamiseksi (HE 310/2010 vp) raukesi eduskunnan työn päätyttyä keväätistuntokauteen 2011.

Uusi hallituksen esitys laiksi valvotusta koevapaudesta ja siihen liittyvästä lainsäädännöstä annetaan eduskunnalle viimeistään keväällä 2012.

7. Vaikutukset

Täsmälliset säännökset lisäävät täytäntöönpanon yhtenäisyyttä ja tehostavat vankien yhdenvertaisuutta. Uudistuksella pyritään tukemaan seksuaalirikoksesta tuomittujen mahdollisuuksia rikoksettomaan elämään. Onnistunut seksuaalirikollisten hoito parantaisi osaltaan yhteiskunnan turvallisuutta.

8. Muut tiedot

OM 2/69/2008

12.10 VALVOTTUA KOEVAPAUTTA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on selkeyttää ja täsmentää valvottua koevapautta koskevaa lainsäädäntöä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Perustuslakivaliokunnan lausunto (PeVL 217/2005 vp)

Lakivaliokunnan mietintö (LaVM 9/2005 vp)

Hankeryhmän asettamispäätös 6.4.2009 (2/69/2009)

3. Keskeinen sisältö

Valmistellaan täsmälliset ja laintasoiset säännökset valvotun koevapauden täytäntöönpanosta ja täytäntöönpanon valvonnassa käytetyistä teknisistä menetelmistä.

4. Organisointi

Vastuuhenkilöt:

Ulla Mohell lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7892

Tuuli Herlin, suunnittelija, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7893

5. Taustatietoja

Lakivaliokunta (9/2005 vp) edellytti, että jos koevapauden valvonnassa käytettyjen teknisten välineiden valikoima myöhemmin vakiintuu, nyt hyväksyttävää säännöstä on valvontakäytäntöjen yhtenäisyyden turvaamiseksi välttämättä edelleen täsmennettävä.

Hankkeella on yhtymäkohtia valvontarangaistusta koskevaan lainvalmisteluun (HE 17/2010 vp), koska tarkoituksena on, että valvonnasta käytettäisiin samoja menetelmiä. Myös säännökset ovat monilta osin samansisältöisiä.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys annetaan eduskunnalle vuoden 2011 kuluessa.

7. Vaikutukset

Täsmälliset säännökset lisäävät täytäntöönpanon yhtenäisyyttä ja tehostavat vankien yhdenvertaisuutta.

8. Muut tiedot

12.11 KUNTIEN OSALLISTUMINEN AUTOMAATTISEEN LIIKENNEVALVONTAAN

1. Tavoite ja tehtävä

Tarkoituksena on laatia ehdotus siitä, miten voitaisiin lisätä kuntien ja poliisin yhteistyötä automaattisessa liikennevalvonnassa ja siihen liittyvässä niin sanotussa rikosoi-keudellisessa haltijavastuumenettelyssä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän mietintö (Oikeusministeriö, työryhmämietintö 2008:4)

Lausuntoyhteenveto (Oikeusministeriö, lausuntoja ja selvityksiä 2008:23)

3. Keskeinen sisältö

Liikennevalvonnan tehostaminen sekä poliisin ja kuntien välisen yhteistyön tiivistäminen automaattiseen liikennevalvontaan liittyvissä asioissa.

4. Organisointi

Valmistelijat

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriön, puh.09 1606 7705

Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Hanke on lähtenyt liikkeelle oikeusministerin, liikenneministerin, peruspalveluministerin ja sisäasiainministerin 4.10.2007 tekemästä päätöksestä lisätä toimenpiteitä liikenneturvallisuuden parantamiseksi. Hankkeen rahoitusvaihtoehdoista ei toistaiseksi ole saatettu yhteisymmärrystä valtiovarainministeriön ja sisäasiainministeriön välillä.

6. Aikataulu

Työryhmän mietintö on ollut lausuntokierroksella.

7. Vaikutukset

Tavoitteena on parantaa liikenneturvallisuutta sekä edistää kuntien ja poliisin välistä yhteistyötä liikennevalvontaan liittyvissä kysymyksissä.

8. Muut tiedot

29/41/2007

OM044:00/2007

13 OIKEUDENKÄYNTI JA OIKEUSLAITOS

13.1 IPR-ASIOIDEN KESKITTÄMINEN MARKKINAOIKEUTEEN

1. Tavoite ja tehtävät

Valmistella ehdotus teollis- ja tekijänoikeuksia koskevien riita-asioiden (IPR-asioiden) tuomioistuinkäsittelyn keskittämisestä markkinaoikeuteen ja näiden asioiden käsittelystä tässä tuomioistuimessa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 9.6.2009

Työryhmän mietintö 30.3.2010 (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 28/2010)

Lausuntotiivistelmä 20.7.2011 (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 36/2011)

3. Keskeinen sisältö

Työryhmä ehdottaa, että markkinaoikeuteen keskitettäisiin muutoksenhaku teollisoikeuksia myöntävien rekisteriviranomaisten päätöksistä sekä lisäksi kaikkien teollis- ja tekijänoikeudellisten riita- ja hakemusasioiden käsittely, kuten myös mainittuihin asioihin liittyvien turvaamistoimiasioiden käsittely. Lisäksi markkinaoikeuteen ohjattaisiin valitukset Viestintäviraston verkkotunnuslain nojalla tekemistä päätöksistä.

Edelleen työryhmä ehdottaa, että niistä Patenti- ja rekisterihallituksen päätöksistä, joista tällä hetkellä valitetaan Patenti- ja rekisterihallituksen valituslautakuntaan mutta joiden osalta muutoksenhakua ei ehdoteta ohjattavaksi markkinaoikeuteen, valitettaisiin jatkossa Helsingin hallinto-oikeuteen. Tämä mahdollistaisi Patenti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnan lakkauttamisen.

4. Organisointi

Valmistelija

Karttunen, Jussi, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7663

5. Taustatietoja

Valtioneuvosto hyväksyi 26.3.2009 periaatepäätöksen aineettomia oikeuksia koskevasta strategiasta. Periaatepäätöksen mukaan teollis- ja tekijänoikeuksia koskevien riita-asioiden käsittely keskitetään markkinaoikeuteen vuoteen 2012 mennessä. Oikeusministeriölle varmistetaan keskittämisen edellyttämät resurssit.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman mukaan immateriaalioikeusasioiden käsittely keskitetään markkinaoikeuteen ja huolehditaan riittävästä voimavaroista.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi oli 9.6.2009–28.2.2010. Työryhmän mietintö on ollut lausunto-kierroksella loppukeväästä 2010.

7. Vaikutukset

Työryhmämietinnön mukaan uudistuksen nettokustannusvaikutus valtiolle olisi yhteensä noin 1 200 000 euroa.

8. Muut tiedot

OM 5/41/2009

OM025:00/2009

13.2 RIKESAKKO- JA RANGAISTUSMÄÄRÄYSMENETTELYN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tuomioistuimen ulkopuolisesta rikosoikeudellisesta menettelystä annettu lainsäädäntö uudistettaisiin. Uusi laki korvaisi nykyiset lait rikesakkomenettelystä (66/1983) ja rangaistusmääräysmenettelystä (692/1993). Lisäksi näihin lakeihin liittyvään lainsäädäntöön tehtäisiin tarpeelliset muutokset.

Tavoitteena on, että nykyiset summaariset rikosprosessilajit korvattaisiin yhdellä nykyaikaisella menettelylajilla, joka olisi perustuslain mukainen ja prosessiekonomisesti järkevä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän mietintö (Oikeusministeriö, Työryhmämietintö 2007:3)

Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2008:4)

HE 94/2009 vp

PeVL 7/2010 vp

LaVM 9/2010 vp

EV 84/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Prosessin käynnistäisi edelleen pääsäännön mukaan poliisimies, tullimies, rajavaltio- tai erävalvoja.

Rikoksesta epäillyn ja asianomistajan suostumus asian käsittelylle summaarisessa menettelyssä olisi tarpeen. Jos suostumusta ei annettaisi, olisi asian käsittelyä lähtökohtaisesti jatkettava tavallisessa rikosprosessijärjestyksessä. Poliisin toimivaltaa laajennettaisiin niin, että poliisi voisi määrätä rikesakon lisäksi myös suhteellisen pienen päiväsakoin tuomittavan sakkorangaistuksen liikenteeseen liittyvistä rikkomuksista ja näpistyksistä. Muut asiat ratkaisisi syyttäjä.

Nykyistä muutoksenhakukieltoa kärjäoikeuden rikesakkoasiassa antamaan ratkaisuun ei säilytettäisi. Ylimääräinen muutoksenhaku yhtenäistettäisiin. Kärjäoikeuden toimivaltaa muutoksenhakuasteena laajennettaisiin.

4. Organisointi

Valmistelija

Rautio, Jaakko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7708

5. Taustatietoja

Eduskunta on edellyttänyt, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin rikesakkosäännösten uudistamiseksi (EV 261/2002 vp). Huomiota on kiinnitetty siihen, että rikesakko on säädetty konkreettisesti rangaistukseksi asetuksessa, minkä ei katsota olevan sopusoinnussa rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kanssa (LaVM 28/2002 vp). Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelmassa lausutaan, että rikesakko- ja rangaistusmääräysmenettely uudistetaan siten, että järjestelmästä tulee kustannustehokas ja perustuslain vaatimukset täyttävä tuomioistuimien ulkopuolinen rikosasioiden käsittelyjärjestelmä. Sekä rikesakko- että rangaistusmääräysmenettely on aikanaan säädetty poikkeuslakeina perustuslainsäätämisyjärjestyksessä.

6. Aikataulu

Uudistusta koskevat lait on hyväksytty ja vahvistettu (L 754–777/2010). Lakien voimaantulosta säädetään erikseen lailla. Tätä koskeva hallituksen esitys annettaneen vuonna 2013 tai 2014.

7. Vaikutukset

Uudistuksella on tarkoitus korvata nykyiset summaariset tuomioistuimien ulkopuoliset rikosprosessilajit yhdellä prosessilajilla, joka olisi perustuslain mukainen ja prosessiekonomisesti viranomaisvoimavarojen käytön kannalta tarkoituksenmukainen. Näistä tavoitteista ensiksi mainittu liittyy rikoksesta epäillyn oikeusturvan parantamiseen ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeiden turvaamiseen erityisesti epäillyn suostumuksen edellyttämisen kautta.

Uudistus edellyttää muutoksia poliisi- ja oikeushallintoviranomaisten tietojärjestelmiin ja käyttämiin lomakkeisiin. Virallisten syyttäjien työmäärän on arvioitu vähenevän noin neljällä henkilötyövuodella, mikä liittyy siihen, että valtaosa nykyisistä rangaistusmääräysasioista ei enää tulisi syyttäjien ratkaistaviksi. Toisaalta tämä ei merkittävästi lisää valvontaa suorittavien virkamiesten työmäärää, koska he jo nykyisin antavat tiedoksi rangaistusvaatimuksen.

8. Muut tiedot

OM 6/41/2006

OM022:00/2006

13.3 ESITUTKINTA-, PAKKOKEINO- JA POLIISILAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Esitutkinta-, pakkokeino- ja poliisilainsäädännön kokonaisuudistuksen jatkovalmistelu esitutkinta- ja pakkokeino toimikunnan mietinnön ja sen eriävien mielipiteiden sekä mietinnöstä annettujen lausuntojen pohjalta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Esitutkinta- ja pakkokeino toimikunnan mietintö (oikeusministeriön komiteamietintö 2009:2)

HE 222/2010 vp

HE 224/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Hankkeeseen asetetun ohjausryhmän tehtävänä on sovittaa yhteen hallituksen esityksen muotoon laadittavat ehdotukset siten, että oikeusministeriö huolehtii rikosten selvittämiseen liittyvän lainsäädännön (nykyisin esitutkintalaki ja pakkokeinolaki) esittelystä ja sisäasiainministeriö huolehtii rikosten estämiseen ja paljastamiseen liittyvän lainsäädännön (nykyisin poliisilaki) esittelystä. Ohjausryhmän määräajan puitteissa tulee myös huolehtia ehdotusten tarkastamisesta oikeusministeriön lainvalmisteluosaston laintarkastusyksikössä ja kääntämisestä.

Ohjausryhmän tulee sovittaa yhteen valtiovarainministeriössä ja puolustusministeriössä valmisteltavat tullilaitosta ja puolustusvoimia koskevaan lainsäädäntöön johdonmukaisuussyistä tarvittavat muutokset.

4. Organisointi

Ohjausryhmän kokoonpano:

Puheenjohtaja:

Lainsäädäntöjohtaja Asko Välimaa, oikeusministeriö

Jäsenet:

Lainsäädäntöjohtaja Kimmo Hakonen, sisäasiainministeriö

Lainsäädäntöneuvos Janne Kanerva, oikeusministeriö

Hallitusneuvos Tomi Vuori, sisäasiainministeriö (Vuori on nykyisin Poliisihallituksessa)

Ohjausryhmän sihteereinä toimivat Kanerva ja ylitarkastaja Marko Meriniemi sisäasiainministeriöstä.

5. Taustatietoja

Oikeusministeriön ja sisäasiainministeriön asettama esitutkinta- ja pakkokeinotoimikunta luovutti mietintönsä 20.5.2009. Mietintö on ollut 31.8.2009 päättyneellä lausuntokierroksella.

Lainvalmisteluhanke liittyy pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelmaan, jossa todetaan: "Toteutetaan esitutkinta-, pakkokeino- ja poliisilain kokonaisuudistus. Tehostetaan ja nopeutetaan vaativien rikosasioiden esitutkinta-, syyteharkinta ja oikeuskäsittelyä lisäämällä syyttäjien osallistumista esitutkintaan ja varmistamalla tähän riittävät voimavarat."

Lainsäädännön uudistamisen taustalla on se, että osittaisuudistusten johdosta kysymyksessä olevista kolmesta laista on muodostunut osin sekava ja vaikeasti hallittava kokonaisuus. Tavoitteena on viranomaisten toimivaltuuksien täsmällinen ja kattava sääntely niin, että huomioon otetaan toisaalta perus- ja ihmisoikeuksien suoja ja toisaalta tehokkaan rikostorjunnan tarpeet.

6. Aikataulu

Ohjausryhmän toimikausi on ollut 1.10.2009 – 30.4.2010. Hallituksen esitykset HE 222/2010 vp ja HE 224/2010 vp on annettu eduskunnalle 29.10.2010. Hankkeeseen liittyvät lait on jo vahvistettu. Uudet esitutkintalaki (805/2011), pakkokeinolaki (806/2011) ja poliisilaki (872/2011) liitelakeineen tulevat voimaan 1.1.2014. Laki pakkokeinolain 5 luvun muuttamisesta (871/2011; kotietsinnän saattaminen jälkikäteen tuomioistuimeen) tuli voimaan jo 1.8.2011.

7. Hankkeen vaikutukset

Esitutkinta- ja pakkokeinotoimikunta on arvioinut ehdotuksillaan olevan moninaisia vaikutuksia julkiseen talouteen, viranomaisten toimintaan ja sukupuolten asemaan. Lainsäädäntömuutoksilla on lisäksi tarkoitus edistää oikeusturvan sekä perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista, vahvistaa lasten asemaa esitutkinnassa sekä edistää rikoksen-

torjuntaa ja turvallisuutta. Hankkeen vaikutukset pitkälti riippuvat siitä, miksi sen ehdotukset lausuntopalauteen perusteella muodostuvat.

8. Muut tiedot

OM 19/41/2009
OM040:00/2009

13.4 OIKEUDENKÄYNTIASIAMIEHIÄ JA -AVUSTAJIA KOSKEVAN SÄÄNTELYN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on arvioida ja tarvittaessa ehdottaa oikeudenkäyntiasiamiehiä ja oikeudenkäyntiavustajia yleisissä tuomioistuimissa koskevan sääntelyn tarkistamista. Tavoitteena on, että sääntely riittävästi takaa asianosaisten oikeusturvan ja yleisemmin asianmukaisen oikeudenhoidon.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 16.5.2008
Työryhmän mietintö 25.11.2009 (Oikeusministeriö, työryhmämietintö 2009:17)
Lausuntotiivistelmä 5.7.2010 (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 55/2010)
HE 318/2010 vp
LaVM 40/2010 vp
Lait 715–726/2011

3. Keskeinen sisältö

Muille oikeudenkäyntiasiamiehille ja -avustajille kuin asianajajille ja julkisille oikeusavustajille perustettaisiin uusi lupajärjestelmä. Luvat myöntäisi riippumaton oikeudenkäyntiavustajalautakunta.

Luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja olisi oikeudenkäyntiasiamiehen ja -avustajan tehtävässään, samoin kuin tuomioistuimen määräykseen tai avustajanmääräykseen perustuvassa tehtävässä, velvollinen noudattamaan asiallisesti samansisältöisiä ammattieettisiä sääntöjä kuin asianajajat ja julkiset oikeusavustajat. Luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja olisi mainituissa tehtävissään oikeuskanslerin, Suomen Asianajajaliiton yhteydessä toimivan valvontalautakunnan ja oikeudenkäyntiavustajalautakunnan valvonnan alainen.

Oikeudenkäyntiasiamiehenä tai -avustajana yleisissä tuomioistuimissa voisi yleensä toimia vain asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja.

4. Organisointi

Valmistelija

Karttunen, Jussi, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7663

5. Taustatietoja

Tuomioistuinlaitoksen pitkän aikavälin kehittämislinjoja selvittänyt Tuomioistuinlaitoksen kehittämiskomitea tarkasteli yhtenä osa-alueena avustamista oikeudenkäynnissä (Komiteanmietintö 2003:3). Komitea katsoi, että avustajien ja asiamiesten kelpoisuusvaatimuksia tulisi yleisten tuomioistuinten osalta tiukentaa.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi oli 16.5.2008 – 31.10.2009. Työryhmän mietintö oli lausunto-kierroksella alkuvuodesta 2010. Hallituksen esitys eduskunnalle annettiin 17.12.2010. Eduskunnan lakivaliokunta antoi hallituksen esitystä koskevan mietinnön 18.2.2011. Eduskunta hyväksyi 1.3.2011 lait lakivaliokunnan mietinnön mukaisina. Tasavallan Presidentti vahvisti lait 17.6.2011 ja ne tulevat voimaan 1.1.2013.

7. Vaikutukset

Oikeudenkäyntiavustajalautakunnasta aiheutuisi valtiolle vähäisiä kustannuksia. Luvan saaneilta oikeudenkäyntiavustajilta perittävät hakemusmaksu ja valvontamaksu on kuitenkin tarkoitus mitoitaa niin, että niistä yhteensä saatavilla tuloilla voidaan kattaa oikeudenkäyntiavustajalautakunnan toiminnasta valtiolle aiheutuvat kustannukset.

8. Muut tiedot

OM 7/41/2008

OM022:00/2008

13.5 HOVIOIKEUKSIEN, KÄRÄJÄOIKEUKSIEN JA HALLINTO-OIKEUKSIEN ORGANISAATIO-SÄÄDÖSTEN JA MÄÄRÄAJAKSI NIMITETTÄVIEN TUOMAREIDEN NIMITTÄMISTÄ KOSKEVIEN SÄÄDÖSTEN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoitteena on siirtää hovioikeuksia, käräjäoikeuksia ja hallinto-oikeuksia koskeva sääntely asianmukaiselle säädöstasolle. Lisäksi tavoitteena on tarkastella hovioikeuksien, käräjäoikeuksien ja hallinto-oikeuksien organisaatioita ja määräaikaisten

tuomareiden nimittämistä koskevaa säännöstöä koordinoitusti ja kokonaisvaltaisesti yli tuomioistuinlinjojen ja tuomioistuinasteiden.

Hankkeelle asetetun työryhmän tehtävänä on arvioida, mitkä hovioikeuksia, käräjäoikeuksia ja hallinto-oikeuksia koskevat säännökset säilytetään laintasoisina ja mitkä asiat jäävät säänneltäviksi hovioikeuksien, käräjäoikeuksien ja hallinto-oikeuksien työjärjestyksissä. Sääntelytason ohella otetaan tarkasteluun myös kaikki tuomioistuimista viime vuosina esitetyt hovioikeuksien, käräjäoikeuksien ja hallinto-oikeuksien johtamisorganisaatioita sekä määräaikaisten tuomareiden nimittämismenettelyä ja -toimivaltuuksia koskevat kehittämisaloitteet sekä eduskunnan lakivaliokunnan ja valtionalouden tarkastusviraston huomiot ns. esittelijäkokoonpanoista.

Työryhmän arvioi työnsä kuluessa myös muut mahdolliset näiden tuomioistuinten toimintaympäristön muutoksista aiheutuvat organisaatiolakien kehittämistarpeet ja tekee tarvittavat ehdotukset lainsäädäntömuutoksiksi kaikilta osin. Työryhmän tulee harkita mahdollisuutta laatia yhtenäinen hovioikeuksia, käräjäoikeuksia ja hallinto-oikeuksia koskeva tuomioistuinlaki. Lisäksi työryhmä laatii luonnokset hovioikeuksien, käräjäoikeuksien ja hallinto-oikeuksien työjärjestyksen ohjeellisesta sisällöstä.

Hankkeelle on asetettu myös ohjausryhmä, jonka tehtävänä on keskustella hankkeen päälinjauksista sekä varmistaa valmistelutyöryhmän ratkaisujen yhdenmukaisuus ja kaikkien osapuolien näkemysten huomioon ottaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 21.11.2008, OM 2/31/2008

Muistio 21.11.2008

Määräaikaisten tuomareiden nimittäminen ja eräiden tuomioistuinten johtamisjärjestelmän kehittäminen, oikeusministeriö julkaisu 5/2010

Määräaikaiseen tuomarinvirkaan nimittämistä halutaan yhdenmukaistaa, oikeusministeriön tiedote 19.2.2010

HE 280/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Hankkeen keskeinen sisältö on valmistella ehdotukset hallituksen esityksiksi yhtäältä hovioikeuksien, käräjäoikeuksien ja hallinto-oikeuksien organisaatioista ja toisaalta määräaikaisten tuomareiden nimittämismenettelystä.

4. Organisointi

Ohjausryhmän kokoonpano:

Puheenjohtaja: Kansliapäällikkö Tiina Astola, oikeusministeriö

Jäsenet:

Presidentti Pauliine Koskelo, korkein oikeus

Presidentti Pekka Hallberg, korkein hallinto-oikeus

Presidentti Mikko Könkkölä, Helsingin hovioikeus
Ylituomari Hannu Renvall, Turun hallinto-oikeus
Ylijohtaja Kari Kiesiläinen, oikeusministeriö

Sihteeri: Yliassistentti Mikko Vuorenpää, Turun yliopisto

Työryhmän kokoonpano:

Puheenjohtaja: Presidentti Mikko Könkkölä, Helsingin hovioikeus

Varapuheenjohtaja: Ylituomari Hannu Renvall, Turun hallinto-oikeus

Jäsenet:

Hovioikeudenlaamanni Pauli Viitanen, Helsingin hovioikeus
Hovioikeudenneuvos Marianne Wagner-Prenner, Rovaniemen hovioikeus
Kansliapäällikkö Anne Hallavainio, Kouvolan hovioikeus
Laamanni Juhani Hirvonen, Kanta-Hämeen käräjäoikeus
Hallintopäällikkö Markku Ratilainen, Pirkanmaan käräjäoikeus
Ylituomari Heikki Jukarainen, Hämeenlinnan hallinto-oikeus
Hallinto-oikeustuomari Tuomas Lehtonen, Kouvolan hallinto-oikeus
Hallintopäällikkö Päivi Toivanen, Kuopion hallinto-oikeus
Käräjätuomari Anna-Mari Porkkala-Hietala, Suomen tuomariliitto r.y.
Puheenjohtaja Tuija Heino, Oikeushallinnon Henkilökunta OHK r.y.
Lainsäädäntöneuvos Maarit Leppänen, oikeusministeriö
Hallitusneuvos Heikki Liljeroos, oikeusministeriö, 09 1606 7608

Työryhmän sihteeri: Yliassistentti Mikko Vuorenpää, Turun yliopisto

5. Taustatietoja

Tuomioistuinten perustuslaissa säännelty asema edellyttää, että tuomioistuinten toiminnasta säädetään lailla. Näin toimivaltuuksista ja muista seikoista, jotka saattavat vaikuttaa tuomioistuinten tai tuomareiden riippumattomuuteen, tulee säätää lailla. Keskeisten säännösten hovioikeuksien, käräjäoikeuksien ja hallinto-oikeuksien tehtävistä, lainkäyttöasioiden käsittelystä ja ratkaisemisesta, lainkäyttöhenkilökunnasta ja sen palvelussuhteen väliaikaisesta järjestämisestä tulee olla lain tasolla. Nykyisin osa säännöksistä on asetuksissa.

Tuomioistuinten toimintaympäristössä on viime vuosina tapahtunut tai on parhaillaan tapahtumassa muutoksia, joista johtuu myös hovioikeuksien, käräjäoikeuksien ja hallinto-oikeuksien organisaatiolakien sisällön tarkistamiseen. Sekä yleiset että hallintotuomioistuimet ovat tehneet oikeusministeriölle useita aloitteita yhtäältä hovioikeuksien, käräjäoikeuksien tai hallinto-oikeuksien organisaatioiden ja toisaalta määräaikaisten tuomareiden nimittämismenettelyn tai nimittämistoimivallan kehittämiseksi.

Eduskunnan lakivaliokunta on käsitellessään niin sanottujen kevennettyjen kokoonpanojen käyttöön ottamista hallinto-oikeuksissa edellyttänyt LaVM 9/2006 vp., että oikeusministeriön on hovioikeusmenettelyn muun kehittämisen yhteydessä syytä arvioida

tällaisen, nykyisin hovioikeuslaissa säädetyn järjestelyn asianmukaisuutta. Valtiontalouden tarkastusvirasto on tarkastuskertomuksessaan 169/2008 puolestaan katsonut, että mahdollisuudet esittelijäkokoonpanon käyttöön hallinto-oikeuksissa tulisi selvittää.

6. Aikataulu

Mietinnön 5/2010 työryhmän toimeksianto on toteutettu osittain. Hallituksen esitys laeiksi tuomareiden nimittämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta on annettu eduskunnalle joulukuussa 2010 (HE 280/2010 vp). Eduskunta hyväksyi esitykseen sisältyvät lait 1.3.2011 ja ne tulivat voimaan 1.10.2011.

7. Vaikutukset

Hankkeella pyritään vahvistamaan tuomioistuinten riippumattomuutta ja tuomioistuinorganisaatioiden toimivuutta ja yhtenäisyyttä.

8. Muut tiedot

OM 2/31/2008

OM023:00/2008

13.6 VAKUUTUSOIKEUDEN TOIMINNAN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoitteena on kehittää vakuutusosoikeuden toimintaa siten, että oikeusturvan tason heikkenemättä asioiden käsittelyajat vakuutusosoikeudessa lyhenevät.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Vakuutusosoikeuden 6.11.2006 tekemä esitys oikeusministeriölle uusista toimenpiteistä vakuutusosoikeuden toiminnan tehostamiseksi (373/0/2006).

Työryhmän asettamispäätös 10.4.2008

Työryhmämietintö 2009:10, Vakuutusosoikeuden toiminnan kehittäminen

HE 281/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän tehtävänä on tavoitteensa puitteissa kehittää vakuutusosoikeuden henkilöstörakennetta, kokoonpanoja, lainkäyttöprosesseja, asioiden valmistelua ja vakuutusosoikeuden muita menettelytapoja.

Työryhmän tulee ottaa kantaa erityisesti seuraaviin seikkoihin

- luodaanko joihinkin vakuutusosoikeuden asiaryhmiin niiden oikeusturvatarpeisiin vastaava erityinen nopeutettu valmistelumenettely
- rajataanko lisäselvityksen vastaanottaminen johonkin määräaikaan
- mitkä ovat oikeusturvan takaavat ratkaisukokoonpanot erityyppisissä asioissa
- asiantuntijajäsenten tarve ja esteettömyyden varmistaminen
- mitkä ovat hallintoistunnon ja täysistunnon kokoonpanot ja toimivaltuudet ja
- mitkä ovat esittelijöiden ja valmistelijoiden kelpoisuusvaatimukset ja tehtävät.

4. Organisointi

Työryhmän puheenjohtaja:

Hallintoneuvos Niilo Jääskinen, korkein hallinto-oikeus

Työryhmän jäsenet:

Ylituomari Timo Havu, vakuutusosoikeus

Lainsäädäntöneuvos Leena Halila, oikeusministeriö

Hallinto-oikeustuomari Liisa Heikkilä, Helsingin hallinto-oikeus

Hallitusneuvos Katriina Alaviuhkola, sosiaali- ja terveysministeriö

Laamanni Juha Pystynen, vakuutusosoikeus

Vakuutusosoikeustuomari Olli Olanterä, vakuutusosoikeus

Kansliapäällikkö Timo Tervonen, vakuutusosoikeus

Notaari Maarit Hinkkanen, vakuutusosoikeus

Työryhmän sihteeri

Hovioikeuden viskaali Martta Plathin, Turun hovioikeus

Työryhmän päätettyä työnsä elokuussa 2009 hanketta on jatkettu virkamiestyönä oikeusministeriössä.

Lisätiedot: kehittämispäällikkö Ann-Mari Pitkäranta, oikeusministeriö, 09 1606 7915.

5. Taustatietoja

Vakuutusosoikeudessa käsiteltäville asioille on ominaista, että niissä on kysymys valittajan perustoimeentulon kannalta keskeisistä etuuksista. Tällaisia asioita koskevat valitukset tulisi käsitellä erityisen kiireellisesti. Vakuutusosoikeuden asioiden keskimääräinen käsittelyaika on viime vuosina ollut yli vuoden. Tilannetta on jo 2000-luvulla pyritty korjaamaan uudistamalla vakuutusosoikeuden johtamisorganisaatiota, kehittämällä vakuutusosoikeuden menettelytapoja ja lisäämällä sen henkilöstö-resursseja. Jo suoritetuista kehittämistoimenpiteistä huolimatta käsittelyaika vakuutusosoikeudessa ei ole lyhentynyt toivotulla tavalla.

Vakuutusosoikeus on 6.11.2006 tehnyt esityksen oikeusministeriölle uusista toimenpiteistä vakuutusosoikeuden toiminnan tehostamiseksi. Esityksessä todetaan, että vakuutusoi-

keuden toimintaa tulisi ensisijaisesti tehostaa puuttamalla ruuhkautumista aiheuttaviin prosessuaalisiin rakenteisiin. Esityksessä ehdotetaan jatkoselvitettäväksi mahdollisuudet ottaa osaan asioita käyttöön valituslupajärjestelmä, vähentää työoloja tuntevien asian-tuntijajäsenten osallistumista päätöksentekoon, rajoittaa lisäselvityksen vastaanottamista ja keventää viisijäsenisen ratkaisukokoonpanon menettelytapoja.

Nykyisen hallituksen hallitusohjelman mukaan sosiaaliturvan muutoksenhakuprosessissa vahvistetaan oikeudenmukaisen oikeuden osa-alueita. Asianosaisjulkisuutta vakuutus-oikeuden käsittelyssä parannetaan.

6. Aikataulu

Työryhmä luovutti mietintönsä 20.8.2009. Lausuntotiivistelmä on valmistunut helmikuussa 2010.

Hallituksen esitys eduskunnalle vakuutus-oikeuslain muuttamiseksi on annettu joulukuussa 2010 (HE 281/2010 vp).

Asian käsittely todettiin eduskunnassa rauenneeksi 12.4.2011.

Asian valmistelua uudelle eduskunnalle jatketaan oikeusministeriössä virkatyönä syksyllä 2011.

7. Vaikutukset

Vakuutus-oikeuden toimintamuotojen tehostuessa myös käsittelyajat lyhenevät.

8. Muut tiedot

OM 4/32/2006

OM016:00/2008

13.7 TUOMIOISTUINHARJOITTELUN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on arvioida tuomioistuinharjoittelun kehittämistä siten, että se antaisi nykyistä paremmat valmiudet oikeuslaitoksen lakimiestehtäviin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Muistio 21.12.2007

Asettamispäätös 21.12.2007

OMTR 2009:5 Tuomioistuinharjoittelu (Oikeusministeriö, työryhmämietintöjä 2009:5)

OMLS 2009:27 Tuomioistuinharjoittelu (Oikeusministeriö, lausuntoja ja selvityksiä 2009:27)

Asettamispäätös 1.2.2010

OMML 58/2010 Tuomioistuinharjoittelijan toimivalta (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 58/2010)

OMML 76/2010 Tuomioistuinharjoittelun kehittäminen (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 76/2010)

HE 278/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Hankkeen keskeinen sisältö on valmistella ehdotus hallituksen esitykseksi siitä, miten tuomioistuin-harjoittelu jatkossa käytännössä järjestetään ja mikä on sen sisältö.

4. Organisointi

1.2.2010 asetetun työryhmän kokoonpano on seuraava:

Puheenjohtaja:

Laamanni Erkki Hämäläinen, Varsinais-Suomen käräjäoikeus

Jäsenet:

Laamanni Leena Kartimo, Suomen Tuomariliitto ry

Asianajaja Elli Björkberg, Nuoret Lakimiehet ry

Koulutuspäällikkö Jorma Hirvonen, oikeusministeriö

Hallinto-oikeustuomari Marjatta Korsbäck, Vaasan hallinto-oikeus

Hovioikeudenneuvos Pasi Oikonen, Rovaniemen hovioikeus

Ylitarkastaja Jarkko Mannerhovi, oikeusministeriö

Työryhmän sihteerinä toimii ylitarkastaja Jarkko Mannerhovi

5. Taustatietoja

Tuomioistuinharjoittelusta säädetään käräjäoikeuslaissa (581/1993) ja käräjäoikeusasetuksessa (582/1993). Säännökset ovat tulleet voimaan alioikeusuudistuksen yhteydessä 1.12.1993.

Kiinteistöjen kirjaamisasioiden siirtäminen käräjäoikeuksista maanmittauslaitokselle vuoden 2010 alusta vähentää tuomioistuinharjoittelua suorittavien notaarien työtehtäviä käräjäoikeuksissa.

Vuoteen 2019 mennessä huomattava osa oikeuslaitoksen lakimiesammateissa työskentelevistä henkilöistä siirtyy eläkkeelle. Avautuviin virkoihin halutaan päteviä ja ammattitaitoisia lakimiehiä.

Oikeuslaitos joutuu tulevaisuudessa kilpailemaan pätevistä työvoimasta. Harjoittelun kehittämisen arvioidaan myös lisäävän sen houkuttelevuutta ja kiinnostusta oikeuslaitoksen virkoihin.

6. Aikataulu

21.12.2007 asetetun työryhmän toimikausi päättyi 31.3.2009. Mietintö on ollut lausuntokierroksella ja lausuntotiivistelmä on julkaistu 21.10.2009. Valmistelua jatkettiin 23.2.2010 asetetussa työryhmässä. Hallituksen esitys eduskunnalle tuomioistuinharjoittelua koskevaksi lainsäädännöksi on annettu eduskunnalle joulukuussa 2010 (HE 278/2010 vp). Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen sisältyvät lait 22.2.2011 ja ne tulivat voimaan 1.7.2011.

7. Vaikutukset

Esityksellä pyritään siihen, että tuomioistuinharjoittelijoiden osaamiseen liittyvät kehittämistavoitteet voidaan toteuttaa mahdollisimman yhtenäisellä tavalla sekä parantaa oikeuslaitoksen lainkäyttötehtäviin haluavien valmiuksia suoriutua tehtävistään.

8. Muut tiedot

OM 22/31/2007

13.8 TUOMARIT KANSAINVÄLISISSÄ JA EU:N TUOMIOISTUIMISSA – KANSALLISEN VALINTA- JA NIMEÄMISMENETTELYN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on uudistaa nimeämismenettelyä Suomen asettaessa tuomariehdokkaita kansainvälisiin ja Euroopan unionin tuomioistuimiin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Valtioneuvoston kanslian asettaman työryhmän mietintö (VNK:n julkaisusarja 14/2006)

Valtioneuvoston kanslian toimeksianto oikeusministeriölle (VNK 012:00/2005)

Oikeusministeriön asettaman työryhmän asettamispäätös (OM 10/42/2008)

Hallituksen esitys (51/2010 vp)

Lakialoite (LA 28/2010 vp)

Lakivaliokunnan mietintö (LaVM 12/2010 vp)

Eduskunnan vastaus (EV 104/2010 vp)

Laki tuomareiden nimittämisestä annetun lain muuttamisesta (741/2010)

Valtioneuvoston asetus kansainvälisten tuomioistuinten ja Euroopan unionin tuomioistuimen tuomari- ja jäsenehdokkaiden nimeämistä valmistelelevasta neuvottelukunnasta (247/2011)

3. Keskeinen sisältö

Valtioneuvoston kanslia asetti 12. elokuuta 2005 työryhmän, jonka tehtäväksi annettiin laatia ehdotus nimeämismenettelyn kehittämiseksi Suomen nimetessä tuomariehdokkaita kansainvälisiin ja Euroopan unionin tuomioistuimiin. Tavoiteltavana pidettiin sitä, että Suomen sisäisen päätöksentekojärjestelmän avoimuutta kehitettäisiin edelleen tavalla, joka turvaisi mahdollisimman hyvien ehdokkaiden valinnan. Työryhmä luovutti mietintönsä 25. syyskuuta 2006.

Oikeusministeriö asetti 21.1.2009 työryhmän hankkeen jatkovalmistelua varten. Työryhmän tehtävänä oli laatia valtioneuvoston kanslian asettaman työryhmän mietinnön ja siitä saadun lausuntopalautteen pohjalta ehdotus nimeämismenettelystä. Työryhmä laati ehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon.

Hallituksen esityksen mukaan avoinna olevista kansainvälisten ja EU:n tuomioistuinten tuomarin tehtävistä, joihin Suomi nimeää ehdokkaan, olisi ilmoitettava julkisesti. Ehdokasasettelun valmistelua varten perustettaisiin asiantuntijaneuvottelukunta, joka arvioisi tehtävään ilmoittautuneet ja antaisi heistä lausunnon. Ehdokkaan nimeämisestä päättäisi valtioneuvosto. Asiaa koskevat säännökset lisättäisiin tuomareiden nimittämisestä annettuun lakiin. Asiantuntijaneuvottelukunnan asettamisesta ja toiminnasta voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

4. Organisointi

Valmistelija

Puurunen, Tapio, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7639

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallitus antoi asiasta eduskunnalle esityksensä (HE 51/2010 vp) huhtikuussa 2010. Eduskunta antoi vastauksensa kesäkuussa 2010 (EV 104/2010 vp). Laki tuomareiden nimittämisestä annetun lain muuttamisesta (741/2010) tuli voimaan 1.11.2010. Valtioneuvoston asetus kansainvälisten tuomioistuinten ja Euroopan unionin tuomioistuimen tuomari- ja jäsen ehdokkaiden nimeämistä valmistelevalta neuvottelukunnasta (247/2011) tuli voimaan 1.4.2011.

7. Vaikutukset

Uudistus yhdenmukaistaisi valintamenettelyä Suomen asettaessa tuomariehdokkaita EU:n ja kansainvälisiin tuomioistuimiin ja lisäisi menettelyn avoimuutta.

8. Muut tiedot

OM 10/42/2008

OM017:00/2009

13.9 VALTION VAROISTA MAKSETTAVISTA TODISTELUKUSTANNUKSISTA ANNETUN LAIN MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Todistelusta aiheutuvien kustannusten ja haitan korvaaminen myös puhelimitse tai videoneuvottelussa kuulluille todistajille. Matkakustannusten ja toimeentulokustannusten ennakkoa myöntävän viranomaisen määrittely uudelleen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry:n neuvottelupyyntö tuomioistuimessa tapahtuvasta puhelintodistelusta 18.6.2008

Neuvottelumuistio 28.11.2008 (neuvottelu OM:n ja Suomen Poliisijärjestöjen liitto ry:n välillä tuomioistuimessa tapahtuvasta puhelintodistelusta ja puhelintodistelun korvaamisesta)

Lausuntopyyntö 26.8.2011

3. Keskeinen sisältö

Myös puhelinta tai videoneuvottelua käyttäen kuullulla todistajalla olisi oikeus saada valtion varoista kohtuullinen korvaus tarpeellisista matka- ja toimeentulokustannuksista sekä taloudellisesta menetyksestä. Puhelimitse kuullulle voitaisiin suorittaa koko- tai osapäivärahaa vastaava korvaus, jos kuulemisesta on aiheutunut hänelle haittaa.

Matkakustannuksia tai toimeentulokustannuksia varten ennakkoa tarvitsevan olisi pyydetävä sitä oleskelupaikkansa oikeusaputoimiston johtavalta julkiselta oikeusavustajalta tai tämän tehtävään määräämältä virkamieheltä.

4. Organisointi

Valmistelija:

Natunen, Satu-Maaria, ylitarkastaja, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7568

5. Taustatietoja

Lokakuusta 2003 lukien todistajaa, muuta todistelutarkoituksessa kuultavaa henkilöä ja asianomistajaa on voitu kuulla oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 34 a §:ssä säädetyissä tapauksissa myös videoneuvottelua tai puhelinta käyttäen.

Valtion varoista maksettavista todistelukustannuksista annetun lain 1 §:n mukaan valtion varoista maksettavaan kohtuulliseen korvaukseen tarpeellisista matka- ja toimeentulokustannuksista sekä taloudellisesta menetyksestä on oikeutettu tuomioistuimeen saapunut todistaja. Käytännössä on esiintynyt vaihtelua siinä, maksetaanko korvausta puhelimesta kuullulle.

Todistaja voi saada tuomioistuimeen tehtävää matkaa varten valtion varoista ennakolta korvauksen matka- ja toimeentulokustannuksista. Voimassa olevan lain mukaan ennakkoa pyydetään henkilön oleskelupaikkakunnan poliisipiirin päälliköltä tai siltä virkamieheltä, jonka lääninhallitus on määrännyt poliisipiirin päällikön sijaan käsittelemään ennakkoa koskevia asioita.

Kun ennakkoon maksettavista korvauksista säädettiin, nimismiehet toimivat nimismiespiireissä sekä poliisipäälliköinä että yleisinä syyttäjinä, minkä vuoksi oli käytännöllistä, että todistelukorvausten ennakot säädettiin haettaviksi poliisilta. Vuoden 1996 kihlakuntaudistuksessa syyttäjälaitos eriytettiin poliisista, eikä ole enää perusteltua, että todistelukustannusten ennakkoa haetaan poliisilta.

6. Aikataulu

HE-luonnoksesta on pyydetty lausuntoja 7.10.2011 mennessä.

7. Vaikutukset

Todistelukorvausten maksamisesta puhelimitse ja videoneuvottelussa kuulluille aiheutuisi arviolta joidenkin tuhansien eurojen kustannus vuodessa.

Todistelukustannusten korvausten ennakoitten siirtämisellä poliisilaitoksilta oikeusaputoimistoille ei olisi taloudellisia vaikutuksia. Esitetty lainmuutos lisäisi hieman oikeusaputoimistojen tehtäviä ja vähentäisi poliisilaitosten tehtäviä. Muutos ei olisi merkittävä, koska ennakkoa on haettu koko maassa keskimäärin kaksi tai kolme kertaa päivässä.

8. Muut tiedot

OM 6/31/2011

13.10 OIKEUDENKÄYMISKAAREN 17 LUVUN JA SIIHEN LIITTYVÄN TODISTELUA YLEISISSÄ TUOMIOISTUIMISSA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Toimikunnan tehtävä on laatia ehdotus oikeudenkäymiskaaren 17 luvun ja siihen liittyvän todistelua yleisissä tuomioistuimissa koskevan lainsäädännön uudistamiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimikunnan asettamispäätös 15.11.2010.

3. Keskeinen sisältö

Toimikunnan on arvioitava, missä määrin voimassa olevat säännökset vastaavat nykyisiä oikeudellisia ja yhteiskunnallisia käsityksiä sekä pitää silmällä erityisesti oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevia ja siihen liittyviä perus- ja ihmisoikeuksia. Toimikunnan tulee esittää tarvittavat muutosehdotukset sekä kartoittaa mahdolliset puutteet sääntelyssä ja ehdottaa tarpeelliseksi katsomaansa uutta sääntelyä. Toimikunnan tulee tehdä hallinto- ja erityistuomioistuimia sekä välimiesmenettelyä koskevaan lainsäädäntöön johdonmukaisuussyistä tarvittavat muutosehdotukset Toimikunnan on myös valmistettava tarvittavat muutokset myös muuhun kuin oikeudenkäyntiä koskevaan prosessuaaliseen lainsäädäntöön, jotta oikeudenkäynti ja täytäntöönpano sekä rikosasioissa lisäksi esitutkinta ja syyteharkinta muodostavat johdonmukaisen kokonaisuuden. Muihin kuin edellä mainittuihin todistelusäännöksiin on tehtävä johdonmukaisuuden vaatimat muutosehdotukset. Tarvittaessa toimikunnan on lisäksi laadittava ehdotukset oikeudenhoitoa vastaan tehtyjä rikoksia koskevan rikoslain 15 luvun ja muiden asiaan liittyvien rikosoikeudellisten säännösten muuttamiseksi.

4. Organisointi

Puheenjohtaja:

Professori Dan Frände

Varapuheenjohtaja:

Lainsäädäntöjohtaja Asko Välimaa, oikeusministeriö

Jäsenet:

Lainsäädäntöneuvos Jaakko Rautio, oikeusministeriö

Hallitusneuvos Katriina Laitinen, sisäasiainministeriö

Valtionsyyttäjä Mika Illman, Valtakunnansyyttäjänvirasto

Hovioikeudenneuvos Paula Salonen, Helsingin hovioikeus

Käräjätuomari Tatu Leppänen, Vantaan käräjäoikeus

Käräjätuomari Eija Larinkoski, Helsingin käräjäoikeus

Asianajaja Markku Fredman, Suomen Asianajajaliitto

Asianajaja Petra Kiurunen, Suomen Asianajajaliitto

Rautio toimii myös toimikunnan päätoimisena sihteerinä. Toimikunta voi ottaa sivutoimisia sihteereitä ja kuulla asiantuntijoita.

5. Taustatietoja

Viimeisen noin 20 vuoden aikana on oikeudenkäyntiä koskevat säännökset uudistettu kattavasti. Oikeudenkäymiskaaren 17 luku on viimeinen uudistamatta oleva suurempi ja käytännön kannalta tärkeä kokonaisuus, sillä oikeudenkäymiskaaren 17 lukua ei ole systemaattisesti uudistettu vuoden 1948 jälkeen.

Oikeudenkäymiskaaren 17 luku on eräiltä osin muutenkin vanhentunut ja aukollinen. Erityisesti uudistamisen tarvetta on nähty todistajan vaitiolo-oikeutta ja vaitiolovelvollisuutta koskevissa säännöksissä. Myös todistajan erityistä kelpoisuutta, todistajan valaa tai vakuutusta, katselmusta, asiantuntijoita ja totuusvakuutusta koskevien säännösten

uudistamista on pidetty tarpeellisena. Käytännössä enenevässä määrin soveltamisvaikeuksia on aiheutunut siitä, että laissa ei säädetä lainvastaisesti hankittujen todisteiden hyödyntämisestä.

Oikeudenkäymiskaaren 17 luku ei kaikilta osin vastaa nykylainsäädännöltä edellytetyjä vaatimuksia selkeydeltään, täsmällisyydeltään ja kirjoitustavaltaan. Lisäksi lukuisten säännösviittausten takia säädöskokonaisuuden havainnollisuus ja säännösten soveltamisen helppous ovat kärsineet.

6. Aikataulu

Toimikunnan toimikausi on 15.11.2010 – 30.4.2012.

7. Vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 18/41/2010

OM031:00/2010

14 KANSAINVÄLINEN PROSESSIOIKEUS

14.1 SOVITTELUDIREKTIIVIN TÄYTÄNTÖÖNPANO

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on panna kansallisesti täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston 21 päivänä toukokuuta 2008 annettu direktiivi 2008/52/EY tietyistä sovittelun näkökohdista siviili- ja kauppaoikeuden alalla.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 1.10.2009

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/52/EY tietyistä sovittelun näkökohdista siviili- ja kauppaoikeuden alalla (EUVL L 136, 24.5.2008, s. 3)

Sovitteludirektiivin täytäntöönpano (Mietintöjä ja lausuntoja 36/2010)

Sovitteludirektiivin täytäntöönpano (Lausuntotiivistelmä 64/2010)

HE 284/2010 vp

LaVM 32/2010 vp

EV 294/2010 vp

Lait 394/2011, 395/2011, 396/2011

3. Keskeinen sisältö

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki riita-asioiden sovittelusta ja sovinnon vahvistamisesta yleisissä tuomioistuimissa. Lain sovinnon vahvistamista täytäntöönpanokelpoiseksi koskevia säännöksiä sovellettaisiin sekä rajat ylittäviin riita-asioihin että asioihin, joissa ei ole liittymiä muihin jäsenvaltioihin. Laissa säädettäisiin sekä tuomioistuinsovittelusta että tuomioistuimen ulkopuolisessa sovittelussa tehdyn sovinnon vahvistamisesta täytäntöönpanokelpoiseksi. Viimeksi mainitun sovinnon täytäntöönpanokelpoiseksi vahvistaisi esityksen mukaan kärjäoikeus.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi oikeudenkäymiskaaren todistamiskieltoa koskevaa säännöstä siten, että sovittelija tai hänen avustajansa ei saisi riita-asian oikeudenkäynnissä todistaa siitä, mitä hän tehtävässään on saanut tietää soviteltavasta asiasta. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi velan vanhentumisesta annettua lakia siten, että saataavaa koskevan riita-asian käsitteleminen tuomioistuinsovittelussa tai sellaisessa sovittelumenettelyssä, jossa tehty sovinto olisi mahdollinen vahvistaa kärjäoikeudessa täytäntöönpanokelpoiseksi, olisi oikeudellinen katkaisutoimi.

4. Organisointi

Valmistelija:

Lainsäädäntöneuvos Maarit Leppänen, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7704

5. Taustatietoja

Sovitteludirektiivillä pyritään parantamaan riidanratkaisumenettelyjen saatavuutta rajat ylittävissä tilanteissa edistämällä sovittelun käyttöä jäsenvaltioissa. Tarkoituksena on varmistaa toimiva suhde sovittelun ja tavanomaisen riita-asian oikeudenkäynnin välillä.

6. Aikataulu

Sovitteludirektiivi on annettu 21.5.2008. Direktiivi on kokonaisuudessaan pantava kansallisesti täytäntöön viimeistään 21.5.2011. Työryhmä on 20.4.2010 luovuttanut mietintönsä oikeusministeriölle. Ehdotuksesta saatu lausuntopalaute on pääosin ollut myönteistä. Hallituksen esitys eduskunnalle on annettu 3.12.2010. Lait ovat tulleet voimaan 21.5.2011

7. Vaikutukset

Direktiivin täytäntöönpano edistää mahdollisuutta käyttää sovittelua riidanratkaisukeinona rajat ylittävissä tilanteissa.

8. Muut tiedot

OM 16/41/2009

OM035:00/2009

14.2 BRYSSEL I ASETUKSEN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Asetuksen tarkistamisen yleisenä tavoitteena on Euroopan oikeusalueen kehittäminen poistamalla tuomioistuinten päätösten vapaan liikkuvuuden jäljellä olevia esteitä. Ehdotuksella pyritään edelleen helpottamaan rajat ylittävien riita-asioiden ratkaisemista ja tuomioiden vapaata liikkuvuutta Euroopan unionissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla [KOM(2010) 748 lopullinen]

U 65/2010 vp

LaVL 1/2011 vp

3. Keskeinen sisältö

Ehdotuksessa esitetään nykyisen tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla annetun neuvoston ase-

tuksen (EY) N:o 44/2001 eli niin sanotun Bryssel I asetuksen tarkistamista. Muutosehdotusten sisällyttäminen nykyiseen asetukseen tapahtuisi siten, että asetuksesta laaditaan kokonaan uusi toisinto. Tavoitteena on lisätä asetuksen toimivuutta ja käytettävyyttä. Jäsenvaltiossa annettujen tuomioiden täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevan menettelyn (ns. eksekvatuurimenettelyn) poistaminen on muutosehdotuksista keskeisin.

4. Organisointi

Suomen edustaja

Leppänen, Maarit, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7704

5. Taustatietoja

Komissio on 21 päivänä huhtikuuta 2009 julkaissut vihreän kirjan tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 tarkistamisesta [KOM(2009) 175 lopullinen]. Vihreä kirja liittyy komission kertomukseen Euroopan parlamentille, neuvostolle ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 soveltamisesta [KOM(2009) 174 lopullinen]. Eduskuntaa on tiedotettu vihreässä kirjassa esitetyistä kysymyksistä ja valtioneuvoston kannasta kirjeellä E 54/2009 vp ja siihen liittyvällä jatkokirjeellä (ks. LaVP 47/2009 vp 3 §).

6. Aikataulu

Komissio on 16 päivänä joulukuuta 2010 tehnyt ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla. Ehdotusta käsitellään neuvoston siviilioikeustyöryhmässä.

7. Vaikutukset

Ehdotuksella edistetään rajat ylittävien riita-asioiden ratkaisemista ja tuomioiden liikkuvuutta Euroopan unionissa sekä yhdenmukaistetaan tuomioiden täytäntöönpanoa koskevia säännöksiä.

8. Muut tiedot

OM 4/482/2009

14.3 EUROOPAN UNIONIN JA ISLANNIN TASAVALLAN SEKÄ NORJAN KUNINGASKUNNAN VÄLINEN SOPIMUS TIETTYJEN KESKINÄISESTÄ OIKEUS- AVUSTA RIKOSASIOISSA EUROOPAN UNIONIN JÄSENVALTIOIDEN VÄLILLÄ 29 PÄIVÄNÄ TOUKO- KUUTA 2000 TEHDYN YLEISSOPIMUKSEN JA SIIHEN VUONNA 2001 LIITETYN PÖYTÄKIRJAN SOVELTAMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on saattaa voimaan EU:n ja Islannin sekä Norjan välillä tehdyn oikeus- apusopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Allekirjoitettu sopimus EUVL L 26, 29.1.2004

HE 14/2007 vp

EV 37/2007 vp

L 1050-1051/2007

3. Keskeinen sisältö

Valtioneuvosto on hyväksynyt 22.11.2007 sopimuksen ja vahvistanut lain sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta (1050/2007) sekä lain vapautensa menettäneen henkilön väliaikaisesta siirtämisestä todistelutarkoituksessa rikosasioissa annetun lain 7 §:n muuttamisesta (1051/2007). Tarkoituksena on, että lait tulisivat voimaan samanaikaisesti kun sopimus tulee kansainvälisesti voimaan.

4. Organisointi

Valmistelija

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7705

Mikkola, Sanna, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7709

5. Taustatietoja

Lissabonin sopimuksen tultua voimaan sopimus on hyväksyttävä Lissabonin sopimuk- sen 218 artiklan mukaisia menettelyjä noudattaen. Neuvosto tekee päätöksen sopimuk- sen lopullisesta hyväksymisestä määräenemmistöllä saatuaan Euroopan parlamentin suostumuksen. Asiasta on informoitu eduskuntaa u-kirjelmällä U 1/2010 vp.

6. Aikataulu

Sopimuksen kansainvälinen voimaantulo edellyttää, että neuvosto tekee päätöksen sopimuksen lopullisesta hyväksymisestä.

7. Vaikutukset

Sopimus tehostaa EU:n jäsenvaltioiden sekä Norjan ja Islannin välistä yhteistyötä kansainvälisessä rikosoikeusavussa.

8. Muut tiedot

OM 22/481/2005

14.4 EU:N DIREKTIIVI OIKEUDESTA TULKKAUKSEEN JA KÄÄNNÖKSIIN RIKOSOIKEUDELLISISSA MENETTELYISSÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Direktiivin tavoitteena on parantaa sellaisten rikoksesta epäiltyjen ja syytettyjen asemaa rikosoikeudellisissa menettelyissä, jotka eivät ymmärrä tai puhu menettelyssä käytettävää kieltä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Direktiivi 2010/64/EU oikeudesta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä EUVL 26.10.2010 L 280

U 5/2010 vp

LaVL 5/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Direktiivillä määritetään oikeutta tulkkaukseen ja käännöksiin koskevat vähimmäisvaatimukset, joita on sovellettava rikosoikeudellisissa menettelyissä koko Euroopan unionin alueella.

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkkinen, Kirsi, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7722

5. Taustatietoja

OSA-neuvosto hyväksyi marraskuussa 2009 päätöslauselman etenemissuunnitelmasta, joka sisältää toimenpiteitä, joita epäiltyjen ja syytettyjen oikeuksien vahvistamiseksi olisi toteutettava. Tulkkaus ja kääntäminen rikosoikeudellisissa menettelyissä on yksi tässä etenemissuunnitelmassa luetelluista toimenpiteistä.

6. Aikataulu

Direktiivi annettiin 20.10.2010. Direktiivi on pantava täytäntöön 27.10.2013 mennessä.

7. Vaikutukset

Direktiivillä pyritään helpottamaan vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamista jäsenvaltioiden välillä.

8. Muut tiedot

OM 5/481/2009
EU/2009/1066

14.5 DIREKTIIVI TIEDONSAANTIOIKEUDESTA RIKOSOIKEUDELLISISSA MENETTELYISSÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Ehdotuksen tavoitteena on turvata epäillyn tai syytetyn oikeus saada tietoa oikeuksistaan ja syytteen sisällöstä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2010) 392 lopullinen
U 28/2010 vp
LaVL 14/2010 vp
U-jatkokirjelmä 28.4.2011
LaVL 3/2011 vp

3. Keskeinen sisältö

Direktiivillä määritettäisiin oikeutta saada tietoa oikeuksistaan koskevat vähimmäisvaatimukset, joita olisi sovellettava rikosoikeudellisissa menettelyissä koko Euroopan unionin alueella.

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkkinen, Kirsi, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7722

5. Taustatietoja

OSA-neuvosto hyväksyi marraskuussa 2009 päätöslauselman etenemissuunnitelmasta, joka sisältää toimenpiteitä, joita epäiltyjen ja syytettyjen oikeuksien vahvistamiseksi olisi toteutettava. Oikeus saada tietoa oikeuksistaan on yksi tässä etenemissuunnitelmassa luetelluista prosessuaalisista oikeuksista.

6. Aikataulu

Direktiiviehdotuksesta hyväksyttiin joulukuussa 2010 neuvoston yleisnäkemyks. Neuvottelut Euroopan parlamentin kanssa ovat yhä kesken.

7. Vaikutukset

Direktiivin mukaisten oikeuksien vähimmäisvaatimustasosta sopiminen helpottaisi vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamista jäsenvaltioiden välillä.

8. Muut tiedot

OM 2/481/2011

EU/2010/1282

14.6 EHDOTUS EU:N PUITEPÄÄTÖKSEKSI NE BIS IN IDEM -PERIAATTEEN SOVELTAMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

Kreikan tasavalta on 13 päivänä helmikuuta 2003 Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 29 artiklan, 31 artiklan d alakohdan ja 34 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla tehnyt ehdotuksen puitepäätöksen tekemiseksi ne bis in idem -periaatteen soveltamisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Kreikan tasavallan ehdotus puitepäätökseksi

U 2/2003 vp

LaVL 1/2003 vp

Komission vihreä kirja KOM(2005) 696 lopullinen

3. Keskeinen sisältö

Puitepäättösehdotus koskee lopullisten, rikoksen tai hallinnollisen rikkomuksen johdosta, toisessa jäsenvaltiossa annettujen päätösten niin sanottua ne bis in idem -vaikutusta (oikeusvoimavaikutus), sekä toisessa jäsenvaltiossa vireillä olevan menettelyn niin sanottua lis pendens -vaikutusta (vireilläolovaikutus). Sellaisen teon johdosta, josta jo on annettu lopullinen päätös jossain jäsenvaltiossa, ei saisi enää nostaa syytettä toiseen kertaan toisessa jäsenvaltiossa. Jos useassa jäsenvaltiossa olisi samanaikaisesti vireillä samaa asiaa koskeva menettely, valittaisiin vain yksi jäsenvaltio käsittelemään asiaa ja menettelyt muissa jäsenvaltioissa keskeytyisivät.

4. Organisointi

Suomen edustaja

Kiriakos, Sami, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7696

5. Taustatietoja

Ehdotus perustuu Tampereella 15 ja 16 päivänä lokakuuta 1999 pidetyssä Eurooppa-neuvostossa hyväksytyihin puheenjohtajan päätelmiin, neuvoston 29 päivänä marraskuuta 2000 Tampereen päätelmien mukaisesti hyväksymään toimenpideohjelmaan vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen täytäntöönpanemiseksi rikosasioissa sekä neuvoston ja komission 3 päivänä joulukuuta 1998 hyväksymään niin sanottuun Wienin toimintasuunnitelmaan parhaista tavoista panna täytäntöön Amsterdamin sopimuksen määräykset vapautteen turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen toteuttamisesta.

6. Aikataulu

Ehdotuksen käsittely päätettiin keskeyttää toistaiseksi heinäkuussa 2004.

7. Vaikutukset

Hankkeen päätarkoituksena on vähentää positiivisia toimivaltaristiriitoja EU:n jäsenvaltioiden kesken.

8. Muut tiedot

EU/2003/0252

OM 11/481/2005

14.7 POHJOISMAIDEN VÄLINEN SOPIMUS RIKOKSEN JOHDOSTA TAPAHTUVASTA LUOVUTTAMISESTA (POHJOISMAINEN PIDÄTYSMÄÄRÄYS)

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on saattaa Pohjoismaiden 15 päivänä joulukuuta 2005 Kööpenhaminassa tekemän sopimuksen rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Pohjoismaiden välillä (Pohjoismainen pidätysmääräys) voimaan.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Pohjoismainen luovuttamistyöryhmän mietintö 24.1.2007 (Oikeusministeriö, Työryhmämietintö 2006:22)

Lausuntotiiivistelmä 20.4.2007 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2007:8)

HE 51/2007 vp

LaVM 8/2007

3. Keskeinen sisältö

4. Organisointi

Valmistelija

Rautio, Jaakko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7708

5. Taustatietoja

Uusi pohjoismaiseen sopimukseen perustuva rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskeva kansallinen lainsäädäntö on tullut voimaan 1 päivänä tammikuuta 2008 (L 1383–1387/2007). Sopimuksen voimaansaattamislaki (1382/2007) saatetaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella samana ajankohtana kuin pohjoismainen sopimus tulee voimaan. Tämä edellyttää, että kaikki Pohjoismaat ovat hyväksyneet sopimuksen.

6. Aikataulu

Sopimus tulee voimaan kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun kaikki Pohjoismaat ovat sitoutuneet sopimukseen. Tanska on hyväksynyt sopimuksen vuonna 2007 ja Norja vuonna 2009. Ruotsissa asiaa koskeva esitys on annettu eduskunnalle kesällä 2011. Islannin hyväksymisaikataulusta ei ole tarkempaa tietoa.

7. Vaikutukset

Voimaansaattettava sopimus tehostaa Suomen ja muiden Pohjoismaiden välistä yhteistyötä rikoksen johdosta tapahtuvassa luovuttamisessa. Koska jatkossa pohjoismaiden

välillä sovellettaisiin yksinomaan pohjoismaisen sopimuksen mukaista menettelyä, sen voimaantulo selkiyttää yhteistyötä niiden Pohjoismaiden välillä, jotka ovat myös EU:n jäsenvaltioita.

8. Muut tiedot

OM 25/83/2005

OM 10/41/2006

14.8 SUOMEN JA HONGKONGIN VÄLILLÄ TOUKOKUUN 5 PÄIVÄNÄ 2005 ALLEKIRJOITETTU RIKOKSEN JOHDOSTA TAPAHTUVAA LUOVUTTAMISTA KOSKEVA SOPIMUS SEKÄ LOKAKUUN 4 PÄIVÄNÄ 2007 ALLEKIRJOITETTU KANSAINVÄLISTÄ RIKOSOIKEUSAPUA KOSKEVA SOPIMUS

1. Tavoite ja tehtävät

Suomen tasavallan hallitus ja Kiinan kansantasavallan Hongkongin erityishallintoalueen hallitus ovat allekirjoittaneet toukokuun 20 päivänä 2005 sopimuksen, joka koskee rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista sekä lokakuun 4 päivänä 2007 sopimuksen, joka koskee kansainvälistä rikosoikeusapua.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

20.5.2005 allekirjoitettu sopimus

4.10.2007 allekirjoitettu sopimus

HE 36/2011 vp

3. Keskeinen sisältö

Luovuttamissopimus velvoittaa luovuttamaan rikoksesta, josta molempien sopimusosapuolten lainsäädännön mukaan saattaa seurata vähintään yhden vuoden vankeusrangaistus ja joka sisältyy sopimuksessa olevaan rikostyyppiluetteloon. Luovuttamisesta kieltäytymisen perusteena on muun ohella se, että luovutettavaksi pyydetään pyynnön vastaanottaneen valtion kansalaista. Luovuttaa ei myöskään saa, jos pyynnössä tarkoitettua rikoksesta on säädetty seuraamukseksi kuolemanrangaistus. Sopimus sisältää myös muita kieltäytymisperusteita, luovuttamismenettelyä ja erityyssääntöä sekä edelleen luovuttamista koskevia määräyksiä.

Kansainvälistä rikosoikeusapua koskeva sopimus sisältää valtioiden välistä oikeusapua helpottavia määräyksiä.

4. Organisointi

Valmistelija

Korhonen, Juhani, hallitussihteeri, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7586

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esitys annettu 30.9.2011.

7. Vaikutukset

Voimaansaattettavat sopimukset tehostavat Suomen ja Hongkongin välistä yhteistyötä rikoksen johdosta tapahtuvassa luovuttamisessa sekä kansainvälisessä rikosoikeusavussa.

8. Muut tiedot

OM 1/814/2004

14.9 VANKEUSRANGAISTUKSIA JA VAPAUDEN- MENETYKSEN KÄSITTÄVIÄ TOIMENPITEITÄ SEKÄ EHDOLLISIA RANGAISTUKSIA JA VAIHTOEHTOISIA SEURAAMUKSIA KOSKEVIEN PUITEPÄÄTÖSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

1. Tavoite ja tehtävät

Euroopan unionin neuvosto hyväksyi 27.11.2008 puitepäätöksen vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta vapausrangaistuksiin ja vapaudenmenetyksen käsitteisiin toimenpiteisiin sekä ehdollisten rangaistusten ja vaihtoehtoisten seuraamusten valvontaa koskevan puitepäätöksen. Oikeusministeriön asettaman työryhmän tehtävänä on valmistella ehdotukset puitepäätösten täytäntöönpanoa koskeviksi lainsäädännöksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Puitepäätökset EUVL 5.12.2008 L 327 (vankeusrangaistuksia ja vapaudenmenetyksen käsitteisiä toimenpiteitä koskeva puitepäätös), EUVL 16.12.2008 L 337 (ehdollisia rangaistuksia ja vaihtoehtoisia seuraamuksia koskeva puitepäätös)

Työryhmämietintö (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 2010:60)

HE 10/2011 vp

3. Keskeinen sisältö

Vankeusrangaistuksia ja vapaudenmenetyksen käsittäviä toimenpiteitä koskevan puitepäättökseen tavoitteena on tehostaa EU:n jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä vankeusrangaistuksen tai muun vapaudenmenetyksen käsittävän seuraamuksen siirtämiseksi täytäntöönpantavaksi tuomitun kansalaisuus- ja asuinvaltioon. Ehdollisia rangaistuksia ja vaihtoehtoisia seuraamuksia koskeva puitepäättös sisältää säännöksiä ehdollisen vankeusrangaistuksen tai vaihtoehtoisen seuraamuksen yhteydessä tehdyn valvontapäättökseen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta tuomitun asuinvaltiossa.

4. Organisointi

Valmistelijat

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7705

Mikkola, Sanna, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7709

5. Taustatietoja

Puitepäättökset ovat osa EU:n vastavuoroisen tunnustamisen toimenpideohjelmaa rikosoikeudellisen yhteistyön alalla. Vankeusrangaistuksia ja vapaudenmenetyksen käsittäviä toimenpiteitä koskeva puitepäättös on pantava täytäntöön 5.12.2011 mennessä. Ehdollisia rangaistuksia ja vaihtoehtoisia seuraamuksia koskeva puitepäättös on pantava täytäntöön 6.12.2011 mennessä. Hallituksen esitys puitepäättösten täytäntöönpanemiseksi (HE 10/2011 vp) on annettu eduskunnalle 10.6.2011.

6. Aikataulu

Työryhmä mietintö on ollut lausuntokierroksella. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle seuraavan hallituskauden alussa.

7. Vaikutukset

Luomalla nykyistä laaja-alaisemmat ja velvoittavammat puitteet seuraamusten täytäntöönpanon siirtämiselle tuomiovaltiosta tuomitun asuinvaltioon pyritään ennen muuta edistämään tuomitun mahdollisuuksia sopeutua yhteiskuntaan.

8. Muut tiedot

OM 8/41/2009

OM029:00/2009

14.10 EUROOPAN UNIONIN SEKÄ ISLANNIN JA NORJAN VÄLISTÄ LUOVUTTAMISMENETTELYÄ KOSKEVAN SOPIMUKSEN VOIMAANSAATTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on laatia luonnos hallituksen esitykseksi Euroopan unionin sekä Islannin ja Norjan välistä luovuttamismenettelyä koskevan sopimuksen kansallisesta voimaansaattamisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

EUVL L 292/2, 21.10.2006

3. Keskeinen sisältö

Sopimuksen tarkoituksena on helpottaa ja tehostaa EU:n jäsenvaltioiden sekä Islannin ja Norjan välistä yhteistyötä rikoksen johdosta tapahtuvassa luovuttamisessa.

4. Organisointi

Valmistelija

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, puh. 09 1606 7705

Innanen, Tanja, lainsäädäntöneuvos, puh. 09 1606 7678

Mikkola, Sanna, lainsäädäntöneuvos, puh. 09 1606 7709

5. Taustatietoja

Lissabonin sopimuksen tultua voimaan sopimus on hyväksyttävä Lissabonin sopimuksen 218 artiklan mukaisia menettelyjä noudattaen. Neuvosto tekee päätöksen sopimuksen lopullisesta hyväksymisestä määräenemmistöllä saatuaan Euroopan parlamentin suostumuksen. Asiasta on informoitu eduskuntaa u-kirjelmällä U 8/2010 vp.

6. Aikataulu

Sopimuksen kansainvälinen voimaantulo edellyttää, että neuvosto tekee päätöksen sopimuksen lopullisesta hyväksymisestä. Sopimuksen edellyttämät lainsäädäntömuutokset on otettu huomioon hallituksen esityksessä HE 10/2011 vp.

7. Vaikutukset

Suomen sekä Islannin ja Norjan välillä tultaisiin sopimuksen voimaantulosta huolimatta soveltamaan 21.12.2007 voimaantullutta lakia rikoksen johdosta tapahtuvassa luovuttamisessa Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä (1383/2007).

8. Muut tiedot

OM 3/891/2008

14.11 EUROOPAN UNIONIN JÄSENYYTEEN LIITTYVISTÄ OIKEUDENHOITOA KOSKEVISTA SÄÄNNÖKSISTÄ ANNETUN LAIN MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvistä oikeudenhoitoa koskevista säännöksistä annetun lain muuttaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

HE 17/2011 vp

3. Keskeinen sisältö

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan yhteisön tavaramerkistä ja yhteisömallista annetuissa neuvoston asetuksissa täytäntöönpanokelpoisiksi säädetyt yhdenmukaistamisviraston päätökset sekä yhteisön kasvinjalostajanoikeuksista annetussa neuvoston asetuksessa täytäntöönpanokelpoisiksi säädetyt yhteisön kasvilajikeviraston päätökset pantaisiin Suomessa täytäntöön siten kuin Suomen tuomioistuimen riita-asiassa antama tuomio, joka on saanut lainvoiman. Oikeusministeriö antaisi päätöksiä koskevat täytäntöönpanomääräykset.

4. Organisointi

Valmistelija

Leppänen, Maarit, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7704

5. Taustatietoja

Yhteisön tavaramerkistä ja yhteisömallista annetuissa neuvoston asetuksissa sekä yhteisön kasvinjalostajanoikeuksista annetussa neuvoston asetuksessa edellytetään, että jäsenvaltio nimeää kansallisen viranomaisen antamaan asetuksissa täytäntöönpanokelpoisiksi säädetyt päätöksiä koskevat täytäntöönpanomääräykset.

Suomi ei ole nimennyt asetuksissa tarkoitettua kansallista viranomaista, eikä kansallisessa lainsäädännössä ole sellaista normia, joka perustaisi jollekin viranomaiselle toimivallan antaa asetuksissa tarkoitettuja täytäntöönpanomääräyksiä.

6. Aikataulu

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

7. Vaikutukset

Nimeämällä oikeusministeriö täytäntöönpanomääräyksiä antavaksi viranomaiseksi pannaan täytäntöön 5 kohdassa mainittujen asetusten vaatimukset.

8. Muut tiedot

OM 9/41/2011

OM017:00/2011

14.12 EHDOTUS EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUKSEKSI YKSITYISOIKEUDEN ALALLA MÄÄRÄTTYJEN SUOJELUTOIMENPITEIDEN VASTAVUOROISESTA TUNNUSTAMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

Asetusehdotuksen tarkoituksena on luoda mekanismi, jonka perusteella yhdessä jäsenvaltiossa annettu suojelutoimenpide tunnustettaisiin toisessa jäsenvaltiossa ilman tarvetta ryhtyä erityisiin välivaiheen muodollisuuksiin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission ehdotus asetukseksi KOM(2011) 276 lopullinen

U 19/2011 vp

3. Keskeinen sisältö

Asetusehdotuksen lähtökohtana on sen soveltamisalaan kuuluvien suojelutoimenpiteiden tunnustaminen muissa jäsenvaltioissa automaattisesti, ilman eri välivaiheen menettelyjä.

Asetusehdotuksen mukaan suojelutoimenpiteen antaneen jäsenvaltion (alkuperäjäsenvaltio) toimivaltaisen viranomaisen tehtävänä olisi antaa, viran puolesta tai suojattavan henkilön pyynnöstä, suojattavalle henkilölle ehdotuksen liitteen mukaiselle lomakkeelle laadittu todistus (sertifikaatti), joka sisältäisi kaikki suojelutoimenpiteen tunnustamisen kannalta relevantit tiedot. Suojattavan henkilön tehtävänä olisi tämän jälkeen toimittaa sertifikaatti tunnustamisjäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle. Tunnustamisjäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen tehtävänä olisi puolestaan antaa vaaraa aiheuttavalle henkilölle tiedoksi tieto ulkomaisen suojelutoimenpiteen soveltamisalan maantieteellisestä laajentumisesta sekä toimenpiteen rikkomisen seuraamuksista.

Sen vastapainoksi, että asetusehdotuksen lähtökohtana olisi suojelutoimenpiteen tunnustaminen automaattisesti, ilman eri välivaiheen menettelyjä, ehdotukseen sisältyy määrätty oikeusturvatakeet sekä vaaraa aiheuttavan henkilön että suojattavan henkilön oikeus-suojan turvaamiseksi.

4. Organisointi

Valmistelija

Karttunen, Jussi, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7663

5. Taustatietoja

Suomi ja 11 muuta jäsenvaltiota tekivät tammikuussa 2010 aloitteen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi eurooppalaisesta suojelumääräyksestä. Direktiiviehdotuksen tarkoituksena oli luoda säännökset sen varmistamiseksi, että henkilö voisi yhdessä jäsenvaltiossa annetun eurooppalaisen suojelumääräyksen perusteella saada suojaa myös muuttaessaan toiseen jäsenvaltioon.

Mainittu direktiiviehdotus oli alkuperäisessä muodossaan soveltamisalaltaan laaja. Sen mukaan eurooppalaisen suojelumääräyksen antaminen olisi ollut mahdollista riippumatta siitä, millaisessa menettelyssä sitä edeltävä kansallinen lähestymiskielto oli määrätty tai oliko kieltoa edeltänyt rikostutkinta. Neuvotteluissa direktiiviehdotuksen soveltamisalaa on kuitenkin sittemmin kompromissina päädytty ehdottamaan rajattavaksi siten, että eurooppalaisen suojelumääräyksen antamisen edellytyksenä tulisi olla kansallinen suojelumääräys, jota on edeltänyt rikollinen käytös määräyksen antaneen jäsenvaltion lain mukaan.

6. Aikataulu

Asetusehdotuksen käsittely on aloitettu neuvoston työryhmässä 14.6.2011.

7. Vaikutukset

Asetusehdotuksen soveltamisalaan tulevien tilanteiden määrää on vaikea arvioida. Viime vuosien ihmisten liikkuvuuden lisääntyminen huomioon ottaen tällaisia tapauksia tulee mahdollisesti olemaan jossain määrin. Voidaan kuitenkin arvioida, ettei asetusehdotuksella olisi suoranaisia taloudellisia, organisatorisia tai muita säädösvalmistelussa

huomioon otettavia vaikutuksia. Toisaalta asetusehdotuksella voitaisiin parantaa jäsenvaltioiden välisen yhteistyön mahdollisuuksia suojelutoimenpiteillä, kuten lähestymiskiellolla, suojattavien henkilöiden aseman kehittämiseksi rajat ylittävissä tilanteissa.

8. Muut tiedot

EU/2011/1113

OM 2/482/2011

14.13 EU:N PUITEPÄÄTÖS RIKOSOIKEUDELLISIA MENETTELYJÄ KOSKEVIEN TOIMIVALTARISTIRIITOJEN EHKÄISEMISESTÄ JA RATKAISEMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

EU:n neuvosto on tehnyt 30 päivänä marraskuuta 2009 puitepäätöksen 2009/948/YOS rikosoikeudellisia menettelyjä koskevien toimivaltaristiriitojen ehkäisemisestä ja ratkaisemisesta. Puitepäätöksen päätarkoituksena on ehkäistä ja ratkaista toimivaltaristiriitoja ja siten välttää tarpeettomia päällekkäisiä rikosprosesseja ja tuomioita.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Puitepäätös 2009/948/YOS, julkaistu Euroopan unionin virallisen lehden numerossa L 328, 15.12.2009, s. 42–47.

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätösehdotus koskee tilanteita, joissa kahdella tai useammalla jäsenvaltiolla on toimivalta käsitellä samaa henkilöä koskevia samoja tosiseikkoja rikosoikeudellisessa menettelyssä. Puitepäätösehdotus sisältää säännöksiä tietojenvaihtomenettelystä mahdollisten toimivaltaristiriitojen ehkäisemiseksi ja havaitsemiseksi. Lisäksi ehdotuksessa on säännöksiä siitä, kuinka jäsenvaltioiden tulisi menetellä sopiakseen parhaiten soveltuvasta oikeuspaikasta, kun toimivaltaristiriita havaitaan.

4. Organisointi

Mikkola, Sanna, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7709

5. Taustatietoja

Puitepäättösehdotus perustuu Eurooppa-neuvoston kokouksessa marraskuussa 2004 hyväksytyyn Haagin ohjelmaan, jossa mainitaan, että mahdollisuuksiin keskittää syyte-toimia yhteen jäsenvaltioon rajatylittävissä asioissa tulisi kiinnittää huomiota.

Puitepäättösehdotuksen taustalla on myös komission vihreä kirja toimivaltaristiriidoista ja ne bis in idem -periaatteen soveltamisesta rikosoikeudellisissa menettelyissä, KOM(2005) 696 lopullinen.

6. Aikataulu

Jäsenvaltioiden on 15 päivään kesäkuuta 2012 mennessä toteutettava tarvittavat toimenpiteet puitepäättöksen säännösten noudattamiseksi. Luonnos hallituksen esitykseksi on valmisteltavana.

7. Vaikutukset

Puitepäättöksellä vahvistetaan jäsenvaltioiden välisiä menettelyjä päällekkäisten rikosoikeudellisten menettelyjen ehkäisemiseksi ja ratkaisemiseksi. Tämä edistää rikosasioiden nopeaa ja tehokasta käsittelyä, mikä säästää viranomaisten resursseja ja parantaa yksilön oikeusturvaa.

8. Muut tiedot

EU/2009/0550

OM/1/481/2009

14.14 HAAGIN YLEISSOPIMUS OIKEUSPAIKKASOPIMUKSISTA

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoite on Haagin oikeuspaikkasopimuksia koskevaan yleissopimukseen tekeminen ja sen saattaminen voimaan Euroopan unionin jäsenvaltioissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

E 45/16.5.2001, jatkokirjeet 8.3.2002, 28.9.2003 ja 9.9.2008

LaVL 7/2001 vp

U 4/2010 vp

Convention on Choice of Court Agreements

Komission ehdotus päätökseksi KOM(2008) 538 lopullinen

3. Keskeinen sisältö

Oikeuspaikkasopimuksia koskeva yleissopimus on hyväksytty Haagissa kesäkuussa 2005 järjestetyssä diplomaattikonferenssissa ja avattu allekirjoittamista varten 30 päivänä kesäkuuta. Yleissopimus koskee tuomioistuimen oikeuspaikkasopimuksen (ns. prorogaatiosopimuksen) perusteella määräytyvää kansainvälistä toimivaltaa sekä tällaisen sopimuksen perusteella annetun tuomion tunnustamista ja täytäntöönpanoa.

4. Organisointi

Suomen edustaja

Leppänen, Maarit, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7704

5. Taustatietoja

Yleissopimuksen tekeminen kuuluu Euroopan unionin yksinomaisen toimivallan piiriin.

6. Aikataulu

Komissio on 5 päivänä syyskuuta 2008 antanut ehdotuksen Euroopan unionin neuvoston päätökseksi oikeuspaikkasopimuksista tehdyn yleissopimuksen allekirjoittamisesta Euroopan unionin puolesta. Allekirjoituspäätös on hyväksytty OSA-neuvostossa marraskuussa 2008. Unioni on allekirjoittanut yleissopimuksen 1 päivänä huhtikuuta 2009. Komissio ei vielä ole tehnyt ehdotusta sopimuksen ratifioimiseksi.

7. Vaikutukset

Tullessaan voimaan Haagin oikeuspaikkasopimuksia koskeva sopimus tulisi ensisijaisesti sovellettavaksi suhteessa sellaisiin valtioihin, jotka eivät ole unionin jäseniä eivätkä Luganon yleissopimuksen sopimusvaltioita. Tällaisia valtioita voisivat olla esimerkiksi Yhdysvallat, Kiina ja Japani. Sopimuksen voimaantulo voisi johtaa siihen, että prorogaatiosopimuksen perusteella toimivaltaisen yhdysvaltalaisen tuomioistuimen antama tuomio olisi Suomessa täytäntöönpanokelpoinen ja vastaavasti suomalaisen tuomioistuimen antama yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluva ratkaisu olisi Yhdysvalloissa täytäntöönpanokelpoinen. Tämä olisi merkittävä muutos nykytilaan. Oikeudenkäynnistä tulisi vartenotettava vaihtoehto välimiesmenettelylle riita-asioissa, joissa on liittymiä sellaisiin valtioihin, jotka eivät ole EU:n tai EFTA:n jäseniä. Yleissopimus lisäisi myös oikeusvarmuutta kansainvälisissä kaupallisissa suhteissa. Oikeuspaikkayleissopimusta voidaan myös pitää ensimmäisenä askeleena kohti maailmanlaajuisista tuomioistuimen toimivaltaa ja tuomion täytäntöönpanoa koskevaa yleissopimusta.

8. Muut tiedot

EU/2008/1367

OM 1/482/2010

14.15 EHDOTUS EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVIKSI EUROOPPALAISESTA SUOJELUMÄÄRÄYKSESTÄ

1. Tavoitteet ja tehtävät

Direktiiviehdotuksen tarkoituksena on luoda säännökset yhdessä EU:n jäsenvaltiossa annetun suojelumääräyksen (lähestymiskielto) tunnustamiseksi muissa EU:n jäsenvaltioissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

17513/09 COPEN 247

U 89/2009 vp

LaVL 2/2010 vp, LaVL 2/2011 vp

3. Keskeinen sisältö

Direktiiviehdotus sisältää säännöksiä siitä, millä edellytyksin yhdessä jäsenvaltiossa annettu suojelumääräys voidaan lähettää tunnustettavaksi ja täytäntöönpantavaksi siihen jäsenvaltioon, johon suojattava henkilö on mennyt tai aikoo mennä. Suojelumääräys perustuu kansalliseen lähestymiskieltopäätökseen. Direktiiviehdotuksessa on myös menettelyllisiä säännöksiä viranomaisten välisestä yhteistyöstä sekä säännöksiä suojelumääräyksen vaikutuksista määräyksen antaneessa valtiossa ja täytäntöönpanovaltiossa sekä valtioiden toimivallasta.

4. Organisointi

Valmistelija

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 09 1606 7705

5. Taustatietoja

Direktiiviehdotus perustuu Espanjan ja 11 muun jäsenvaltion (mukaan lukien Suomi) aloitteeseen.

6. Aikataulu

Direktiiviehdotuksen käsittely on aloitettu neuvostossa tammikuussa 2010. Euroopan parlamentti on hyväksynyt direktiivin tekstin joulukuussa 2010. Sen jälkeen direktiivin soveltamisalaan on tehty muutoksia, joihin on saatava vielä Euroopan parlamentin hyväksyntä.

7. Vaikutukset

Direktiivin voimaantulo voisi osaltaan parantaa jäsenvaltioiden välisen yhteistyön mahdollisuuksia usein lähisuuhdeväkivaltaan liittyvien rikosten torjumiseksi. Voidaan kuitenkin arvioida, että direktiivin vaikutukset jäävät vähäisiksi, koska direktiivin soveltamisalaan tulevia tapauksia tulisi oletettavasti olemaan vähän.

8. Muut tiedot

OM 1/481/2010

14.16 EUROOPPALAISEN VALVONTAMÄÄRÄYKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on valmistella ehdotus vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta valvontatoimia koskeviin päätöksiin Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tutkintavankeuden vaihtoehtona tehdyn puitepäätöksen täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

EUVL 11.11.2009 L 294/29

Työryhmän asettamispäätös 12.10.2010

Työryhmämietintö (oikeusministeriö, mietintöjä ja lausuntoja 23/2011)

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätöksen tavoitteena on mahdollistaa tutkintavankeuden vaihtoehtona olevien valvontatoimien täytäntöönpano EU:n jäsenvaltioiden välillä. Puitepäätöksellä pyritään vähentämään sellaisia tilanteita, joissa henkilö joutuisi tutkintavankeuteen vain sen vuoksi, että hänellä ei ole asuinpaikkaa asian käsittelyvaltiossa. Näin ollen puitepäätöksen mukainen menettely lisää EU:n jäsenvaltioiden kansalaisten yhdenvertaisuutta rikosasian tutkintavaiheessa.

4. Organisointi

Valmistelija

Mikkola, Sanna, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7709

5. Taustatietoja

Neuvosto hyväksyi 23.10.2009 puitepäätöksen vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta valvontatoimia koskeviin päätöksiin Euroopan unionin jäsenvaltioi-

den välillä tutkintavankeuden vaihtoehtona. Puitepäättös on osa EU:n vastavuoroisen tunnustamisen toimenpideohjelman rikosoikeudellisen yhteistyön alalla. Puitepäättös on pantava kansallisesti täytäntöön 1.12.2012 mennessä.

6. Aikataulu

Lausuntokierros työryhmämietinnöstä on päättynyt. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle keväällä 2012.

7. Muut tiedot

OM 15/41/2010

OM030:00/2010

14.17 LAKI KANSAINVÄLISESTÄ OIKEUSAVUSTA SIVIILI- JA KAUPPAOIKEUDELLISISSA ASIOISSA

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tehtävänä on valmistella uusi laki kansainvälisestä oikeusavusta siviilioikeudellisissa asioissa. Työryhmän on myös harkittava asianmukainen säädöstaso sekä tarvetta korvata tiettyjä voimassa olevia asetustasoisia säännöksiä lainsäädännöllä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 12.10.2010

3. Keskeinen sisältö

Suomessa kansainvälisestä oikeusavusta siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa säädetään lailla (171/1921) Suomen ja ulkomaan viranomaisen yhteistoiminnasta oikeudenkäynnissä sekä ulkomaan tuomioistuimen päätöksen täytäntöönpanosta eräissä tapauksissa (ns. yleislaki). Laki on vuodelta 1921. Alan kansallista sääntelyä löytyy myös soveltamisaloiltaan lakia rajoitetuimmissa asetuksissa. Sekä lain että asetustason säännökset ovat osittain vanhentuneet. Iän ja fragmentaarisuuden vuoksi säädöskokonaisuudesta on tullut vaikeasti hallittava.

Yhteiskunta on etenkin viime vuosikymmenen aikana huomattavasti kansainvälistynyt. Kansainvälisiä yleissopimuksia ja muita instrumentteja on tullut lisää. Myös kansainvälisiä liittymiä omaavat tuomioistuinasiat ovat olleet lisääntymässä. Koska kansainvälistä oikeusapua koskevien säännösten käyttötarve on lisääntynyt, tulee kansallisia säännöksiä selventää ja johdonmukaistaa. Kansallisen lainsäädännön tulisi myös tukea kansainvälisten sopimusten ja unionilainsäädännön soveltamista ja olla johdonmukainen niiden kanssa.

4. Organisointi

Puheenjohtaja:

lainsäädäntöjohtaja Asko Välimaa, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto,
puh. 09 1606 7700.

Jäsenet:

hovioikeudenneuvos Marjatta Möller, Helsingin hovioikeus

käräjätuomari Jukka Jaakkola, Helsingin käräjäoikeus

hallitussihteeri Outi Kemppainen, oikeusministeriö, kansainvälinen yksikkö

lainsäädäntöneuvos Maarit Leppänen, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto, puh.
09 1606 7704

asianajaja Tom Vapaavuori, Suomen Asianajajaliiton edustajana

Työryhmän jäsen Maarit Leppänen toimii samalla työryhmän varapuheenjohtajana ja
sihteerinä.

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi: 15.10.2010 – 31.12.2011

7. Vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 16/41/2010

OM028:00/2010

14.18 RIKOSREKISTERITIETOJEN VAIHDOSTA TEHDYN NEUVOSTON PUITEPÄÄTÖKSEN SEKÄ EUROOPPALAISEN RIKOSREKISTERITieto-JÄRJESTELMÄN (ECRIS) PERUSTAMISESTA TEHDYN NEUVOSTON PÄÄTÖKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on panna kansallisesti täytäntöön Euroopan unionin neuvoston puitepäättös 2009/315/YOS jäsenvaltioiden välisen rikosrekisteritietojen vaihdon järjestämisestä ja sisällöstä sekä neuvoston päätös 2009/316/YOS eurooppalaisen rikosrekisterijärjestelmän (ECRIS) perustamisesta.

Oikeusministeriön 1.9.2010 asettaman työryhmän tehtävänä on laatia ehdotus puitepäättökseen ja päätöksen kansallista täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Neuvoston puitepäättös 2009/315/YOS jäsenvaltioiden välisen rikosrekisteritietojen vaihdon järjestämisestä (EUVL L 93, 7.4.2009)

Neuvoston päätös 2009/316/YOS eurooppalaisen rikosrekisterijärjestelmän (ECRIS) perustamisesta puitepäättökseen 2009/315/YOS 11 artiklan mukaisesti (EUVL L 93, 7.4.2009)

U 27/2006 vp

LaVL 17/2006 vp, LaVL 6/2007 vp

Työryhmän mietintö (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 31/2011)

3. Keskeinen sisältö

Puitepäättökseen ja päätöksen tarkoituksena on helpottaa ja tehostaa rikosrekisteritietojen vaihtamista EU:n jäsenvaltioiden välillä ja luoda sähköinen rikosrekisteritietojen vaihtojärjestelmä.

Tiedot eri jäsenvaltioista annetuista rikostuomioista koottaisiin siihen jäsenvaltioon, jonka kansalainen tuomittu henkilö on. Tuomitun kansalaisuusjäsenvaltion olisi säilytettävä sen kansalaiselle toisessa jäsenvaltiossa annetun tämän toisen jäsenvaltion rikosrekisteriin merkittävän rikostuomion tiedot ja vastattava tuomitun rikosrekisteritietoja koskeviin tiedusteluihin toisista jäsenvaltioista. Tuomitun kansalaisuusjäsenvaltion olisi säilytettävä tietojen vaihtoa varten toisessa jäsenvaltiossa annetun tuomion tiedot, vaikka niitä ei merkittäisi kansalliseen rikosrekisteriin.

4. Organisointi

Valmistelijat

Innanen, Tanja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 09 1606 7678

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 09 1606 7705

5. Taustatietoja

Puitepäättös on hyväksytty 26.2.2009 ja päätös 6.4.2009. Puitepäättös on pantava täytäntöön 27.4.2012 mennessä ja päätös 7.4.2012 mennessä.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle joulukuussa 2011.

7. Vaikutukset

Rikosrekisteritietojen vaihdon tehostaminen EU:n jäsenvaltioiden välillä parantaisi edellytyksiä ottaa huomioon muissa jäsenvaltioissa annetut tuomiot.

8. Muut tiedot

OM 22/41/2010

OM034:00/2010

14.19 KESKINÄISTÄ OIKEUSAPUA RIKOSASIOISSA KOSKEVAN EUROOPPALAISEN YLEISSOPIMUKSEN TOISEN LISÄPÖYTÄKIRJAN VOIMAANSAATTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on saattaa voimaan keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen toinen lisäpöytäkirja.

Oikeusministeriön 14.12.2010 asettaman työryhmän tehtävänä on laatia ehdotus lisäpöytäkirjan voimaansaattamista koskevaksi lainsäädännöksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 14.12.2010

Keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen toinen lisäpöytäkirja (ETS 182)

3. Keskeinen sisältö

Lisäpöytäkirja täydentää keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevaa eurooppalaista yleissopimusta. Osa lisäpöytäkirjan määräyksistä täydentää jo voimassa olevia yhteistyön muotoja, kuten määräykset pyynnön esittäneen sopimuspuolen viranomaisten läsnäolosta, vapautensa menettäneen henkilön väliaikaisesta siirtämisestä ja oikeusapupyynnöiden toimittamisesta noudatettavasta yhteydenpitojärjestyksestä. Osalla määräyksistä otetaan käyttöön uusia teknisiä menetelmiä sekä uusia rikosoikeusavun yhteistyön muotoja, kuten video- tai puhelinkokouksen välityksellä toimitettava todistajan kuuleminen, asiakirjojen tiedoksianto postitse, rajojen yli tapahtuva tarkkailu, valvotut läpilaskut, peitetöiminta ja yhteiset tutkintaryhmät. Lisäksi lisäpöytäkirja sisältää määräyksiä muun muassa pyynnön täyttämisen noudatettavasta menettelystä, oma-aloitteisesta tietojen vaihdosta, virkamiesten rikos- ja siviilioikeudellisesta vastuusta, todistajien suojelusta ja tietosuojasta.

4. Organisointi

Työryhmän puheenjohtaja

Tanja Inananen, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7678

Työryhmän jäsenet

Tuuli Eerolainen, ylitarkastaja, valtakunnansyyttäjänvirasto

Jukka Jaakkola, kärjätuomari, Helsingin kärjäoikeus

Juhani Korhonen, hallitussihteeri, oikeusministeriö

Markku Ryymin, poliisiylitarkastaja, Poliisihallitus

Hannele Taavila, ylitarkastaja, sisäasiainministeriö

Satu Wartiovaara, asianajaja, Suomen Asianajajaliitto

5. Taustatietoja

Toinen lisäpöytäkirja on avattu allekirjoitettavaksi Strasbourgissa 8 päivänä marraskuuta 2001. Suomi on allekirjoittanut lisäpöytäkirjan 9 päivänä lokakuuta 2003. Lisäpöytäkirja on tullut kansainvälisesti voimaan 1 päivänä helmikuuta 2004. Lisäpöytäkirjan on joulukuuhun 2010 mennessä allekirjoittanut 35 valtiota ja 21 valtiota on saattanut lisäpöytäkirjan kansallisesti voimaan.

6. Aikataulu

Työryhmä aloittaa toimintansa vuoden 2012 aikana.

7. Vaikutukset

Toisen lisäpöytäkirjan voimaansaattaminen tehostaisi yhteistyötä kansainvälisen rikosoikeusavun alalla Suomen ja niiden lisäpöytäkirjan voimaansaattaneiden valtioiden välillä, jotka eivät ole Euroopan unionin jäsenvaltioita.

8. Muut tiedot

OM 23/41/2010

OM036:00/2010

14.20 EHDOTUS RIKOSOIKEUDEN ALAN EUROOPPALAISTA TUTKINTAMÄÄRÄYSTÄ KOSKEVAKSI DIREKTIIVIKSI

1. Tavoite ja tehtävät

Direktiiviehdotus perustuu seitsemän jäsenvaltion huhtikuussa 2010 tekemään aloitteeseen. Sen tarkoituksena on tehostaa jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä rikosasioissa tarvittavien todisteiden hankkimiseksi. Direktiiviehdotuksen käsittely neuvostossa on aloitettu kesällä 2010.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

9145/10 COPEN 115 CODEC 363 EUROJUST 47 EJM 12

U 25/2010, LaVL 15/2010 vp, LaVL 19/2010 vp, HaVL 22/2010 vp, HaVL 33/2010 vp
SuVX 82/2010 vp, (SuVP 45/2010 vp), LaVL 5/2011 vp, HaVL 4/2011 vp.

3. Keskeinen sisältö

Direktiiviehdotus on soveltamisalaltaan laaja, ja kattaa erilaiset tutkintatoimet todisteiden hankkimiseksi. Sillä korvattaisiin vastaavat muiden oikeusapuinstrumenttien määräykset. Direktiiviehdotus perustuu vastavuoroisen tunnustamisen periaatteeseen ja sen lähtökohta on, että jäsenvaltion on pantava täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa todisteiden hankkimiseksi annettu tutkintamääräys, jollei tapaukseen voi soveltaa jotakin direktiivissä sallittua kieltäytymisperustetta. Direktiiviehdotuksella pyritään myös nopeuttamaan yhteistyötä todisteiden hankkimiseksi.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7709

Mikkola, Sanna, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7705

5. Taustatietoja

Direktiiviehdotuksen taustalla on Eurooppa-neuvoston joulukuussa 2009 hyväksymä Tukholman ohjelma, jonka mukaan todisteiden hankkimiseen liittyvän rikosoikeudellisen yhteistyön alalla tarvitaan hajanaisen sääntelyn tilalle kattavampi järjestelmä, joka perustuu vastavuoroisen tunnustamisen periaatteelle.

6. Aikataulu

Direktiiviehdotuksesta on saavutettu osittainen yleisnäkemyks kesäkuussa 2011 pidetyssä oikeus- ja sisäasiain neuvostossa. Direktiiviehdotuksen valmistelu jatkuu EU:n oikeus- ja sisäasiain neuvoston alaisessa rikosasiain yhteistyötyöryhmässä. Direktiiviehdotuksen valmistumisajankohtaa on vielä liian aikaista arvioida.

7. Vaikutukset

Direktiiviehdotuksella voitaisiin tehostaa jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä rikosasioissa tarvittavien todisteiden hankkimiseksi. Koska direktiiviehdotuksessa edellytetään, että määräyksen antavana tai sen vahvistavana viranomaisena on oikeusviranomainen, se Suomen järjestelmässä edellyttää syyttäjän nykyistä aktiivisempaa roolia rikosten esitutkinnassa.

8. Muut tiedot

EU/2010/0979

OM 3/481/2011

14.21 EHDOTUS EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUKSEKSI EUROOPPALAISEN TILIVAROJEN TURVAAMISMÄÄRÄYKSEN LUOMISESTA RAJAT YLITTÄVÄÄ VELKOJEN PERINTÄÄ VARTEN SIVIILI- JA KAUPPA-OIKEUDELLISISSA ASIOISSA

1. Tavoite ja tehtävät

Asetusehdotuksen tarkoituksena on luoda uusi ja itsenäinen eurooppalainen tilivarojen turvaamismenettely, jonka avulla velkoja voisi estää velallista siirtämästä tai nostamasta varoja miltä tahansa EU:ssa sijaitsevalta pankkitililtä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission ehdotus asetukseksi KOM(2011) 445 lopullinen
U 36/2011 vp

3. Keskeinen sisältö

Asetusehdotuksessa ehdotetaan perustettavaksi uusi ja itsenäinen eurooppalainen tilivarojen turvaamismenettely, joka muodostaisi vaihtoehdon kansallisen lainsäädännön mu-

kaisille menettelyille. Ehdotuksen mukaan asetusta sovellettaisiin sekä siviili- että kauppaoikeudellisissa asioissa, joiden vaikutukset ulottuvat valtioiden rajojen yli.

Asetusehdotus sisältää säännökset eurooppalaisen tilivarojen turvaamismääräyksen antamisenmenettelystä sekä sen toteuttamisesta siinä pankissa, jossa määräyksen kohteena oleva tili sijaitsee.

Asetusehdotuksen mukaan eurooppalaisen tilivarojen turvaamisenmenettelyn mukaisesti yhdessä jäsenvaltiossa annettu tilivarojen turvaamismääräys tunnustettaisiin ja pantaisiin täytäntöön automaattisesti toisessa jäsenvaltiossa ilman eri menettelyjä. Tilivarojen turvaamismääräys pantaisiin ehdotuksen mukaan täytäntöön antamalla se tiedoksi yhdelle tai useammalle pankille, jossa turvattavat tilit sijaitsevat. Tämän jälkeen pankin olisi toteutettava turvaamismääräys sulkemalla tilille määräyksessä ilmoitettu määrä.

4. Organisointi

Valmistelija

Karttunen, Jussi, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7663

5. Taustatietoja

Vuonna 2009 hyväksytyssä Tukholman ohjelmassa oikeuden, vapauden ja turvallisuuden varmistamiseksi kansalaisille korostetaan, että Euroopan oikeudenkäyttöalueen avulla olisi tuettava talouden toimintaa sisämarkkinoilla. Ohjelmassa pyydetään komissiota esittämään asianmukaisia ehdotuksia muun muassa tuomioiden täytäntöönpanon tehostamiseksi EU:ssa pankkitalletusten ja velallisten omaisuuden osalta.

6. Aikataulu

Asetusehdotuksen käsittely on aloitettu neuvoston työryhmässä 9.9.2011.

7. Vaikutukset

Asetusehdotuksen mukaisesta eurooppalaisen tilivarojen turvaamismääräyksen antamisenmenettelystä sekä sen toteuttamisesta aiheutuisi niin tuomioistuimille, täytäntöönpanoviranomaisille kuin pankeillekin lisätyötä ja kustannuksia. Ehdotuksen suoranaisia taloudellisia, organisatorisia tai muita säädösvalmistelussa huomioon otettavia vaikutuksia on tässä vaiheessa kuitenkin vaikea arvioida. Toisaalta asetusehdotuksella voitaisiin parantaa jäsenvaltioiden välisen yhteistyön mahdollisuuksia velkojien aseman kehittämiseksi rajat ylittävissä tilanteissa. Ehdotetut toimet vähentäisivät velkojille tilivarojen turvaamismääräyksen hankkimisesta ja täytäntöönpanosta rajat ylittävissä tilanteissa aiheutuvia kustannuksia sekä lyhentäisivät turvaamismääräyksen hankkimiseen ja täytäntöönpanoon kuluvaa aikaa.

8. Muut tiedot

EU/2011/1441

OM 3/482/2011

14.22 DIREKTIIVI RIKOKSEN UHRIN OIKEUKSIA, TUKEA JA SUOJELUA KOSKEVIEN VÄHIMMÄISVAATIMUSTEN VAHVISTAMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

Ehdotuksen tavoitteena on parantaa rikoksen uhrin asemaa koko Euroopan unionin alueella.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2011) 275 lopullinen
U 23/2011 vp

3. Keskeinen sisältö

Direktiivillä vahvistettaisiin rikoksen uhrin oikeuksia, tukea ja suojelua koskevat vähimmäisvaatimukset. Direktiivillä on tarkoitus korvata neuvoston puitepäätös 2001/220/YOS uhrin asemasta rikosoikeudenkäyntimenettelyissä (ns. uhripuitepäätös).

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkkinen, Kirsi, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 1606 7722
Sarimo, Mervi, erikoissuunnittelija, oikeusministeriö, puh. 1606 7819

5. Taustatietoja

OSA-neuvosto hyväksyi kesäkuussa 2011 päätöslauselman etenemissuunnitelmasta uhrin oikeuksien ja suojelun vahvistamiseksi, erityisesti rikosoikeudellisissa menettelyissä. Etenemissuunnitelmassa määritellään uhrin aseman parantamiseksi tehtävän jatkotyön tavoiteaikataulu ja sisältö.

6. Aikataulu

Neuvottelut direktiiviehdotuksesta on aloitettu neuvoston työryhmässä.

7. Vaikutukset

Direktiivin tarkoituksena on parantaa rikoksen uhrin asemaa koko Euroopan unionin alueella. Direktiivillä pyritään myös lisäämään jäsenvaltioiden välistä luottamusta ja helpottamaan vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamista jäsenvaltioiden välillä.

8. Muut tiedot

EU/2010/1669

14.23 DIREKTIIVI OIKEUDESTA AVUSTAJAAN RIKOSOIKEUDELLISISSA MENETTELYISSÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Ehdotuksen tavoitteena on turvata epäillyn tai syytetyn oikeus avustajaan rikosoikeudellisissa menettelyissä sekä pidätetyn oikeus yhteydenpitoon läheisiinsä ja konsuliviranomaisiin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2011) 326 lopullinen

3. Keskeinen sisältö

Direktiivillä määritettäisiin epäillyn tai syytetyn oikeutta avustajaan koskevat vähimmäisvaatimukset, joita olisi sovellettava rikosoikeudellisissa menettelyissä koko Euroopan unionin alueella.

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkkinen, Kirsi, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, puh. 09 1606 7722

5. Taustatietoja

OSA-neuvosto hyväksyi marraskuussa 2009 päätöslauselman etenemissuunnitelmasta, joka sisältää toimenpiteitä, joita epäiltyjen ja syytettyjen oikeuksien vahvistamiseksi olisi toteutettava. Oikeus avustajaan ja vapautensa menettäneen yhteydenpito-oikeus ovat tässä etenemissuunnitelmassa lueteltuja prosessuaalisia oikeuksia.

6. Aikataulu

Neuvottelut direktiiviehdotuksesta on aloitettu neuvoston työryhmässä.

7. Vaikutukset

Direktiivin mukaisten oikeuksien vähimmäisvaatimustasosta sopiminen helpottaisi vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamista jäsenvaltioiden välillä.

8. Muut tiedot

OM 5/481/2011

EU/2011/1189

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

ISSN-L 1798-7075
ISBN 978-952-259-151-7 (nid.)
ISBN 978-952-259-152-4 (PDF)

Oikeusministeriö
PL 25
00023 VALTIONEUSVOSTO
www.om.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 STATSRÅDET
www.jm.fi